

ÖZET

Günümüz suç alanına baktığımızda, organize ve mali suçların ağırlık kazandığını görürüz. Zira, suçlular küreselleşen bir dünyada faaliyette bulunabilmek için organize bir şekilde örgütlenir olmuşlardır.

Devlet otoritesine bir başkaldırı olarak ortaya çıkan suç örgütleri veya bilinen yaygın adı ile organize suç örgütlerinin temel motivasyonlarından birisi de paradır. Bu tür örgütler, icra ettikleri yasadışı faaliyetlerden birtakım gelirler sağlamakta, icra edecekleri yeni suçlar ve faaliyetler için finansal bir kaynağa ihtiyaç duymaktadırlar. Sağlanan bu gelirler bilindiği üzere karapara olarak, bu paranın meşru bir görüntüye kavuşturulma gayretleri ise aklama kavramı içerisinde mütalaa edilmektedir.

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum çalışmamın birinci bölümünde, karaparanın yasal olmayan yollardan elde edilen gelirler olduğunu ve bu gelirlerin hangi yollarla meşruiyet kazandırılıp finansal sisteme dahil edildiğini irdelemeye çalıştık.

İkinci bölümde ise karaparanın kayıtdışı ekonomi ve organize suçlulukla ilişkisi, uluslararası alanda karapara aklama ile mücadele konusu irdelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise Türk Hukukunda karapara aklama suçu, karaparanın Türkiye'deki varlık nedenleri, ülkemizde karapara aklama ile mücadele ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile yeniden düzenlenen karapara aklama suçunu yeni adı ile suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunu irdelemeye çalıştık.

ABSTRACT

When we look at the crime arena of today, we see that organized and financial crimes exhibit rising. So, in a globalized world, the criminals become more organised to act for their organisation.

One of the main motivators of the crime organisations which appear as a revolt against government authority or under the known name of organised crime organisations is the money. Such kind of organisations earn some revenue from the illegal activities which they perform and need financial sources to perform new crimes and activities. This revenue which is known as dirty money, is tried to have seen as a legal revenue and this transformation is mentioned as money laundering.

In the first section of the study which is offered as master thesis, we tried to examine that the dirty money is the kind of revenue which is earned from the illegal activities and how this revenue is legalized and included in the financial system.

In the second section, the relation of dirty money with the unrecorded economy and organised guiltiness, the battle of money laundering in the international arena.

In the last section, the crime of dirty money in the Turkish Law, the creature of money laundering in Turkey, the battle of money laundering in Turkey and the dirty money crime that its name is changed as cleaning the assets sourced from crime by the effect of 5237 numbered Turkish Crime Law are tried to examine.

İÇİNDEKİLER

Sayfa:

ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	xi
TEZ HAKKINDA	xii
GİRİŞ	2

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE, KARAPARA AKLAMANI AŞAMALARI, KARAPARA AKLAMADA KULLANILAN KURUM VE YÖNTEMLER

1.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
1.1.1. Karapara Kavramı	6
1.1.2. Karapara Aklama Kavramı	9
1.1.3. Kavram Olarak Karaparanın Aklanması Suçu	12
1.2. KARAPARA AKLAMANIN AŞAMALARI	13
1.2.1. Yerleştirme Aşaması	14
1.2.2. Ayırma Aşaması.....	15
1.2.3. Bütünleştirme Aşaması	16
1.3. KARAPARA AKLAMADA KULLANILAN KURUM VE YÖNTEMLER ...	17
1.3.1. Şirinler (Smurfing) & Parçalama (Structuring) & Otofinans Borç Yöntemi	17
1.3.2. Fiktif veya Yanlış İsimle Hesap Açma & Çeşitli Şirketlerden Yararlanma & Sahte veya Şişirilmiş Fatura Kullanımı	19
1.3.3. Finansal Kuruluşlarla İşbirliği Yapmak & Yabancı Finansal Kuruluşlarla İşbirliği Yapmak & Döviz Büroları.....	20
1.3.4. Vergi Cennetleri & Casinolar, Kumarhaneler.....	22
1.3.5. Nakit Kaçakçılığı & İşçileri Kullanma & Yabancı Ülkelerdeki Temsilcilikler	24
1.3.6. 900'lü Telefon Hatları & Sigorta Poliçeleri & Talih Oyunlarından Kazanılan İkramiyeler.....	25
1.3.7. Borsa & Insider Trading ve Manipülasyon.....	26
1.3.8. Teknoloji ve On-line Mali Hizmetler & E-Mali Hizmetler ve Diğer Aklama Yöntemleri	27

İKİNCİ BÖLÜM

KARAPARANIN KAYITDIŞI EKONOMİ VE ORGANİZE SUÇLULUKLA İLİŞKİSİ, ULUSLARARASI DÜZENLEMELERDE KARAPARA AKLAMA İLE MÜCADELE

2.1. KARAPARANIN KAYITDIŞI EKONOMİ VE ORGANİZE SUÇLULUKLA İLİŞKİSİ	30
2.1.1. Karapara ve Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi	30
2.1.2. Karapara ve Organize Suçluluk İlişkisi.....	34
2.2. ULUSLARARASI DÜZENLEMELERDE KARAPARA AKLAMA İLE MÜCADELE	37
2.2.1. Genel Olarak	37
2.2.2. Karaparayla Mücadele Amacıyla Kurulan Uluslararası Örgütler	40
2.2.3. Karaparayla Mücadele Amacıyla Yapılan Uluslararası Sözleşmeler	41
2.2.3.1. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R (80) 10 Sayılı Tavsiye Kararı (27 Haziran 1980)	41
2.2.3.2. BASLE Komitesi İlkeler Bildirisi (12 Aralık 1988).....	41
2.2.3.3. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu, 1988).....	42
2.2.3.4. Suç Kaynaklı Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Zaptedilmesi ve Müsadere Edilmesine İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Strazburg Konvansiyonu, 1990).....	42
2.2.3.5. Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Avrupa Topluluğu Konsey Direktifi (1991).....	44
2.2.3.6. Mali Eylem Görev Grubu (FATF).....	44
2.2.3.7. Güneydoğu Avrupa İşbirliği İnisiyatifi (SECI) ve Sınır Aşan Suçların Önlenmesi ve Bu Suçlarla Mücadele Konusunda İşbirliği Anlaşması.....	51
2.2.3.8. Sınır Aşan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesi (SASMUS & Palermo Sözleşmesi)	52
2.2.3.9. Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvet ile Mücadele Sözleşmesi	53
2.2.4. Bazı Ülkelerde Karapara Aklama Suçu ile İlgili Olarak Yapılan Düzenlemeler	54
2.2.4.1. ABD	54
2.2.4.2. Almanya	55
2.2.4.3. Avustralya	56
2.2.4.4. Avusturya	57
2.2.4.5. Belçika	57
2.2.4.6. Danimarka	58
2.2.4.7. Fransa	58
2.2.4.8. İngiltere	59
2.2.4.9. İtalya.....	60
2.2.4.10. İsviçre.....	60
2.2.4.11. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	61

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KARAPARA AKLAMA İLE MÜCADELE

3.1. GENEL OLARAK	64
3.2. KARAPARANIN TÜRKİYE'DEKİ VARLIK NEDENLERİ.....	66
3.3. KARAPARA AKLAMA İLE MÜCADELEDE İZLENECEK YÖNTEMLER	69
3.4. KARAPARA İLE İLGİLİ OLARAK TÜRKİYE'NİN TARAF OLDUĞU İKİLİ ANLAŞMALAR.....	72
3.4.1. Bulgaristan ve Romanya ile Terörizm, Organize Suçlar, Kanun Dışı Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Karapara Aklama, Silah ve İnsan Kaçakçılığı, Diğer Önemli Suçlarla Mücadelede İşbirliği Anlaşması.....	72
3.4.2. İtalya İle Terörizm, Organize Suçlar, Kanun Dışı Kazancın Aklanması, Uyuşturucu ve Psikotrop Madde ve İnsan Kaçakçılığı İle Mücadelede İşbirliği Anlaşması	73
3.5. KARAPARA AKLAMAYLA MÜCADELE İÇİN OLUŞTURULAN KURUMLAR.....	74
3.5.1. Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK)	74
3.5.2. Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu (MSMKK).....	75
3.6. KARAPARANIN AKLANMASININ ÖNLENMESİNE İLİŞKİN GETİRİLEN TEDBİRLER	76
3.6.1. Kimlik Tespiti ve Belgelerin Saklanması	76
3.6.2. Bilgi ve Belge Verme Yükümlülüğü.....	79
3.6.2.1. Devamlı Bilgi Verme Yükümlülüğü.....	79
3.6.2.2. Gümrük İdaresince Yapılacak Bildirim	80
3.6.3. Şüpheli İşlem Bildirimi	81
3.6.4. Kontrollü Teslimat	85
3.7. CEZA HUKUKU YOLUYLA MÜCADELE	89
3.7.1. Genel Açıklamalar	89
3.7.2. 4208 Sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunun Amacı... 89	
3.7.2.1. 4208 Sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunun Özellikleri	90
3.7.2.2. 4208 Sayılı Kanuna Göre Karapara	91
3.7.3. Korunan Hukuki Yarar.....	95
3.7.4. Suçun Faili ve Mağduru	95
3.7.4.1. Suçun Faili	95
3.7.4.2. Suçun Mağduru	96
3.7.5. Suçun Maddi Unsuru.....	96
3.7.6. Suçun Manevi Unsuru.....	97
3.7.7. Suçun Özel Görünüş Şekilleri.....	98

3.7.7.1. Teşebbüs.....	98
3.7.7.2. İştirak	99
3.7.7.3. İçtima	99
3.7.8. Ağırлатıcı/Hafifletici Sebepler	100
3.7.8.1. Karapara aklama suçunun cezasını ağırлатıcı nedenler:	100
3.7.8.2. Karapara aklama suçunun cezasını hafifletici nedenler	100
3.7.9. Müeyyide.....	101
3.7.10. Usul Hükümleri.....	101
3.8. 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNUNDA KARAPARA AKLAMA.....	105
3.8.1. Suç Tipi Hakkında Genel Bilgiler.....	105
3.8.2. Korunan Hukuki Yarar.....	108
3.8.3. Suçun Faili ve Mağduru	109
3.8.3.1. Suçun Faili	109
3.8.3.2. Suçun Mağduru	111
3.8.4. Suçun Unsurları.....	111
3.8.4.1. Suçun Maddi Unsuru	111
3.8.4.2. Hukuka Aykırılık Unsuru.....	113
3.8.4.3. Suçun Manevi Unsuru.....	114
3.8.5. Suçun Özel Beliriş Şekilleri	115
3.8.5.1. Teşebbüs.....	115
3.8.5.2. İştirak	116
3.8.5.3. İçtima	117
3.8.6. Kovuşturma Usulü ve Yaptırım	117
3.8.6.1. Kovuşturma Usulü	117
3.8.6.2. Yaptırım	118
3.8.7. Nitelikli Haller	119
3.8.8. Zamanaşımı	120
SONUÇ.....	122
KAYNAKÇA	126
DİZİN	131

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
CEPG	Avrupa Konseyi Pompidou Grubu
CFAFT	Karayıpler Mali Eylem Grubu
CMUK	Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
FAFT	Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Mali Eylem Görev Grubu
KAÖHK	Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi Hakkındaki Kanun
MASAK	Mali Suçları Araştırma Kurulu
MSMKK	Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu
NİB	Nakit İşlem Bildirimi
OAS	Amerikan Devletler Örgütü
OECD	Organization of European Economic Cooperation and Development
ŞİP	Şüpheli İşlem Bildirimi
UN	Birleşmiş Milletler
UNDCP	Uyuşturucu Maddelerin Uluslararası Kontrolü Birleşmiş Milletler Programı
TCK	Türk Ceza Kanunu
TMSF	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
WAP	Wireless Application Protocol (Kablosuz İletişim Protokolü)

TEZ HAKKINDA

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ:

Karapara nedir? Kayıtdışı ekonomi ile karapara arasındaki ilişki ve farklar nelerdir? Karapara suçları nelerdir? Karaparanın aklanması ne demektir? Karapara niçin aklanmaya ihtiyaç duyar? Karaparanın organize suç örgütleri ile bir ilişkisi var mıdır? Karaparanın ülkeler ve ekonomiler üzerindeki etkileri nelerdir? Karapara ile mücadelede neler dikkate alınmalıdır? Sorularına cevap bulmaya çalışacağımız bu araştırmanın problemi; Karapara ile etkili bir mücadele için neler yapılmalıdır sorusunu çözümlenektir.

ARAŞTIRMANIN AMACI:

Şimdiye kadar kayıtdışı ekonomi konusuyla ilgili olarak birçok bilimsel çalışma bulunmasına rağmen, suçla ilgili bilimsel çalışmaların pek azının karapara ve karaparanın aklanması konusunda yapıldığı aşikardır. Karapara her ne kadar kayıtdışı ekonominin içinde mevcut bulunsa da kayıtdışı ekonomi ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalar bize karapara ekonomisinin boyutu ile ilgili pek de sağlıklı bir bilgi vermemektedir.

Birçok ülkede henüz karapara ile ilgili yeterli düzenlemelerin yapılmamış olmasını da gözönünde bulundurursak araştırmamızın amacının; karapara, karapara aklamanın ne anlama geldiği, karalara aklama ile etkin bir mücadelenin nasıl yapılacağı konusunda insanları bilgilendirmek ve bilinçli davranmaya yöneltmektir.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ:

21. yüzyılın en önemli kavramlarından birisi kuşkusuz ki küreselleşmedir. Küreselleşme, her alanda kendisini göstermiştir. Bu alanlardan önemlisi de ekonominin küreselleşmesidir. Ekonominin küreselleşmesi birçok kapalı ekonominin açık hale gelmesini sağlamış, büyük miktardaki fonların ülkeler ve kıtalararası dolaşımını hızlandırmıştır. Günümüzde ekonomistler küreselleşmenin avantajlarını vurgularken, hukukçular ise eşzamanlı olarak suçun küreselleşmesi neticesinde örgütlü suçun hukuk devletlerini tehdit eder hale gelmesine dikkati çekmektedir.

Suçun küreselleşmesi sonucunda, organize suç örgütlerinin karapara ve karapara aklama faaliyetleri toplumun yapısını, ahlakını ve ülke bürokrasisini bozar ve devlet otoritesini zaafa uğratar. Aklanan karapara, uyuşturucu kaçakçılara, teröristlere, silah tacirlerine ve diğer suç şebekelerine suç imparatorluklarını idare etmek ve geliştirmek için ihtiyaçları olan finans desteğini sağlamaktadır. Bu sebeplerden dolayı, karaparanın aklanmasının önlenmesi organize suç örgütlerine karşı etkin bir mücadele gerektirmektedir. Böylesi faaliyetlerle mücadele ancak hukuki düzenlemelerle gerçekleştirilebilir. Önemli olan da; bu hukuki düzenlemelerin etkinliğidir.

Ekonomi içerisinde kendisine yer arayan karapara, Türk mali sektörü için de önemli bir tehlike arz etmektedir. Türkiye'nin Asya ve Avrupa kıtalarının birleştiği bir noktada olması, doğusunda üretim batısında ise tüketim bölgelerinin bulunması ve Balkanlar yolu üzerinde yer alması, uyuşturucu trafiğinde transit ülke konumunda olmasına sebep olmuştur. Bu sebeple Türkiye'nin karapara için bir geçiş noktası oluşturduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Araştırmamızın önemi; soyutluğunu en iyi kullanabilen ekonomik bir faaliyet olan karapara ile mücadele edilmesinin önemini vurgulamaktır.

ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ:

Karaparanın bürokratik kaydını bulmak ya da izine rastlamanın mümkün olmadığı, soyutluğunu en iyi kullanabilen ekonomik faaliyet olduğu, önlenmesinin ise bugünün imkanları dahilinde güç olduğu, hipotezimizin önemli bir noktasını oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMANIN VARSAYIMI:

Devlet otoritesine bir başkaldırı olarak ortaya çıkan suç örgütleri veya bilinen yaygın adı ile organize suç örgütlerinin temel motivasyonlarından birisi de paradır. Bu tür örgütler, icra ettikleri yasadışı faaliyetlerden birtakım gelirler sağlamakta, icra edecekleri yeni suçlar ve faaliyetler için finansal bir kaynağa ihtiyaç duymaktadırlar. Sağlanan bu gelirler bilindiği üzere karapara olarak, bu paranın meşru bir görüntüye kavuşturulma gayretleri ise aklama kavramı içerisinde mütalaa edilmektedir.

Araştırmamızın varsayımını karapara aklama suçunun bireysellikten ziyade organize suç örgütleri tarafından işlenilen bir suç olması oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI:

Araştırmamız karaparanın ne anlama geldiği, karapara suçlarının neler olduğu, karaparanın aklanmasının kavramsal çerçevede incelenmesi, karapara suçları ve karaparanın aklanması ile mücadelede üzerinde durulması gereken esas sorunların ve bu sorunların çözümlerinin neler olduğu gibi konuları kapsamaktadır.

Araştırmamız, karaparanın ve karapara aklama yöntemlerinin neler olduğu, karaparanın kayıtdışı ekonomi ile arasındaki ilişkinin boyutlarının ne olduğu, karapara suçları ve aklanması ile etkin bir mücadelede nelerin dikkate alınması gerektiği hususları ile sınırlıdır.

Ayrıca 1 Haziran 2006 tarihinde yürürlüğe giren 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu karşısında 4208 Sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunun yürürlükte olup olmadığı ve karapara aklama ile mücadelede izlenilmesi gereken yöntemler tartışılmaktadır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ:

Karapara ve karapara aklama ile etkin mücadele isimli Araştırmamızın yöntemi temel bir araştırma olup, teorik olarak literatür taraması ağırlıklı olacaktır.

TEZ METNİ

GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz 21. yüzyılda dünya çapında değişim rüzgarları esmektedir. Kuşkusuz ki; bu değişim rüzgarlarından en önemlisi küreselleşmedir. Ulusal kültürlerin, ekonomilerin ve sınırların ortadan kalkmaya yüz tuttuğu, politik kutuplaşmaların yok olduğu, hemen hemen her alanda liberal eğilimlerin güç kazandığı, teknolojinin akıl almaz bir hızla geliştiği ve toplumsal hayatın büyük bir kısmının küresel süreçler tarafından belirlendiği bu çağda sermaye, işgücü, teknoloji ve bilgi sınır tanımaz hale gelmiştir. Ayrıca küreselleşme sürecinde demokratikleşme, hukukun üstünlüğü, çevrenin korunması, terörizm ve organize suçlarla mücadele, insan hakları gibi evrensel değerlerin ön plana çıkması neticesinde bir taraftan ulusal ekonomi, ulusal siyaset ve ulusal kültür gibi kavramlar rafa kaldırılmakta, diğer taraftan da ulusötesi çıkar gruplarını ortaya çıkarmakta ve değişik ülkelerden, hatta kıtalardan insanları birbirine bağımlı hale getirmektedir.¹

Dünya ekonomisinin küreselleşmesi, birçok kapalı ekonominin açık hale gelmesini sağlamış, dünya ticaretini dünya üretiminin üstüne çıkarmış, uluslararası piyasaların gelişmesi, bireyler ve kurumların fonlarını sınırsız olarak en yüksek getiriye alabilecekleri yerlerde değerlendirmelerine olanak sunmuştur. Bununla birlikte küreselleşme modern dünyamızın karakteristiklerinden biri olarak suç alanını da etkilemiş ve organize suçlar küresel bir boyut kazanmıştır. Küreselleşme, bir yandan piyasaların işlem hacmini ve araç çeşitliliğini arttırmakta, diğer yandan da mal ticaretini arttırabilmek için gümrüklerdeki bürokrasiyi basit bir uygulamaya indirgeyerek, uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı, tarihi eser kaçakçılığı, değerli maden kaçakçılığı gibi kaparanın elde edildiği suçların işlenilmesini kolaylaştırmaktadır.²

Dünya nüfusunun hızla artması sonucunda kolay yoldan çok para kazanılmasının amaçlanması ve muhtelif gereksinimlerin karşılanması gibi saiklerle bir anlamda devlet otoritesine bir başkaldırı olarak ortaya çıkan suç örgütleri, günümüzde hem dünyada hem de ülkemizde önemli bir sorun teşkil etmektedir.

¹ Coşkun C. Aktan, Hüseyin Şen, “Global Ekonomide Değişim: Globalleşme”, **Moderniteden Postmodernite'ye Değişim**, Çizgi Kitabevi, Konya, 2003, s.119-120.

² Muhammet Akdiş, “Küreselleşmenin Finansal Piyasalar Üzerindeki Etkileri ve Türkiye: Finansal Krizler-Beklentileri”, <http://www.dtm.gov.tr/ead/DTDERGİ/Ekim2002/akdis.htm>, 30.03.2004.

Kapitalist ekonominin karmaşık ticari ilişkiler ve organizasyon ilkeleri ışığında, günümüzde suçluluk kavramı ve suç işleme metodları da buna paralel olarak karmaşıklaşmış ve bunun neticesinde organize suç kavramı ortaya çıkmıştır.³ Suç örgütlerinin işlemiş oldukları suçlar genellikle organize suç kapsamında yer almaktadır. Suç örgütlerinin faaliyet gösterdikleri alanlar; uyuşturucu kaçakçılığı ve ticareti, silah ticareti, kadın ticareti, tarihi eser kaçakçılığı, organ ticareti, ihaleye fesat karıştırma gibi alanlardır.

Suç örgütleri bu gibi yasadışı yollardan elde ettikleri kazançları, yasal bir gelirmiş gibi göstermek için mali sisteme dahil etmeye çalışırlar. Burada asıl amaç; paranın kaynağını gizlemektir. Bunun sebebi; kaynağı yasadışı olan bu gelirlerin yasal işlerde harcanamayacağı ve yasadışı faaliyetlerin ortaya çıkma riskini azaltma gereksinimidir. Yani; suç oluşturan bir fiil sonucunda kazanmış oldukları para, suç olmayan bir fiil sonucunda kazanılmış gibi gösterilmeye çalışılır. Karapara aklayıcılarının amacı paraya yasal bir görünüm kazandırmak ve hem suç gelirlerinin müsaderesini engellemek hem de işledikleri suçların takibini zorlaştırmaktır.

Yasadışı faaliyetlerden elde edilen karapara, nadir olarak tek bir ülkede değerlendirilir. Karaparanın aklanmasına karşı mücadele, çok sıkı bir devletlerarası işbirliği gerektirmektedir. Eğer günün birinde suç örgütlerinin mali yatırım olanakları ellerinden alınabilirse, o zaman karapara ve aklanmasının önlenmesine yönelik bir başarı elde edilmiş olacaktır.⁴

Karapara ve aklama dünya genelinde hem ekonomik ve politik hem de sosyal ve ahlaki mahiyeti, etkileri ve sonuçları olan yasadışı faaliyetler silsilesidir. Öyle ki, karapara aklama dünyadaki en önemli ve yüksek ciroya sahip ikinci iş olarak tanımlanmaktadır. Birinci iş ise, bu paranın elde edilmesidir. Ekonomi ve piyasalarda olduğu gibi suç ve karapara aklamının da küreselleştiğini söyleyebiliriz.⁵

³ M. Volkan Dülger, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Organize Suçla Mücadelede Özel Koruma Tedbirleri", http://www.hukukcu.com/bilimsel/kitaplar/aihmde_organizesuc.htm/, 24.03.2004.

⁴ Sedat Güner, **Organize Suç Örgütleri, Karapara ve Aklanması**, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 2003, s.17.

⁵ Sedat Yetim, **Kara Paranın Aklanması, Boyutları ve Mafyokrasi**, İstanbul, 2000, s.1.

Kavramsal çerçeve başlığı altında karapara, karapara aklama ve karapara aklama suçunu tanımlamaya çalıştığımız birinci bölümde ayrıca karapara aklamanın aşamaları ve karapara aklamada kullanılan kurum ve yöntemler ele alınmıştır.

Ülkemiz hukuk hayatına 1996 yılında 4208 Sayılı Kanunla dahil edilen karapara oldukça yeni bir kavramdır. Çoğu zaman da kayıtdışı ekonomi ile karıştırılmaktadır. Ayrıca günümüzde karapara aklama faaliyetleri bireysel olmaktan çıkmış, organize bir hal almıştır. Bu nedenle karaparanın kayıtdışı ekonomi ve organize suçlulukla ilişkisini açıklamaya çalıştığımız ikinci bölümde karaparanın Türkiye'deki varlık nedenleri ve uluslararası düzenlemelerde karapara aklama ile mücadele konuları da yer almaktadır.

Türk Hukukunda karapara aklama ile mücadele başlığı altında ele aldığımız üçüncü ve son bölümde, karaparanın hukuk hayatımıza dahil oluşu, karapara aklama ile mücadele için oluşturulan kurumlar açıklanmaya çalışılmış, ayrıca 4208 Sayılı Kanun ile getirilen düzenlemeler, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu olarak düzenlenen karapara aklama suçunu, 4208 Sayılı Kanunun halen yürürlükte olup olmadığı ve karapara aklama ile mücadelede izlenecek yöntemler tartışılmıştır.

Bu çalışmamızın ana konusu ise yukarıda kısa bir girişini yaparak tanımını verdiğimiz ve özet şeklinde nedenlerini belirttiğimiz karapara aklama suçunu, nedenlerini, oluşum ve gelişim sürecini dikkate alarak bilimsel bir açıdan incelemek ve nihayet elde ettiğimiz nedenler çerçevesinde bu suçla mücadelede etkin olacak olan çözüm yollarını ortaya koymaya çalışmaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

**KAVRAMSAL ÇERÇEVE, KARAPARA AKLAMANIN AŞAMALARI,
KARAPARA AKLAMADA KULLANILAN KURUM VE YÖNTEMLER**

1.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.1. Karapara Kavramı

Dünya ekonomisinin 1980'li yıllarda yaşadığı küreselleşme, ekonominin liberalleşmesi ve konvertibiliteye geçişler, büyük tutarlardaki fonların ülkeler ve kıtalararası dolanımını hızlandırmış ve birçok avantajın önünü açmıştır.⁶ Günümüzde ekonomistler ekonominin küreselleşmesinin avantajlarını vurgularken, hukukçular ise eş zamanlı olarak suçun da küreselleşmesi ve örgütlü suçun hukuk devletlerini tehdit eder hale gelmesiyle küreselleşmenin dezavantajlarına dikkati çekmektedirler.⁷ Suçun küreselleşmesi sonucunda organize suç örgütlerinin karapara ve karapara aklama faaliyetleri toplumun yapısını, ahlakını ve ülke bürokrasisini bozmakta ve devlet otoritesini zaafa uğratmaktadır. Ülkeleri bu denli etkileyen ve ulusal olmaktan çıkıp uluslararası bir sorun teşkil eden karapara ne anlama gelmektedir?

Bazı kaynaklarda karaparanın ekonomik, ahlaki, sosyal ve hukuki tanımları yapılmıştır. Sosyal anlamda karapara; dolaylı olarak da olsa toplumsal hayata zarar veren her türlü faaliyetten elde edilen kazançlardır. Ahlaki anlamda karapara; yasalarla yasaklanmış olsun ya da olmasın toplum tarafından suç olarak kabul edilen hareketler neticesinde elde edilen kazançlardır. Ekonomik anlamda karapara; kanunlar tarafından suç sayılan fiillerin yanı sıra ekonomik hayatı düzenleyen kural ve usuller ihlal edilerek sahip olunan kazançlardır.⁸ Hukuki anlamda karapara; bir veya daha fazla kişi tarafından yasalara aykırı birtakım fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen her türlü kazanç olarak tanımlanmaktadır.⁹

⁶ Ülker Mavral, "Karapara, Kayıtdışı Ekonomi ve Globalleşme İlişkisi", **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 174, Mart 2003, s.144.

⁷ H. Galip Küçüközyiğit, "Karaparanın Aklanması Suçu ve Hukukumuzda Düzenlenmesi", http://www.ceterisparibus.net/arsiv/g_kucukozyigit.doc. 24.03.2004.

⁸ Kuntay Çelik, Selen I. Koçağra, Kadir Güler, **Karapara Aklama Tanımı, Aşamaları, Yöntemleri ve İlgili Uluslararası Çalışmalar**, MASAK Yayınları, Ankara, 2000, s.10.

⁹ Hamza Kaçar, Karaparanın Aklanması E-Ticaret, Karapara ve Terörün Finansmanının Önlenmesi İlgili Mevzuat, Turhan Kitabevi, Ankara, 2004, s.3.

Karapara, yasa dışı ya da etik dışı yollardan kazanılan para anlamını taşımaktadır. Yasa dışı grubuna, insan sağlığını tehdit eden maddelerin ticareti yoluyla elde edilen gelirlerden tutun da cebri yollarla elde edilen gelirlere kadar birçok menkul ya da gayrimenkul değeri olan gelirler girmektedir. Etik dışı grubuna ise, toplum içinde yerleşik kurallar ya da gelenekler dışında kalan, ancak yasalarca suç sayılmayan faaliyetlerden elde edilen gelirler dahil olmaktadır. Bu gelirlere yasal bir zemin kazandırılması da “karapara aklama” faaliyeti olarak adlandırılmaktadır. Etik dışı faaliyetlerden elde edilen karapara daha çok inançlara aykırı olan kazançlar olarak adlandırılır. Kanuni müeyyidesi olmamakla beraber toplum içerisinde ciddi karışıklıklara sebebiyet verir. İçki ticareti ya da aşırı kar bunlardan birisidir. Yine bu gruba stokçuluk da girer. Örneğin; İslam’da hayati önem taşıyan gıda maddelerinin stoklanması yasaklanmış ve büyük günahlar arasında sayılmıştır. Özellikle kıtlık dönemlerinde un, yağ vb... ürünlerin stoklanması yoluyla yüksek meblağlardan satılması ve bu satışlardan elde edilen kazançlar haram sayılmıştır. Karaparanın toplum literatüründeki adı “haram kazanç”tır.

Başka bir tanıma göre karapara; ülkeler arasında kolaylıkla dolaşabilen ve bulunduğu ülkenin mali, ekonomik, siyasal, sosyal ve ahlaki yapısını tehdit eden, hukuka aykırı, yasalarda suç olarak belirtilen fiillerin işlenmesi sonucunda elde edilen ve ekonomik değeri olan her türlü mal varlığı olarak ifade edilmektedir.¹⁰

Küreselleşme yolunda önemli bir gelişme gösteren dünyada çoğunluk ve egemen ülkelerde uygulanan liberal ekonomi; her şeyi alım-satım konu mal veya hizmete dönüştürmesinin yanı sıra geleceğini tehlikeye atacak, istikrarsızlık yaratacak faaliyetler için de birtakım kısıtlama ve yasaklar getirir. Ancak, yasaklanan veya kısıtlanan bu mal veya hizmetler yine de haksız kazanç sağlamak isteyen kişilerce üretilir, pazarlanır ve kendilerine önemli bir gelir kaynağı oluşturulur. İşte bu gelir de kısaca “karapara”dır.¹¹

¹⁰ Oktay Kuban, “Karapara Aklama Suçu”, **Adalet Dergisi**, Sayı 7, Nisan 2001, s.90.

¹¹ Selçuk Alsancak, “Karapara Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Bir Yaklaşım”, **Vergi Sorunları Dergisi**, sayı 103, Nisan 1997, s.29.

Belirtmek gerekir ki, karapara kavramı her ne kadar “para” kelimesini içerse de Kanunda açıkça belirtildiği üzere, karapara “para veya para yerine geçen her türlü kıymetli evrakla, mal veya gelirleri veya bir para biriminden diğer para birimine çevrilmesi dahil, sözü edilen para, evrak, mal veya gelirlerin birbirine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü maddi menfaat ve değeri” kapsamaktadır. Bir başka kaynakta karapara, “her an paraya dönüşebilecek servetlerden, senetlerden, vadeli çeklerden, kaçak döviz, kaçak altınlardan, tahvillerden, hamiline yazılı pay senetlerinden ve nakitlerden oluşan dev bir fondur” şeklinde açıklanmaktadır.¹²

Karapara kavramı, sözleşme ve belgelerde önceleri uyuşturucu ve psikotrop maddelerin satışından elde edilen kazanç olarak yerini almış, daha sonra bu tanıma başka örgütlü suçlar da dahil edilmiştir. Artık kavram, birçok ülkede her türlü suçlardan elde edilen kazançları kapsar hale gelmiştir. Ancak tarihi gelişim uyuşturucu suçlarına bağlı bir süreç izlemiştir. Uyuşturucu maddelerin geniş çapta yasaklanmasından sonraki yıllarda, karaparanın varlığı dünya ölçeğinde bir problem olarak ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu sebeple 1974 dünya ekonomik bunalımına kadar gerçek bir karapara probleminden söz edilemez. Bunda iki kutuplu dünya yapısının da önemi vardır. Çünkü; bu yapı nedeniyle ülkeler arası ulaşım, taşıma ve iletişim imkanları günümüzdeki kadar gelişmemiştir.¹³

Hangi suçlardan elde edilen gelirlerin karapara sayılacağını her ülke kendisi belirler. Bazı ülkeler suç teşkil eden bütün fiillerden elde edilen gelirleri karapara olarak addederken, bazı ülkeler ceza alt sınırı uygulanmak suretiyle işlenen tüm suçlardan elde edilen gelirleri karapara olarak kabul etmektedir. Bazı ülkeler ise sayma (kazuistik, tadat etme) usulünü kabul etmişlerdir.¹⁴ 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunuyla getirilen yeni düzenleme ile 4208 sayılı Kanunda benimsenmiş olan sayma usulü terkedilmiş ve ceza alt sınırı uygulanmak suretiyle işlenen tüm suçlar öncül suç kapsamına alınmıştır.

¹² Faik Y. Başbuğ, Mustafa Koç, **Karapara**, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1981, s.86.

¹³ Ergin Ergül, **Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu**, Yargı Yayınevi, Ankara, 2001, s.2.

¹⁴ Kaçar, **a.g.e.**, s.3.

Dünyada ve Türkiye’de yasadışı yollardan büyük miktarda gelir elde edilmektedir. Bu gelirlerin kaynağını genellikle; uyuşturucu ve psikotrop (uyarıcı) maddeler, silah kaçakçılığı, kadın ve çocuk ticareti, organ ticareti, tarihi eser kaçakçılığı oluşturmaktadır. Suç ürünü olan bu fiillerden elde edilen gelirler temiz olmayan anlamına gelen karapara terimi ile ifade edilmektedir.

1.1.2. Karapara Aklama Kavramı

Karaparanın aklanması kısaca, suç teşkil eden fiillerden elde edilen gelirlere yasal bir kaynak bulunmasıdır şeklinde açıklayabiliriz.

“Karaparanın aklanması; yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelire meşru görünüm kazandırarak kullanılabilir hale getirmek amacıyla, kasıtlı olarak karaparanın kaynağının gizlenmesi fiilidir”.¹⁵

Hukuka aykırı olarak, özellikle organize bir şekilde yasadışı yollardan elde edilmiş gelir ve değerlere meşruiyet kazandırma çabası, karapara aklama kavramını ortaya çıkarmıştır. Yasadışı organize suç örgütleri, buldukları ülkelerde amaçlarını elde etmek için gerekli olan finansmanı çoğunlukla suç teşkil eden eylemler sonucu elde ederler.¹⁶ Güner’e göre karapara aklama; “yasadışı yollardan ya da faaliyetlerden elde edilen para veya para ile ölçülebilen değer (gayri meşru olan kaynağını gizlemek veya kamufle etmek amacıyla, paranın mali sisteme sokulması ve bu kazancın meşru amaçlar için kullanılması sürecinde) diğer varlıklara dönüştürülmesi veya herhangi bir şekilde yasallık kazandırılması” olarak tanımlanmaktadır.¹⁷ Tezcan’a göre ise karapara aklama; “yasadışı faaliyetlerden, özellikle geleneksel olarak uyuşturucu kaçakçılığı ve günümüzde daha geniş olarak belli bir ağırlıktaki her türlü suçtan elde edilen sermayelerin yasal ekonomik dolaşıma sokulmasını amaçlayan mali ve ekonomik nitelikte işlemlerin tümü” olarak açıklanmaktadır.¹⁸

¹⁵ Ramazan Başak, **50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi**, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No: 206, Ankara, 1998, s.4-5.

¹⁶ Yalçın Şahinkaya, “Karapara Aklamayla Mücadelede Müsadere Yaptırımı”, **Adalet Dergisi**, Sayı 12, Temmuz 2002, s.110.

¹⁷ Güner, **a.g.e.**, s.193.

¹⁸ Tezcan Atay, Abdullah Kiraz, “Karapara, Karapara Aklama Suçu ve Karapara Aklama Suçuna 4208 Sayılı Kanun’a Göre Uygulanacak Müeyyideler”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 170, Kasım 2002, s.72.

Başka bir tanımda karaparanın aklanması; “bir malın suç teşkil eden bir fiilden kaynaklandığını bilerek; onun doğru tabiatını, kaynağını, pozisyonunu, tasarrufunu, hareketini, haklarını veya sahibini gizlemek veyahut değiştirmek” biçiminde ifade edilmektedir.¹⁹

Kanaatimizce karapara aklama suç yoluyla elde edilen para ya da başka türlü değerlerin yasadışı kaynağını gizlemek ve yasal mali sisteme katılmasını sağlamak amacıyla yasal değerlere dönüştürülmesidir.²⁰

Karaparanın tanımında belirtmiş olduğumuz gibi, hangi suçlardan elde edilen gelirlerin karapara kapsamında değerlendirileceği her ülkenin kendi yasal düzenlemelerinde yer almakta ve ülkelere göre farklılık arz etmektedir. Dolayısıyla karapara aklama suçunun kapsamı, yasal düzenlemesi ve tanımı da ülkeden ülkeye değişmektedir. Karaparanın aklanması bazı ülkelerin yasal düzenlemelerinde her türlü yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin aklanması olarak nitelendirildiği halde, bazı ülkelerde belirli yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin aklanması karaparanın aklanması olarak belirtilmektedir. Örneğin; İspanya ve Portekiz’de uyuşturucu kaçakçılığında, İsviçre’de en az bir yıl hürriyeti bağlayıcı suçlardan, Yunanistan’da uyuşturucu, silah kaçakçılığı, fidye, hırsızlık, zimmet, dolandırıcılık gibi suçlardan elde edilen gelirlerin aklanması karaparanın aklanması suçu olarak tanımlanmıştır.²¹

Avrupa Topluluğu Konseyi’nin, karaparanın aklanması ile mali sistemin kullanılmasının önlenmesine ilişkin 91/308 sayılı yönergesine göre karaparanın aklanması şu şekilde tarif edilmiştir.

Kasıtlı olarak;

1. Bir iktisadi değerini suç sayılan bir faaliyetten ya da böyle bir faaliyete katılma eyleminden elde edildiğinin bilinmesine rağmen yasadışı kaynağını gizleme ya da görünümünü değiştirme veya böyle bir faaliyetin gerçekleştirilmesine katılmış olan

¹⁹ **Temel Eğitim Kursu Ders Notları**, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Eğitim Planlama Şube Müdürlüğü, Ankara, [t.y], s.88.

²⁰ Hank Sanders, “Dikkat Çekici İşlemleri Bildirme Yükümlülüğü Kanuna Karşı Bankaların Tepkisi ve Kanunun Uygulanması”, **Hollanda’da Karapara Aklamayla Mücadele**, MASAK Yayınları, Ankara, 2000, s.45.

²¹ Başak, **a.g.e.**, s.3.

kişilere doğacak hukuksal sonuçlardan kurtulmaları için yardım etmek amacıyla başka bir şekilde dönüştürülmesi ya da transferi,

2. Bir iktisadi değer in suç sayılan bir faaliyetten ya da böyle bir faaliyete katılma eyleminden elde edildiğinin bilinmesine rağmen gerçek niteliğinin, kaynağının, yerinin, bileşiminin, yer değiştirilmesinin, mülkiyetinin ya da üzerindeki diğer hakların gizlenmesi ve görünümünün değiştirilmesi,

3. Bir iktisadi değer in suç sayılan bir faaliyetten ya da böyle bir faaliyete katılma eyleminden elde edildiğinin önceden bilinmesine rağmen iktisap edilmesi, zilyetliğinin kazanılması ya da kullanılması,

4. Yukarıda belirtilen eylemlerden herhangi birinin yapılması, yapılmasına asil ya da yardımcı fail olarak katılınması, yapılmasına teşebbüs edilmesi, yardımcı olunması, azmettirilmesi, kolaylık sağlanması, yol gösterilmesi karaparanın aklanması eylemi sayılmaktadır.²²

MASAK'a göre karapara aklanmadan söz edebilmek için bazı unsurların varlığı gereklidir. Bu unsurlar;

- Bir suç işlenmiş olmalıdır,
- Bir suç neticesinde herhangi bir ekonomik değer elde edilmiş olmalıdır,
- Bu ekonomik değerlerin yasadışı nitelikten kurtarılıp meşru görünüme haiz ekonomik değerlere dönüştürülmesi amacına yönelik bir hareket gerçekleştirilmiş olmalıdır.²³

İlk iki unsurun gerçekleşmesi neticesinde elde edilmiş olan ekonomik değerlere yasal bir görünüm verilmesi amacına yönelik hareket; karaparanın iktisap edilmesi, bulundurulması, transfer edilmesi, nakledilmesi, gizlenmesi, sınır ötesi işleme tabi tutulması, kullanılması, işletilmesi, yatırım yapılması, bir ekonomik değerden diğer bir

²² Başak, a.g.e., s.3.

²³ MASAK, "Genel Hatlarıyla Karapara ve Aklama Kavramları", <http://www.masak.gov.tr/kavramlar.htm>, 18.03.2004.

ekonomik değere çevrilmesi, kaynağının, niteliğinin, sahibinin ve zilyedinin farklı olarak gösterilmesi gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir.²⁴

1.1.3. Kavram Olarak Karaparanın Aklanması Suçu

Karaparanın aklanması kavramı her türlü ya da belirli suçlardan elde edilen kazançları müsadere sonucundan kurtarmak veya sahibinin cezalandırılmaktan kurtulması amacıyla yapılan her türlü gizleme fiilidir. Bu fiiller muhtelif şekillerde gerçekleşmekle birlikte, her bir aklama fiilinde ortak amaç, karaparanın kaynağının ve sahipliğinin gizlenmesidir. Bu tür gizleme amacı taşıyan fiillerin hukuka aykırı kabul edilmesi, yani cezai yaptırıma bağlanması ile suç teşkil eden fiiller ortaya çıkmaktadır.²⁵

Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanununun 2 nci maddesine göre karaparanın aklanması suçu; “TCK’nın 296 ncı maddesinde²⁶ belirtilen durumlar dışında müsnet suçlardan elde edilen karapara ile ilgili yasadaki aklama fiillerinin işlenmesi” şeklinde tanımlanmaktadır. Ayrıca yasa tanımının dışında kalan karapara aklama suçunu “Suçlardan ya da yasadaki belirtilen müsnet suçlardan elde edilen kazancın niteliğinin, kazancın kaynağının ve kazancın sahibinin gizlenmesine yönelik her türlü fiilin işlenmesi”²⁷ veya 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda belirtildiği üzere “suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin yurt dışına transfer edilmesi veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tabi tutulması” şeklinde tanımlanabilir.

²⁴ MASAK, “Genel Hatlarıyla Karapara ve Aklama Kavramları”,

<http://www.masak.gov.tr/kavramlar.htm>, 18.03.2004.

²⁵ Aziz Taşdelen, Hukuksal Açıdan Türkiye’de Kara Paranın Aklanması ve Önlenmesi, Turhan Kitabevi, Ankara, 2003, s.51.

²⁶ “Madde 296- (1490 S.K. ile değişik) Her kim hapis cezasından aşağı olmayan cezayı müstelzim bir cürüm işledikten sonra bu cürmün icrasında faillerle evvelce ittifak etmiş ve cürmü neticelendirmekte yardımcı dokunmuş olmaksızın, bir kimsenin o cürümden istifadesini temine veya Hükümetçe icra olunacak tahkikatı yanlış yola sevk etmeye yahut hakkında yakalama veya tevkif müzekkeresi çıkarılmış olan bir kimsenin saklı bulunduğu yeri bildiği halde yetkili mercilere derhal haber vermezse veya her kim bu cezaları istilzam eden bir cürmün eser veya delillerini yok eder yahut bunları bir suretle değiştirir veya bozarsa, hapis cezasını gerektiren suçlarda altı aydan iki yıla kadar, ağır hapis cezasını gerektiren suçlarda iki seneden dört seneye, ölüm cezasını gerektiren suçlarda da üç senden beş seneye kadar hapis cezasına mahkum olur. Şu kadar ki, bu ceza müddeti asıl cürüm için kanunda tayin edilen cezanın üçte birini geçemez.”

Bu fiili usul veya fününun, karı veya kocasının yahut kardeşinin lehine olarak işleyen kimseye ceza verilmez.

²⁷ Taşdelen, **a.g.e.**, s.58.

Karapara aklamanın suç olarak kabul edilmesindeki temel hedef; suçun ortaya çıkarılmasını önleyecek şekilde suç ile gelir arasındaki irtibatın kesilmesine yönelik fiillerin yaptırma bağlanmasıdır. Bu yaptırım genellikle hürriyeti bağlayıcı cezalarla birlikte aklanan paranın müsaderesi şeklinde kendini gösterir. Bu suretle suç ile gelir arasında açık ve doğrudan ilişki kurulamadığından el konulamayan suç gelirlerinin de müsaderesi olanaklı hale gelir ve caydırıcılık daha etkin bir şekilde sağlanmış olur.²⁸

Karapara aklama suçunun oluşabilmesi için; ilk önce öncül bir suçun varlığı şarttır. İşlenilmiş olan bu suçtan bir gelir veya menfaat elde edilmesi ve nihayetinde elde edilen bu gelirin meşru bir görüntüye kavuşturulup yasal mali sisteme sokulması gerekir. Bu süreç gerçekleşmeden karapara aklama suçunun varlığından söz edebilmemiz mümkün değildir.²⁹

Karapara aklama suçu uluslararası boyutu olan, sınır tanımayan bir suçtur. Gelişen teknoloji ile birlikte fonların bir saat içinde neredeyse dünyanın herhangi bir noktasına transfer edilmesine karşın, suç hakkında uluslararası işbirliği yapmak, teknik olanaklar mevcut olmasına rağmen çok fazla zaman almaktadır. Bilgi alışverişi için uluslararası anlaşmalar yapılmasının gerekliliği aşikardır.³⁰

1.2. KARAPARA AKLAMANIN AŞAMALARI

Karaparanın aklanması işlemi aşağıda belirteceğimiz üzere genel olarak üç aşamadan oluşmaktadır. Yerleştirme aşaması, ayırma aşaması ve bütünleştirme aşaması. Her karapara aklama olayında bu aşamaların üçünün de ayrı ayrı gerçekleşmesi zorunlu değildir. Bazen bu aşamaların ikisi ya da üçü tek bir işlemde gerçekleştirilebilir veya bazı aşamalar gerçekleştirilmeden karaparanın aklanması işlemi yapılabilir. Bu durum para aklanacak ülkeye, finansal olanaklara, aklayıcıların diğer faaliyetlerine kadar pek çok etkene bağlı olabilir.³¹

²⁸ İbrahim Yumuşak, “Karaparanın Aklanması ile Mücadelenin Nedenleri ve Bu Konudaki Uluslararası Çabalar”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 229, Eylül 2000, s.44.

²⁹ Kaçar, **a.g.e.**, s.30.

³⁰ Jan Boersma, Rene Nuijten, “BLOM Ulusal Savcılığa Destek Kurumu”, **Hollanda’da Karapara Aklamayla Mücadele**, MASAK Yayınları, Ankara, 2000, s.91.

³¹ Çelik, Koçağra, Güler, **a.g.e.**, s.65.

“Ders kitaplarında para aklama operasyonlarında kullanılan dört etkene yer verilir. Öncelikle, paranın gerçek sahibi ve kaynağı gizlenmelidir. Öbür taraftan çıktığında paranın kime ait olduğunu herkes biliyorsa, para aklamının hiçbir anlamı yoktur. Sonra paranın alacağı şekil değiştirilmelidir....Üçüncü olarak, bu işlemle ilgili ipuçları ortadan kaldırılmalıdır. Eğer birileri, parayı en başından en sonuna kadar izleyebiliyorsa, bu işlem amacına ulaşmaz. Son olarak da para sürekli kontrol altında olmalıdır. Para aklanırken işe karışan insanlar bu paranın kirli para olduğunu ve bunu çaldıkları takdirde sahibinin yasal müdahalede bulunamayacağını bilir”.³²

1.2.1. Yerleştirme Aşaması

Bu aşamada, suçtan elde edilen kazancın genellikle nakit para niteliğinde olması nedeniyle, suç semeresi olan bu kazancın yasadışı kaynağının gizlenerek finansal sisteme yerleştirilmesi amaçlanmaktadır. Karapara doğuran suçlarda para nakit olarak elde edilmiş ise bu yasadışı yollardan sağlanan geliri elde eden ve bunu aklamak isteyen kişi açısından en önemli problem suç semeresi olan bu paranın biran evvel nakit formundan kurtarılmasıdır. Günümüzde nakit para yerine çek, kredi kartı, ve diğer nakit olmayan araçlar kullanıldığından dolayı, büyük miktarda nakit para kullanımı dikkat çekecektir.³³ Ayrıca nakit formundaki paranın transfer edilmesi, taşınması veya benzer işlemlere tabi tutulması oldukça zordur ve kamu otoritelerince bulunması ve el konulması riski de yüksektir.³⁴ Nakit para formunda olmayan karapara için ise yerleştirme aşamasının gerçekleşmesi gerekli değildir.³⁵ Karaparanın nakit formundan kurtarılması için suçlu ya parayı mali sisteme dahil etmeye ya da yurtdışına çıkarmaya çalışacaktır.³⁶ Karaparanın nakit formundan kurtarılması, özellikle de bankacılık sistemine dahil edilmesi teknoloji sayesinde paraya hareketlilik kazandıracak ve kaynağından uzaklaştırılması son derece kolay ve hızlı olacaktır.³⁷ Yerleştirme aşaması karapara aklanmanın önlenmesinde belli tutarın üzerindeki paraların ayrıca şüpheli işlemlerin ilgili kurumlara bildirilmesi yükümlülükleri karşısında karapara aklayıcıları için en zor ve riskli, fakat yetkililer için ise en avantajlı aşamadır.

³² Jeffrey Robinson, **Karapara Aklayıcıları**, Çev. Ayşe Emengen, Arion Yayınları, İstanbul, 2003, s.25.

³³ Taşdelen, **a.g.e.**, s.37.

³⁴ MASAK, **a.g.e.**

³⁵ Taşdelen, **a.g.e.**, s.37.

³⁶ Başak, **a.g.e.**, s4.

³⁷ MASAK, **a.g.e.**

Yerleştirme aşamasında nakit olan para; fiziki olarak yurtdışına çıkarılarak denetimin az olduğu ülkelerde bankaya yatırabilir, küçük tutarlara bölünerek (bildirim tutarlarının altındaki tutarlara) ülke içindeki çeşitli bankalara, farklı kişiler adına açılmış hesaplara yatırılabilir. Gayrimenkul, lüks araba, mücevher, antika veya sanat eserleri alımında kullanılabilir. Hisse senedi, tahvil, bono, çek, poliçe gibi mali araçlara dönüştürülebilir. Banka hesaplarına yatırılmadan önce kumarhane geliri, turizm geliri veya ihracat geliri gibi gösterilebilecek ve bir açıklama yapılmasına olanak sağlayabilecek işlemlere konu edebilir. Finansal kuruluşlar veya bunların çalışanları ile işbirliği yapılarak mali sisteme dahil edilebilir veyahut da suç örgütleri tarafından finansal kuruluşlara sahip olmak suretiyle bu vasıta ile nakit formundan kurtulabilir.³⁸

1.2.2. Ayırma Aşaması

Bu aşamanın amacı yasadışı faaliyetlerden elde edilmiş olan karapara fonunu kaynağından fiziksel ve nedensel olarak mümkün olduğu kadar uzaklaştırmak, böylelikle karaparanın izinin sürülmesi diğer bir deyişle suç delillerinin bulunmasını imkansız hale getirmektir.³⁹ Bu aşamada fonun kaynağının kara olduğunu gizlemek yani yasadışı geliri kaynağından ayırmak amacıyla sıklık, karmaşıklık ve hacim açısından yasal işlemlere benzeyen bir dizi mali işlem yapılmak böylelikle karmaşık mali işlemlerle denetim mekanizması aşılmaya çalışılmaktadır.⁴⁰

Karapara aklama suçunun sınıraşan özelliği gözönüne alındığı zaman, bu aşamada para finans sistemi içerisinde ülkeden ülkeye, hesaptan hesaba, bankalardan aracı kurumlara aktarılarak bir dizi işleme tabi tutulabilirken karapara ile mücadele eden birimler açısından, ayırma aşamasında karaparanın izini sürmek oldukça zor olduğu belirtilmektedir.⁴¹

³⁸ Türkiye Bankalar Birliği, “**Karaparanın Aklanması Suçu ile Mücadele ve Bankaların Yükümlülükleri**”, TBB Yayınları, Yayın No: 235, Ankara, 2003, s.14.

³⁹ MASAK, **a.g.e.**

⁴⁰ Ergül, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, s. 9.

⁴¹ Başak, **a.g.e.**, s.4.

Robinson'a göre; bu aşama, karapara aklayıcısının kazanmış olduğu gelirleri gayrimeşru kaynaklarından ayırdığı aşamadır. Parasını mümkün olduğunca çok hesap arasında dolaştırarak -sadece bu amaç için dünyanın çeşitli yerlerinde kurduğu hayali şirketler adına çekip, yatırarak- ve kendi kimliğini saklamak için banka gizliliği ile müşteri-müessil ayrıcalığına güvenerek hemen karmaşık bir mali işler zinciri kurar. Buradaki asıl görevinin herhangi bir denetimde ipuçlarını yok etmek olduğunu aklında tutmaktır.⁴²

Bilgisayar ve iletişim gibi teknolojinin çeşitli alanlarındaki ilerlemeler ve sermaye hareketlerinin serbestisine yönelik düzenlemeler sayesinde, fonların ülkeler arasındaki hareketi ve transferi oldukça yoğun olduğundan suçla mücadelede uluslararası işbirliği bu aşamada ayrı bir öneme sahiptir.⁴³

1.2.3. Bütünleştirme Aşaması

Ayrıştırma aşamasında yasadışı kaynağı ile bağlantısı kesilen karapara bütünleştirme aşamasında şüphe uyandırmadan yasal bir kimlikle mali sisteme dahil edilir. Karaparanın sahibi aklanmış olan karaparayı yeniden elinde toplar, mali sistemde rahatça işlem yapmaya başlar ve akladığı fonlarla ilgili ekonomik varlığını nereden bulunduğu yönündeki bir soruya karşılık yasal mercileri ikna edecek bir cevap verebilir.⁴⁴ Bu aşamada karapara kullanılmaya hazır durumda olup, artık yasadışı yollardan sağlandığı bilinebilecek bir durumda değildir. Karapara ile bu aşamada taşınır veya taşınmaz mal alımı, hisse senedi, hazine bonusu veya tahvil alımı, borç ödemesi yapılması veya teminat gösterilmesi mümkündür.⁴⁵ Yani, bu noktada meşru bir hale getirilen yani aklanan para, temiz ve vergiye tabi bir gelir biçiminde yeniden piyasaya sürülür.⁴⁶

⁴² Robinson, **a.g.e.**, s.26.

⁴³ Çelik, Koçağra, Güler, **a.g.e.**, s.70.

⁴⁴ MASAK, **a.g.e.**

⁴⁵ Taşdelen, **a.g.e.**, s.39

⁴⁶ Robinson, **a.g.e.**, s.26.

Bütünleştirme aşamasında aklanan paralar ekonominin içine yeniden yerleştirilmektedir, öyle ki bu gelirler ticari bir işin normal gelirleri gibi görünerek bankacılık sistemine dahil edilmekte böylelikle bu para, sistemle bütünleşerek yasal fonlardan farklı olan yönlerinden arındırılmaktadır. Görüldüğü gibi, bu aşamada artık daha önceki iki aşama geçildiği için paranın elde edildiği kaynağa ilişkin sorulabilecek olası bir soruya karşı yasal açıklama yapılabilecek veya böyle bir sorunun sorulmasını gerektirmeyecek normal bir işlem görüntüsü elde edilmiş olmaktadır.⁴⁷ Bütünleştirme aşamasında paranın, yasadışı yollardan elde edildiğinin tespiti oldukça zordur.

1.3. KARAPARA AKLAMADA KULLANILAN KURUM VE YÖNTEMLER

Suç işleyerek elde edilmiş olan karapara çeşitli yollardan aklanır, yasal hale getirilir. Bunun için bankalar devreye sokulur, yurt içinde veya yurt dışında özellikle ithalat, ihracat, taşımacılık ve turizm gibi alanlarda paravan şirketler kurulur; spor ile iştigal eden kulüplerden özellikle de sporcu transferlerinden yararlanılır, siyasi partilere veya çeşitli derneklere bağışlar yapılır, rüşvet verilir. Yurt dışında mal, özellikle de silah alınır ve bu mallar yasadışı yollarla yurda sokulur.⁴⁸

Kaç türlü karapara aklama yöntemi vardır sorusunun yanıtı, insanların yaratıcı zekası ile sınırlıdır.⁴⁹ Karapara aklama yöntemleri sınırlı değildir. Yasadışı yollardan elde edilen gelirin kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak amacıyla, başta teknolojinin sağladığı imkanlar olmak üzere birçok yöntem kullanılmaktadır.

1.3.1. Şirinler (Smurfing) & Parçalama (Structuring) & Otofinans Borç Yöntemi

Bu yöntemlerde devamlı olarak bilgi verme ve kimlik tespiti yükümlülüğü konusunda ülkelerin getirmiş oldukları yasal sınırların altında işlem yaparak, anılan işlemlerin devamlı bilgi verme kapsamında yetkili kurumlara bildirilmesinin veya kimlik tespiti yapılmasının engellenmesi amaçlanmıştır.

⁴⁷ Çelik, Koçağra, Güler, **a.g.e.**, s.70.

⁴⁸ Bahri Öztürk, R. Mustafa Erdem, Veli Özer Özbek, **Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2000, s.614.

⁴⁹ Kaçar, **a.g.e.**, s.61.

Örneğin; devamlı bilgi verme yükümlülüğü sistemini benimseyen ve uygulayan ABD’de 10.000 Doların üzerindeki nakit işlemler bildirim yükümlülüğüne tabidir. Bu meblağın üzerindeki büyük meblağlı paralar transfer vb... işlemlere tabi tutuldukları anda yetkili makamların dikkatini çekecektir. Bu sebepten ötürü elde ettiği karaparayı aklamak isteyen kişiler, 10.000 Doların altında bir çok işlem gerçekleştirecek ve dikkat çekmeyecektir. Böylelikle yaptıkları işlemlerin yetkili makamlara bildirilmesi önlenmiş olacaktır.⁵⁰ Türkiye’de ise; 12 milyar TL.nin üzerinde gerçekleştirilecek birçok işlem kimlik tespit yükümlülüğüne tabidir. Böylece gayrimeşru kaynağı gizlenmek istenen karaparayı aklayacak olan kişiler, işlemlerini 12 milyar TL.nin altındaki rakamlara bölerek yapacaklardır.⁵¹

Şirinler, karapara aklamanın en bilinen yöntemi olup, işleri nakit paraları yatırmak ya da bildirim gerektiren tutarın altında banka poliçeleri sağlamak olan çok sayıda kişinin iştirakini gerektirmektedir.⁵² Örneğin; 20 kişi bir banka veya farklı şubelerine 9.000’er dolar yatırırsa, günde 180.000 dolar yatırılmış olur. Aynı işlem aynı kişiler tarafından bir başka bankaya da yapılırsa, 10 günde 3.600.000 dolarlık bir tutar, nakit bildirim zorunluluğu olmadan bankaya yatırılmış olur. Paranın bu şekilde mali sisteme dahil edilmesiyle yerleştirme aşaması tamamlanmış olmaktadır. Bu şekilde sisteme dahil edilen para; kasa çekleri, havale veya fiziki olarak ülke dışına çıkarılabilir.⁵³

Parçalama yönteminde ise eldeki yasadışı fon küçük tutarlara bölünüp, bunları bankaya yatıracak çok sayıda kişiyi her zaman bulmak mümkün olmayacağından, bu durumda kişi sayısı yerine işlem sayısını artırma suretiyle bildirimden kaçınmak mümkün olabilmektedir. 29 milyon dolarlık bir meblağ, ortalama 600 dolarlık 40.000’den fazla işlem yapılmak suretiyle Ekvador’a transfer edilerek aklanmıştır.⁵⁴

⁵⁰ Başak, **a.g.e.**, s.5.

⁵¹ Kaçar, **a.g.e.**, s.38.

⁵² Ergül, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, s.28.

⁵³ Çelik, Koçağra, Güler, **a.g.e.**, s.75.

⁵⁴ Güner, **a.g.e.**, s.217.

Parçalama yöntemini şirinler yöntemine benzetebiliriz. Çünkü; her ikisinde de yüksek meblağlar düşük miktarlara bölünerek işleme tabi tutulur. Her iki yöntemde de amaç; bilgi verme ve kimlik tespiti yükümlülüğünden kurtularak dikkat çekmemektir.

Otofinans Borç yönteminde ise; kıyıötesi (off-shore) merkezlerde mevcut finans kurumları aracılığıyla buralara ulaştırılan karapara, sahibine kredi olarak geri dönmektedir. Karapara aklayıcısı kıyıötesi merkeze gider ve karaparayı burada faaliyet gösteren bir bankaya yatırır. Daha sonra kendi ülkesindeki bir bankadan, kıyıötesi merkezindeki karaparasını teminat göstererek kredi talebinde bulunur ya da herhangi biri üzerine yatırılmış olan karaparayı, kefilik benimsenerek teminat olarak gösterir. Bunun üzerine banka krediyi kendisine verir, aldığı kredi ile istediği yatırımı yapar (otel, fabrika alabilir vb...). Süresi geldiğinde ise bankadan teminat göstererek aldığı krediyi geri ödemez. Krediyi veren banka da bu kişinin teminat olarak gösterdiği kıyıötesi merkezindeki bankada bulunan parasını haciz eder. Böylelikle karaparaya meşru bir kaynak sağlanır, otel ya da bir başka yatırım şeklinde aklanma işlemi gerçekleştirilmiş olur.⁵⁵

1.3.2. Fiktif veya Yanlış İsimle Hesap Açma & Çeşitli Şirketlerden Yararlanma & Sahte veya Şişirilmiş Fatura Kullanımı

Dikkat çekmemek veya sağlıklı bir inceleme yapılmasını engellemek için işlem ya fiktif ya da başka birisinin ismi kullanılarak hesap açılabilir. Hesap açılması esnasında, finansal kuruluşun işbirliği gerekebileceği gibi işlem sırasında kimlik bilgilerini sağlamada gerekli olan asgari özenin gösterilmemesi veya ilgili kurumun yanıltılması olasılığı da söz olabilir.⁵⁶

Çeşitli şirketlerden yararlanma yönteminde; göstermelik şirketlerden, yasal olarak faaliyet gösteren şirketlerden, taşeron veya paravan şirketlerden yararlanılmaktadır. Göstermelik şirketlerde yasal bir faaliyetin ve bir işyerinin varlığı söz konusudur. Bu yöntemde hamburgerci, benzin istasyonu gibi nakit para akışının yoğun olduğu işyerleri kurularak, yasadışı kaynaklardan gelen fonlar bu işyerlerinden

⁵⁵ Ülker Mavral, **Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları**, Vergi Denetmenleri Derneği Yayınları, Ankara, 2001, s.70.

⁵⁶ Güner, **a.g.e.**, s.217.

elde edilen gelirlerle karıştırılır. Böylelikle karaparaya söz konusu şirketlerden kazanılmış gibi bir görüntü sağlanabilir.

Örneğin; terör örgütü PKK'nın Marmaris ve Kuşadası'nda kuyumculuk yaparak karapara akladığının, yine kuyumcuların ihbarı ile ortaya çıkarıldığı belirtilmektedir.⁵⁷

Paravan şirketler sadece kağıt üzerinde varolan şirketlerdir. Bu şirket türü herhangi bir ticaret ya da imalat faaliyetinde bulunmayan genellikle sınırötesi merkezlerde kurulan bu şirketlerin kullanılmasındaki esas amaç; ayırma aşamasında fon transferlerinin bu şirketler üzerinden geçirilmesi suretiyle inceleme esnasında iz sürmeyi zorlaştırmaktır.⁵⁸

Sahte veya şişirilmiş Faturaların Kullanılması; ithalat veya ihracat faturalarının olduklarından daha düşük veya daha yüksek gösterilerek aradaki farkın karapara aklamak amacıyla kullanılması işlemidir. Aklayıcı, karaparayı transfer edeceği ülkedeki bir şirketten mal veya hizmet almış gibi bir fatura almakla birlikte bu fatura ya sahte ya da şişirilmiş bir muhteviyata sahiptir. Daha sonra karaparayı mal veya hizmetin karşılığını ödüyormuş gibi o ülkeye gönderen aklayıcı, hem karaparayı aklar hem de başka bir ülkede yatırım yapma imkanına sahip olur. Bunun tersi bir durumda ise; aklayıcının, hayali ihracat yolu ile sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge ve faturalar düzenleyerek yurt dışına mal satması söz konusudur. Daha sonra, ihraç edilen malın değeri çok yüksek gösterilerek karaparanın yasal bir biçimde ülkeye sokulması sağlanır.⁵⁹

1.3.3. Finansal Kuruluşlarla İşbirliği Yapmak & Yabancı Finansal Kuruluşlarla İşbirliği Yapmak & Döviz Büroları

İşbirliği yönteminde, bildirim yükümlülüğünü aşmak için bildirim tutarının üzerinde paranın yatırıldığı finansal kuruluşun yönetimi veya çalışanı ile anlaşarak

⁵⁷ Bahri Öztürk, "Organize Suçlulukla Mücadele", **Organize Suç**, EGM Asayiş Daire Başkanlığı, Yayın No: 4, Ankara, 1998, s.48.

⁵⁸ Ergin Ergül, **Karaparanın Aklanması ve Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, 1998, s.15.

⁵⁹ Temel Eğitim Kursu Ders Notları, s.90.

bildirim yapılması, yanlış doldurulması veyahut tanınan muafiyetlere sokulması sağlanarak karaparanın aklanması işlemi gerçekleştirilebilir.⁶⁰

Bazı ülkelerde farklı kurallara göre bankacılık yapan finans kurumları, sermayelerine ek olarak yurt içinden ve dışından özel cari hesapları ile kar ve zarara katılma hakkı veren hesaplar yoluyla, fon toplayıp bu fonları ekonomiye tahsis etmek amacıyla faaliyette bulunmaktadır. Toplamış oldukları fonları her türlü zirai, ticari faaliyetlerin ve hizmetlerin finansmanında, ortak yatırımlarda, yurtdışı teminat mektubu verilmesinde, ihracatın ve ithalatın finansmanında, yatırımlara ilişkin ekipmanları temin edip, firmalara taksitle satılması veya kiraya verilmesi için kullanan bu kurumlar başka kurumlar üzerinde kredi kartı ve bağlantılı işlemleri de yürütmektedir. Bu kurumların toplamış olduğu cari ve katılma hesapları mevduat niteliğinde olup, yasadışı yollarla elde edilen fonların bu kurumlar tarafından veya üzerinden aklanması söz konusu olabileceği gibi, bu kuruluşların satın alınması veya kurulması yoluyla da aklama işlemi gerçekleştirilebilmektedir.⁶¹ Başka bir yöntem ise sınır ötesi merkezler ve diğer yabancı finansal kuruluşlarla işbirliği yapılarak karaparanın aklanması işleminin gerçekleştirilmesidir.

Döviz bürolarının çok büyük karapara aklama makineleri olduğu belirtilmektedir. Düzenleyici kurum olmadığı için bu bürolar tanınmaz, anonim olur yalnızca önünden geçerseniz orada olduğunu anlarsınız. Döviz bürolarında yasal olmayan yollardan kazanılan bir miktar para bozdurulursa soru sorulmaz.⁶² Hem ülkemizde hem de yurtdışında döviz büroları yoluyla karaparanın aklanmasına geleneksel olarak yatırım aşamasında, son zamanlarda ise bütünleştirme aşamasında başvurulmaktadır. Nakit formundaki yasadışı gelir döviz büroları tarafından alınıp finansal sisteme dahil edilmekte ve böylece bu kurumlar aracılığıyla aklama işlemi yapılabilmektedir. Diğer taraftan herhangi bir para cinsinden elde edilen karaparanın diğer döviz türlerine çevrilmesi sadece döviz büroları aracılığıyla değil, aynı zamanda

⁶⁰ Temel Eğitim Kursu Ders Notları, s.90.

⁶¹ Yetim, **a.g.e.**, s.93-94.

⁶² Andy Lewis, **İngiltere'de Karapara Aklamayla Mücadele**, MASAK Yayınları, Ankara, 2000, s.101.

karaborsada veya yeraltı bankacılığı aracılığıyla da yine döviz değişimi suretiyle gerçekleştirilebilmektedir.⁶³

Karapara aklama faaliyetinde, aklayıcıların karaparayı yasadışı kaynağından uzaklaştırmak amacıyla sık sık bir para birimini diğer bir para birimine çevirdikleri görülmektedir. Bu çerçevede ülkeye döviz olarak giren karapara, ülke içerisinde yerli para birimine dönüştürüldükten sonra elde bir süre tutulması, orta vadede yerli paranın aşırı değerlenmesine yol açacak, bu durum ise muhtemelen ödemeler bilançosuna yansiyabilecek; ihracatı azaltıp, ithalatı özendirildiği için toplam talebi kısıtıcı bir etki yaratabilecektir. Diğer yandan döviz kurlarında yaşanan bu değişim, bir kur riski doğuracak; bu ise döviz üzerinden borçlanan kişiler lehine, yerli para üzerinden borçlanan kişiler aleyhine bir durum doğmasına neden olacaktır. Söz konusu durum sadece bankalar açısından değil; vadeli ödemelerin yaygın olduğu ticari sektörde de büyük sorunlara ve iflaslara yol açabilecektir.⁶⁴

1.3.4. Vergi Cennetleri & Casinolar, Kumarhaneler

Vergi cenneti olarak bilinen ülke, bölge ya da merkezlerde denetim ve gözetim zayıf olduğundan bankacılık işlemlerinde kimlik tespiti işlemi yapılmadığından, belli tutarın üzerindeki tüm nakit işlemlerin ve şüpheli işlemlerin bildirim yükümlülüğü de genelde olmadığından karaparanın nakledilmesi, yatırılması, transfer edilmesi ve dolayısıyla yasal bir gelir haline getirilmesi daha kolay olmaktadır. Bu durum kıyı bankalarının karapara aklayıcıları tarafından tercih edilmesinin en önemli nedenini teşkil etmektedir.⁶⁵ Vergi cennetleri, özellikle kıyı bankacılığı ve paravan şirketler vasıtasıyla karapara aklamının kolaylıkla gerçekleştirildiği yerlerdir. Off-Shore (Kıyıötesi) bankacılığı “ülke dışında sağlanan fonların ülke dışında ya da koşullara göre ülke içerisinde kullandırılması, uluslararası devletsiz paraların fon fazlası bulunan merkezlere transfer edilmesi gibi finansal hizmetler yürüten, genellikle de serbest bölgelerde kurulan merkezlerde faaliyet gösteren ve ülke içindeki bankacılık sisteminin

⁶³ Güner, **a.g.e.**, s.242-243.

⁶⁴ İnönü A. Alp, “Paranın Karası Karaparanın Makro Ekonomik Etkileri”, **Maliye Dergisi**, Sayı 134, Mayıs-Ağustos 2000, s.14.

⁶⁵ Yetim, **a.g.e.**, s.100.

tabi olduğu yasal düzenlemelerin kapsamı dışında tutularak, getirilen mali ve hukuksal avantajlar sayesinde cazip çalışma koşullarının sağlandığı bir bankacılık türüdür”.⁶⁶

Kıyıötesi bankacılık sistemi bulunan ülkelerde gelirler üzerinde vergi yoktur veya çok düşüktür. Banka ve ticaret gizliliği esası vardır, nakit paralar kontrole tabi olmayıp, şirket, banka kurmak veya satın almak çok kolaydır. Modern haberleşme ağı bulunan bu ülkelere giriş kolaydır. Müsait bir coğrafyası da bulunan bu ülkelerde karapara aklayıcıları karaparalarını kolaylıkla yasal hale getirmektedirler.⁶⁷

Kıyı bankalarının sıkı bankacılık kurallarına tabi olmaması, özellikle ulaşım, politik ve ekonomik istikrar, alt yapı ve pazar potansiyeli yüksek ülkelere yakınlığı gibi avantajların olduğu serbest bölgelerde, rahat bir çalışma ortamını sağlamaktadır. Tamamen veya hiç uygulanmayan kurallar sayesinde, kıyı bankaları, müşterilerine daha ucuz kredi olanakları sağlamaktadır. Uluslararası para ve sermaye piyasalarındaki gelişmeler 1960’lı yıllarda kıyı bankacılığının gelişmesinde önemli bir etken olmuştur. Uzakdoğu, Ortadoğu ve Karaib Adaları’nın belli şehirlerinde yoğunlaşan bu bankalarda biriken paralar genellikle petro-dolar, narko-dolar ve petrol ülkelerinin sermaye olarak kullanılmayan fazla paralarından oluşmaktadır.⁶⁸

Casinolar, Kumarhaneler yönteminde ise karapara aklayıcılarının elinde bulunan nakitler casinolardan fiş almak için kullanılmakta fakat hiç kumar oynanmamakta veya çok az oynanmakta ve fişler casinodan alınan çeklerle değiştirilmektedir. Bu çekler daha sonra bir bankaya yatırılarak, çek bedelleri buradan başka bir ülkeye transfer edilmekte ya da emlak alımında kullanılmaktadır. Diğer taraftan karaparalar doğrudan da casinoya verilebilmekte ve karşılığında komisyondan sonra kalmış olan para kumar kazancı olarak düzenlenen çeklere çevrilebilmektedir. Her iki durumda da; gayrimeşru kaynağa sahip olan bu paralar kumar kazancı gibi gösterilerek yasal hale getirilebilmektedir.⁶⁹

⁶⁶ Çelik, Koçağra, Güler, **a.g.e.**, s.76.

⁶⁷ Temel Eğitim Kursu Ders Notları, s.90.

⁶⁸ Ahmet F. Özsoylu, “Suç Ekonomisi ve Mafya”, **Ekonomik Forum Dergisi**, Sayı 11, 15 Kasım 1998, s.18-19.

⁶⁹ Başak, **a.g.e.**, s.7.

1.3.5. Nakit Kaçakçılığı & İşçileri Kullanma & Yabancı Ülkelerdeki Temsilcilikler

Nakit kaçakçılığı yönteminde, yasadışı yollardan elde edilmiş olan nakit para, ya para kuryesi olan kişi aracılığıyla ya da herhangi bir taşımacılık (genellikle gemi) vasıtasıyla bankacılık alanında gizlilik prensibine sıkı bir şekilde bağlı olmayan ve denetimi az olan bir ülkeye kaçak olarak götürülmektedir. Daha sonra bu nakit paralar kaçak olarak götürüldükleri ülkelerde finansal sisteme dahil edilerek karaparanın kaynağının yasal olduğu izlenimi verilmektedir. Bu işlemler sonucunda yasal bir görünüm kazanan bu paralar ilk elde edildikleri ülkeye doğrudan ya da farklı ülkeler üzerinden transfer edilerek risksiz bir biçimde kullanılmaktadır.

İşçiler kullanılarak gerçekleştirilen yöntemde; gelişmiş ülkelere, gelişmekte olan ya da gelişmemiş ülkelere çalışmak üzere gelen ve burada elde ettikleri gelirleri ülkelerindeki yakınlarına transfer eden işçilerle anlaşılan karapara aklayıcıları, işçilerin havalesinin dikkat çekmemesinden faydalanmaktadır. Kullanılan işçiler kanalıyla farklı bankalardan transfer yapılabilir. Ayırma yöntemine benzeyen bu işlem, hem nakit bildirim yükümlülüğünün üzerinde işlem yapılabilmesi hem de daha az şüphe uyandırması nedeniyle karapara aklayıcıları açısından avantajlıdır.⁷⁰

Alternatif Bankacılık sistemi, genelde belli bir etnik kökene, kültürel ve tarihsel faktörlere dayalı olarak gelişmiş ve Batı bankacılık sisteminin henüz yaygın olmadığı 19. ve 20. yüzyıllarda paraların transferi için kullanılan geleneksel sistemlerdir. Bu sistemlerin temel özelliği - resmi veya muhabir bankacılıkla ortak olan - paranın fiziken hareket etmeden bir yerden bir yere transfer edilmesidir. Hawala denilen sistemde para operasyonunun bir ucunda fonları toplayan bireysel hawaladarlar ile diğer ucunda bu parayı dağıtan öteki hawaladarlar arasında transfer işlemi gerçekleştirilir. Bu sistem güven ilişkisi üzerine kurulmuştur ve her zaman sıkı bir şekilde akrabalık ilişkisine veya diğer ilişkilere bağlı değildir. Örneğin; İngiltere'den Hindistan'a transfer edilecek olan paralar, İngiltere'de nakit ya da başka bir formda İngiliz hawaladarlarına teslim edilir. Hawaladar daha sonra paranın gideceği yerde bulunan bir hawaladarla bağlantı kurarak,

⁷⁰ Mavral, a.g.e., s.80.

İngiltere'deki müşteri tarafından belirtilen kişiye Hindistan rupisi şeklinde eşit ödeme yapılmasını ister. Bu süreç aksi yönde de işleyebilir.⁷¹

Yabancı Ülkelerdeki Temsilcilikler vasıtasıyla gerçekleştirilen bu yöntemde ise, bankaların yabancı ülkelerdeki temsilcilikleri birtakım yükümlülüklerle tabi olmadıklarından dolayı karaparanın aklanması amacıyla rahatça kullanılabilir. Örneğin; normal olarak mevduat toplama izni olmayan temsilcilik, yasadışı yollardan elde edilen geliri alarak bir ticari işletmenin hesabı varmış gibi göstermiş ve buradan transferler yapmıştır. Bankacılık faaliyetinde bulunmadığı için bildirim yükümlülüğüne tabi olmayan temsilcilik, bu yolla karaparanın finansal sisteme dahil edilmesine yardımcı olmaktadır.⁷²

1.3.6. 900'lü Telefon Hatları & Sigorta Poliçeleri & Talih Oyunlarından Kazanılan İkramiyeler

Yasadışı yollardan elde edilen gelir (özellikle de uyuşturucudan), genellikle nakit halindedir. Bu yöntemde, aklayıcılar uyuşturucu satışından sonra alıcıdan parayı nakit almak yerine, işlettikleri 900'lü telefon hatlarının numaralarını vermesi sonucunda, uyuşturucu alan kişi borcu kadar bu hatları aramakta ve borcunu bu yolla ifa etmektedir. Bu tip hizmetlerde telefon işletme sisteminin maliyeti düşük olduğundan, hattın kar marjı yüksek olmakta, çok aranmasa da arandığı anda iyi kar marjı bırakabilmektedir.⁷³

Sigorta Poliçeleri yönteminde karaparanın aklanması için sigorta sektörü kullanılmaktadır. Karapara aklayıcıları, çok büyük tutardaki sigorta poliçelerini alıp, primler ödendikten sonra hemen iptal etmektedir. Sigorta şirketi, ceza ücretini düşerek karapara aklayıcılarına primlerini geri ödemesiyle birlikte, aklayıcı zenginliğinin kaynağını beklenmeyen yasal bir sigorta geri dönüşü olduğunu iddia edebilir.⁷⁴

⁷¹ MASAK, Mali Eylem Görev Grubu Karapara Aklama Tipolojileri, MASAK Yayınları, Yayın No: 7, Ankara, 2000, s.121-124.

⁷² Başak, **a.g.e.**, s.8.

⁷³ Başak, **a.g.e.**, s.6.

⁷⁴ Kaçar, **a.g.e.**, s.68.

Talih Oyunlarından Kazanılan İkramiyelerde ise; ikramiye kazanan talihli, ikramiyesini almadan evvel karapara aklayıcıları tarafından bulunur ve kazandığı ikramiyeden daha fazla bir meblağ kendisine verilerek elindeki piyango bileti, kupon vb... satın alınır. Böylece yasadışı faaliyetlerden elde edilen karaparaya meşru bir kılıf hazırlanmış olur.

1.3.7. Borsa & Insider Trading ve Manipülasyon

Aracı kurumlar kolaylıkla karaparanın aklanması için kullanılabilir. İşbirlikçi bir kambiyo görevlisi aracılığıyla, kara fonlarla hisse senetleri ve tahviller satın alınabilir. Bu senetler herhangi bir isim ya da paravan şirket adına olabilir. Hamiline senetlere ilişkin olarak, hiçbir kayıt gerekmez. Kambiyo görevlilerine ve borsa piyasasına ilişkin mevzuat ülkeden ülkeye farklılık arz etmektedir. Bazı ülkelerde bir kambiyo görevlisi aracılığıyla fonların aklanması daha kolaydır. Bununla beraber çok sıkı bir mevzuata sahip ülkelerde bile titiz davranmayan kambiyo görevlileri karaparanın aklanmasını kolaylaştırabilirler. Türkiye’de mali milad olarak belirtilen 30 Eylül 1998’e yaklaşan günlerde borsadaki hareketlilik ve olağanüstü işlem hacmi bir karapara aklama faaliyeti olarak değerlendirilmiştir.⁷⁵

Sermaye Piyasası Kanununda insider-trading “sermaye piyasasında araçların değerini etkileyebilecek henüz kamuya açıklanmamış bilgileri kendisine ve üçüncü kişilere açık kart sağlamak amacıyla kullanarak, sermaye piyasasında işlem yapanlar arasında fırsat eşitliğini bozacak şekilde kendi mal varlığına yarar sağlamak veya bir zararı bertaraf etmek” olarak tanımlanır. Piyasalarda haksız rekabet ortamı yaratan insider-trading kamuyu aydınlatma ve yatırımcıların korunması ilke ve kurallarını bozarak, piyasadaki bazı kişilerin haksız kazanç sağlamasına imkan sunar. Şirketlerde yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile yöneticiler ve çalışanların yanı sıra, yatırım şirketi danışmanları, proje yönetmenleri, avukatlar, aracılar, komisyoncular, brokerler gibi alım satım yetkisine sahip kişiler arasındaki bilgi aktarımı ve tavsiyenin etkisiyle yapılan işlemler insider-trading için yaygın yöntemlerdir.⁷⁶

⁷⁵ Ergül, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, s.43.

⁷⁶ Mavral, a.g.e., s.78.

Menkul Kıymetler Borsasında gözlenen ve karaparanın aklanmasına zemin hazırlayan bir başka olumsuzluk ise manipülasyonlardır. Manipülasyon, “yapılan bazı operasyonlarla hisse senedi fiyatlarını olduğundan daha fazla yükselterek veya olduğundan daha düşürerek piyasayı yapay olarak yönlendirmektir”. Menkul kıymet piyasalarında işlem gören hisse senetlerine ilişkin, bilinçli olarak yanlış yönlendirici bir izlenim uyandırma veya yanıltıcı bir piyasa yaratmak amacıyla yapılan işlemler manipülasyon niteliğindedir. Yatırımcıları yanıltma, aldatma veya dolandırma şeklinde ifade edilecek fiilleri içeren bu tür faaliyetler sonucunda yatırımcılar haksız kayıplara uğramakta, bu fiilleri yapanlar ise aşırı kazançlar elde edebilmektedir. Manipülatif işlemler, dürüst fiyat oluşumunu engelleyecek şekilde menkul kıymetin mülkiyetinde değişme olmaksızın sürekli alım satım işlemleri ile yapılabileceği gibi, belirli kişi veya kuruluşlar arasında belli miktar, tutar ve fiyat seviyelerinde sürekli olarak menkul kıymet alım satımı işlemi yapılması şeklinde de gerçekleşebilir.⁷⁷

1.3.8. Teknoloji ve On-line Mali Hizmetler & E-Mali Hizmetler ve Diğer Aklama Yöntemleri

Uygun bir yazılım ve telefon ile bir bilgisayar kullanılarak herhangi bir zamanda ve dünyanın herhangi bir yerinden para transferi, para çekme, borsa işlemleri vb... işlemleri yapmak mümkündür. Bu işlemler, WAP vasıtasıyla cep telefonu ve internet üzerinden yapılabilir. Dolandırıcılık amacı ile kullanılan bu tür hizmetlerin tehlikesi, işlemi yapan kişinin adının bilinmemesidir. Benzer bir sorun da internet aracılığı ile yapılan on-line komisyonculuk (brokerlik) ile ilgilidir. Diğer ülkelerdeki soruşturma makamlarınca çok az olayın fark edilmesine rağmen, yeni müşterileri için rekabete giren ve müşteri sayısı ile hisse senedi piyasa değerini arttıran bu brokerlik şirketlerinin aklama olaylarına karşı yeterli duyarlılık göstermediklerine dair birtakım kaygılar oluşmuştur. Kumarhaneler aracılığıyla karapara aklamak için artık gerçek kumarhaneye gitmeye gerek kalmamış olup, günümüzde kumarhanelere internet üzerinden on-line olarak erişilebilmektedir. Diğer taraftan on-line havale hizmeti veren servis sağlayıcıları aracılığında, tek bir işlemle havale edilebilen para miktarında sınırlama olmadığı için bu tür on-line para hizmeti sağlayanlar gerçek bir e-ticaret faaliyetinin geliştirilmesine ve

⁷⁷ Mavral, a.g.e., s.78.

kolaylaştırılmasına yardımcı olmaktadır.⁷⁸ Bu tür hizmetler sayesinde kimliği gizlenen karapara aklayıcıları tarafından yasadışı yollardan elde ettikleri yasadışı fonlar, dünyanın her yerine isimsiz olarak gönderilebilmektedir.

E-Mali Hizmetler vasıtasıyla gerçekleştirilen aklama faaliyetlerinde ise; son yıllarda internet üzerinden perakende bankacılık hizmeti sunan mali kuruluşlar internet vasıtasıyla karapara aklama hizmetlerini sunan kuruluşların gelişiminin cazip hale gelmesi söz konusudur. Bu kuruluşlar bazen, kendilerini yasal “kıyıötesi mali hizmetler” veya “yatırım fırsatları” olarak nitelendirirler. Ticari faaliyetler internet aracılığıyla yürütüldüğü zaman aynı zamanda, karapara aklama faaliyetlerini saptamak için sistemin muhtemel açıkları da ortaya çıkmaktadır.⁷⁹

Karapara aklama; ülkelerin gelişmişlik düzeyine, kayıt dışı ekonominin büyüklüğüne, yasal düzenlemenin varolup olmadığına ve uygulanıp uygulanmadığına göre farklılık arz etmektedir.⁸⁰

Karşılaşılan diğer karapara aklama yöntemleri olarak;

- a) Otomobil, uçak, tekne, gayrimenkul gibi lüks malların alınıp-satılması,
- b) Özelleştirilen kamu kurumlarıyla ilgili ihalelere katılarak,
- c) Değerli taşlar, sanat ve tarihi eser araçlarının faaliyetleri,
- d) Kiralık kasaların kullanımı,
- e) Dernek, vakıf, spor kulübü ve benzeri kurumların kullanılması sayılabilmektedir.

⁷⁸ Kaçar, **a.g.e.**, s.69-71.

⁷⁹ Kaçar, **a.g.e.**, s.75.

⁸⁰ Kaçar, **a.g.e.**, s.76.

İKİNCİ BÖLÜM

**KARAPARANIN KAYITDIŞI EKONOMİ VE ORGANİZE SUÇLULUKLA
İLİŐKİŐİ, ULUSLARARASI DÜZENLEMELERDE KARAPARA AKLAMA İLE
MÜCADELE**

2.1. KARAPARANIN KAYITDIŞI EKONOMİ VE ORGANİZE SUÇLULUKLA İLİŞKİSİ

2.1.1. Karapara ve Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi

Günümüzde karapara kavramı ile kayıtdışı ekonomi kavramı arasında önemli karıŐıklıklar olduğu görölmektedir. Çoğu zaman karaparanın kayıtdışı ekonomi kavramı ile aynı anlama geldiği vurgulanmaktadır. Halbuki kaynakları, sebepleri, mahiyetleri, içerikleri ve bunlara karşı geliştirilecek mücadele teknikleri ile toplumlarda doğurduğu sonuçlar bakımından birbirinden çok farklı unsurlara dayanan bu iki kavramı aynı kategoride değerlendirmek bizi yanlış yönlere götürür. Bu iki farklı kavramın aynı anlamda kabul edilmesi durumunda, mücadelede alınacak önlemlerin etkinliği ortadan kalkar ve bu alanlarda mücadele amacıyla oluşturulan kamu kurumları arasındaki görev ve yetki karmaşası ortaya çıkar.⁸¹

Kayıtdışı ekonomi; daha çok “gri para” denilen kayda tabi tutulmamıŐ ancak yasal faaliyetlerden elde edilen kazançların genel adı olarak kabul edilebilir. Karapara ve bu paranın aklanması ise yasadışı faaliyetlerden sağlanan gelirlerin kaynağını ve taraflarını gizleyip yasal bir gelirmıŐ gibi gösterilmesi işlemleridir. Kayıtdışı ekonomi sahiplerinin asıl amacı; vergi ödeme gibi kamu yükümlölüklerinden kaçınmak olduğu halde karapara sahipleri çoğu zaman vergisini düzenli bir şekilde ödemektedir. Örneğin; karaparasını vadeli hesaba yatırıp faiz gelir elde eden ya da karaparayla turistik tesis, fabrika gibi işletmeleri satın alan uyuşturucu kaçakçısı bu işlemlerden dolayı kendisine yüklenen vergi gibi yükümlölükleri yerine getirirler. Zaten aklanması amacıyla mali sisteme dahil edilen karapara kayıt içindir ve mutlaka bir kaydı vardır.⁸² Kayıtdışı ekonomi diğer bir ifadeyle kuraldıŐı ekonomi, işlemlerin kayıtlara geçirilmediği ekonomi kesimini⁸³ yani devletin resmi kayıtlarına intikal etmeyen ekonomik faaliyetleri ifade etmektedir.⁸⁴

⁸¹ Hayrettin GümiŐkaya, “Karapara Kavramı ve Kayıt Dışı Ekonomi İlişkisi”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 115, Nisan 1998, s.63.

⁸² **A.g.e.**, s.65.

⁸³ Ergöl, *Karaparanın Aklanması ve Suçları*, s.25.

⁸⁴ Kemal Kılıçdaroğlu, “Suç Ekonomisini Önleme Yargı Cephesi ve Sorunlar”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 225, Mayıs 2000, s.18.

Kayıtdışı ekonominin ve karaparanın zaman zaman aynı anlama geldiği düşünülmekte ise de kayıt dışı ekonomi karaparayı kapsamına almakta, karapara kapsamına giren her şey ise kayıtdışı olarak değerlendirilmemektedir. Kayıtdışı ekonomi, özellikle vergi, istihdam ve yasadışı faaliyetler gibi çok sayıda alanla ilgilidir. Türkiye’de bir yandan hızla artan nüfus ve göç, diğer yandan üretim sürecinde ortaya çıkan oluşumlar kayıtdışı ekonominin gelişmesi için uygun bir zemin hazırlamıştır.⁸⁵

Kayıtdışı ekonomi, devletin örgütlenmesindeki güçsüzlüğüne paralel olarak büyümektedir. Bu büyüklük ekonomiyi denetlenemez noktaya getirdiğinde siyasal iktidarların aldığı ekonomik kararlar çoğu kez amacına ulaşamaz. Çünkü; kayıtdışı ekonomiye alışkanlık kazandıran karapara ekonomiye yön vermeye başlar. Karapara, kayıtdışı üretimin likiditeye dönüşen kısmıdır. Üretilen malların denetimindeki kolaylığa karşın, karaparanın denetimi daha güçtür. Ancak, karaparayı oluşturan yani kayıtdışı üretimi yapan kişi açısından asıl sorun, karaparayı aklamaktır. Karapara büyüdükçe aklamak da zorlaşmakta ve ülkeden çıkararak vergi cennetlerine kaymaktadır. Bunun bir diğer anlamı, yasadışı yollardan yurtdışına kaynak transferidir.⁸⁶

Günümüz dünyasındaki gelişmiş ülkeler, ekonomiyi ve parayı “kayıt” altına almış, şimdi karapara ile uğraşmaktadır. Türkiye’de ise ekonomi ve para kayıt altına alınmadığı için kayıtdışı para ile karapara sürekli karıştırılmaktadır. Türkiye’ye yönelik uluslararası baskılar sonucu karaparayla mücadelenin hukuk hayatımıza dahil edilmesi, kayıtdışı parayı da dizginleme zorunluluğunu ortaya koymuştur. Gelişmiş ekonomilerde parasal işlemlerin tamamı banka sistemi içine kanalize edildiğinden, nakit işlemler ortadan kalkmış ve kayıtdışı para sorunu da bitmiştir. Bu ekonomilerde kayıtdışı kalabilen para genellikle karaparadır. Gelişmiş ülkelerde karapara sahiplerinin tek derdi, bu parayı kayıt içine yani ekonomik sisteme sokabilmektir. Çünkü bu ülkelerde nakit halindeki karapara bir işe yaramamakta, bir şey alınıp satılamamaktadır. Kayıt altına alınıp mali sisteme yani banka çarkına dahil edilmeyen karapara değer taşımamaktadır. Halbuki az gelişmiş ülkelerde kayıtdışı nakit parayla ev, araba hatta kamu işletme ve

⁸⁵ Güner, a.g.e., s.21.

⁸⁶ Kemal Kılıçdaroğlu, “Kayıt Dışı Ekonomi ve Bürokrasi”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 190, Haziran 1997, s.5.

bankaları rahatlıkla alınıp satılmakta ve bu paralar da bankalara kolayca girip çıkmakta böylece karaparanın aklama işlemi kolaylıkla gerçekleştirilebilmektedir.⁸⁷

Karapara ile kayıtdışı ekonomi arasındaki farklar:⁸⁸

1. Kayıt dışında tutulan ekonomik değerler kaynağı nitelik olarak herkesin gözü önünde yapılan yasal faaliyetlerden oluştuğu halde, karapara denilen gelirler ise kaynağı tamamen suç teşkil eden ve gizlenen fiillerden (yasadışı ekonomi) oluşmaktadır. Kayıtdışı ekonomiyi gerçekleştirenlerin tespiti halinde ilgililere uygulanan yaptırım sadece vergi cezası olmasına karşın, karaparayı elde edenlerin tespiti üzerine vergi cezalarından ayrı olarak ihlal ettikleri kanunlarda sayılan hapis ve para cezası yaptırımları uygulanmaktadır.

2. Kayıtdışı ekonomide işlemlerin tamamı herhangi bir resmi kayda tabi tutulmamakta ve kanuni belgelerle belgelendirilmemektedir. Yasadışı yollardan elde edilen karapara ise gayrimeşru kaynağı gizlenmek amacıyla farklı ekonomik işlemlere tabi tutulmakta, değişik alanlarda resmi kayıtlara sokulmakta ve kanuni belgelerle belgelendirilmektedir. Örneğin; bu parayla ev, araba, fabrika, banka satın alınmakta ve bu işlemler resmi belge ile resmi kayıtlara dayandırılmaktadır. Sadece aklanmasında ihtiyaç duyulmayan karaparalar herhangi bir kayda tabi tutulmadan harcanabilmektedir.

3. Ekonomik işlemlerini kayıt dışında tutanların amacı vergi ve diğer sosyal güvenlik ödemelerinden kaçınmak olduğu halde, karapara elde edenlerin amacı ise aklaması için bu parayı ekonomik sisteme dahil etmektir. Karapara aklayıcıları bu işlemi gerçekleştirirken vergi ödemelerini memnuniyetle karşılamaktadırlar. Devletin kayıtdışı ekonominin önlenmesine yönelik mücadeledeki amacı, gerçekleşen tüm ekonomik işlemleri kayıt altına alıp, toplanması gereken vergi ve benzeri yükümlülüklerin tespiti olmasına rağmen, karapara ekonomisine yönelik mücadeledeki amaç ise mali sistemin bekasını korumak, yasadışı yollardan elde edilen gelirin hukuki sisteme dahil edilmesini ve bu faaliyetlerin tamamını ortadan kaldırıp tekrarını önlemektir.

⁸⁷ Gümüşkaya, **a.g.e.**, s.66-67.

⁸⁸ **A.g.e.**, s.68-69.

4. Kayıtdışı ekonomiyi engellemek özellikle vergi idarelerinin görevidir. Kayıtdışı ekonominin büyümesi genelde vergi idarelerinin yetersizliğinden ve ehliyetsizliğinden kaynaklanmaktadır. Karaparanın engellenmesinden ise iç ve dış adalet ve güvenlik birimleri sorumludur.

5. Kayıtdışı ekonomi genellikle bireysel tercihler sonucu oluştuğu halde, karapara bireysel faaliyetlerden ziyade örgütlü faaliyetler sonucu elde edilmektedir.

6. Kayıt dışında bırakılan değerler milli gelir hesaplamalarında dikkate alınması gereken faaliyetler olduğu halde, karapara elde etmek amacıyla gerçekleştirilen iş ve üretimler milli gelir hesaplamalarına konu faaliyetler değildir.

Kayıtdışılığın nedenlerini ülkemizdeki tahsilat ve ödemelerin halen nakitle yapılması, hamiline yazılı çek ve senet uygulamasına devam edilmesi, gelir kaygısıyla belirlenmiş yüksek oranlı Katma Değer Vergisi, Gelir ve Kurumlar Vergisi ve vergi kanunlarında gelirin elde edilmesine bağlı olarak sınırlı bir şekilde gider kabulü sebebiyle, kayıtlı giderler ile mükelleflerin eğitim, sağlık, konut ve benzeri gerçek giderler arasındaki farklılığın mükellefleri gelirlerin bir kısmını gizlemeye yöneltmesi, ödenen vergilerin etkin bir şekilde harcanmadığına ilişkin olarak vatandaşlarda oluşan kanaat ve iyiniyetli çabalara rağmen gümrüklere tam anlamıyla hakim olamama ve vergi numarasının kullanılmasına ilişkin kanunun tüm unsurlarıyla uygulamaya konulamaması oluşturmaktadır. Bu nedenlerin bertaraf edilmesiyle ekonominin kayıtlı hale getirebileceği açıktır.⁸⁹

Oysaki karaparayı ortaya çıkaran nedenleri gözönüne alırsak; karaparanın bertaraf edilmesinin oldukça güç olacağını söyleyebiliriz. Karaparanın menşeinin tamamen yasadışı faaliyetlerden oluşması bu alanda yapılacak olan mücadelenin kayıtdışı ekonomi ile mücadele kadar kolay olmayacağını bize göstermektedir.

Karapara ekonomiyi yönlendirmekle birlikte, bünyesinde taşıdığı güç nedeniyle ülkenin bütünlüğünü, bağımsızlığını, toplumsal ve ekonomik yapısını çok çabuk

⁸⁹ Abdullah Aslan, "Kayıt Dışı Ekonomi Üzerine", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 241, Eylül 2001, s.10.

bozabilecek ve etki altına alabilecek etkinliktedir. Bu sebeptendir ki karapara ve karaparanın aklanması suçları üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konudur.⁹⁰

2.1.2. Karapara ve Organize Suçluluk İlişkisi

Dünya nüfusunun hızla artması sonucunda kolay yollardan büyük meblağlı para kazanılmasının amaçlanması ve muhtelif gereksinimlerin karşılanması gibi amaçlarla bir anlamda devlet otoritesine bir başkaldırı olarak ortaya çıkan suç örgütleri günümüzde hem dünyada hem de ülkemizde önemli bir sorun oluşturmaktadır. Bu suç örgütleri işleyecekleri fiiller ve elde edecekleri haksız gelirler karşısında düzenli ve planlı bir şekilde örgütlenip, hareket etmek zorunda kalacaklar ve bu özellikleri sebebiyle de organize bir şekilde örgütleneceklerdir. Öyle ki “birlikten dirlik doğar” ilkesini benimseyen bu suç örgütleri çoğu zaman yasadışı faaliyetlerini başarı ile gerçekleştirip hedeflerine ulaşabilmektedir.

Bir yapı içerisinde bir araya gelen bir insan grubu tarafından belirsiz suçlar işlemek suretiyle kar ve yarar sağlamak amacıyla oluşturulan örgütlere, “organize suç örgütü” denilmektedir. Organize suçluluk geniş bir faaliyet alanında, bir çok suç türünü bünyesinde barındırmakta, yurt içi ve yurt dışı açılımı da söz konusu olmaktadır. Organize suçlar profesyonel suçluların bir organizasyonudur. Yasal ve yasadışı faaliyetleri de bulunan bu örgütlerin temel motivasyonları para ve güçtür.⁹¹

Gizlilik, şiddet, yolsuzluk, devamlılık, çeşitlilik, süratle değişime ayak uydurabilme ve uluslararası bağlantı kurabilme gibi kabiliyetlere sahip olan organize suç örgütleri haksız gelir elde etme amacı doğrultusunda kurulmuş bir suç şirketi gibi hareket etmektedir. Mafya tipi örgüt olarak da adlandırılan suç örgütü; cebir, şiddet, tehdit ve baskı uygulamak suretiyle yıldırma, korkutma veya sindirme gücünü kullanarak suç işleyen bu örgütleri paranın, rantın, karapara aklamanın ve yatırımların olduğu her yerde görmek mümkündür. Maddi değerlere duyulan iştahın orantısız ölçüde arttığı, gayrimeşru servet edinmek için fırsatların çoğaldığı ve özellikle siyasi ve idari yozlaşmanın arttığı toplumlarda daha süratli bir şekilde gelişmektedir. Her ülkedeki

⁹⁰ Ülker Mavral, “Karapara, Karaparanın Gelişimi, Aklanması ve Kayıtdışı Ekonomi”, **Vergi Raporu Dergisi**, Sayı 37, Ekim-Kasım 1998, s.79.

⁹¹ Mavral, **a.g.e.**, s.200-201.

hukuki, sosyal, ekonomik ve teknolojik değişimler bu örgütlerin dikkatini çeker. Yeni oluşan şartların doğurduğu boşluklardan, bir başka ifade ile kontrolsüz alanlardan bu örgütler istifade etmeye çalışmaktadırlar. Şiddet ve yolsuzluk bu tür suç örgütlerinin varlıklarını koruma ve sürdürebilmeleri için gerekli olan faktörlerdir.⁹²

Organize suç örgütleri yasal ve yasadışı faaliyetlerini sıkı bir biçimde bağlantılamaktadırlar. Böylece meşru ekonomik piyasalarda da ikinci bir ayak oluşturarak, hukuka aykırı fiillerin örtülmesi, gizlenmesi amacıyla kazançların yasal hale getirilmesi için karapara aklama operasyonları gerçekleştirilmektedir. Karapara aklama sonucunda elde edilen paralar ise yasal yatırımlarda kullanılmaktadır.⁹³

Bir başka anlatımla suç örgütleri, suç işleyerek yüksek miktarlı haksız kazanç elde etmek amacıyla kurulmaktadırlar. Suç işlenilerek elde edilen bu gelirler ise karapara olarak ifade edilmekte yani; suç örgütleri karapara elde etmek amacıyla suç işlemektedirler. Bu anlamda karapara ile suç örgütleri arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Suç örgütlerinin tüm faaliyetleri suç teşkil etmeyebilir. Diğer yasal girişimciler gibi suç örgütleri de farklı alanlarda yasal faaliyetlerde bulunabilir, bu faaliyetlerinden yasal kazançlar elde edebilirler.⁹⁴

Organize suç örgütlerinin büyük bir bölümü karaparayla faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu örgütler, uyuşturucu, silah kaçakçılığı ve diğer suçlar sonucu elde ettikleri gelirleri, örgütün devamlılığı ve büyümesi için kullanmaktadır. Bir bakıma bu örgütlerde amaç; işlenen suçlar sonucunda büyük miktarda gelir elde etmektir. Terör amaçlı olan örgütler özellikle uyuşturucu kaçakçılığı ve diğer suçları işlemek suretiyle elde ettikleri para ve malları terör eylemleri için kullanmaktadır.⁹⁵ Örneğin; MED-Tv'nin bir işlevinin de karapara aklamak olduğu ve iddialara göre televizyonculuğun, PKK terör örgütü için çok iyi bir karapara aklama yöntemi olduğu belirtilmektedir.

⁹² T.C. İçişleri Bakanlığı, EGM Kaçakçılık ve Organize Suçlar Dairesi Başkanlığı, **2002 Raporu**, EGM-KOMDB Yayınları, Sayı 2003/1, Ankara, 2003, s.91.

⁹³ Ergül, Karaparanın Aklanması ve Suçları, s.29.

⁹⁴ Mustafa Taşkın, Türk Hukukunda Mafya (Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri) ve Karaparayla Mücadele, Ankara, 2004, s.294.

⁹⁵ Kuban, **a.g.e.**, s.89.

Yasadışı faaliyetlerden elde edilen karaparanın, Avrupa gibi yasal düzenlemelerin çok sıkı bir şekilde uygulanmakta olduğu bir yerde kullanıma geçirilebilmesi normal koşullarda oldukça güçtür. Bu noktada MED-Tv devreye girmiş ve televizyonculuk gibi yüklü paralar isteyen bir sektörde yüksek meblağlı karaparaların aklanması mümkün hale getirilmiştir.⁹⁶

Organize suç örgütleri farklı ülkelerle irtibatlı ya da ülkeler arasında kolaylıkla geçiş yapabilen küresel bir yapıya sahiptir. Alanlarında çok iyi çalışırlar ve konularını çok iyi bilirler. Para ve mal hareketlerinden ustaca yararlanarak, işledikleri suçlar vasıtasıyla elde ettikleri gelirleri ticari usul ve metotlarla aklama işlemlerini çok hızlı gerçekleştirmektedirler. Suç örgütleri gelişen teknolojiyi yoğun olarak kullanmakta ve yasadışı faaliyetlerden kaynaklanan gelirlerini bu teknoloji sayesinde yasal mali sisteme dahil etmektedirler. Böylelikle bu suçla mücadele edenleri ve siyasi otoriteyi yozlaştırarak, güçsüz bıraktıkları sistemin sahip olduğu servetleri soyarlar.⁹⁷

Organize suç örgütlerinin faaliyetleri; bir toplumda kişiler arasındaki geleneksel ilişkilerin yok olmasına, bunun akabinde sosyal çözümlere, merkezi veya yerel kamu yönetiminin zayıflamasına, ceza adaleti sisteminin etkisiz kalmasına, yolsuzluğun yaygınlaşmasına ve sonunda da siyasi otoriteye ihtiyaç duyulan güvene zarar vererek halkın birbirinden uzaklaşmasına, demokratik ve parlamenter sisteme inancın kaybolmasına neden olur.⁹⁸

Suç işleyen organize grupların finans kaynakları kurutulmadıkça, faaliyetlerine devam edecekleri aşikardır. Bu nedenle suçlarla mücadelenin önemli hedeflerinden birisi de suç örgütlerinin parasal kaynağının kesilmesi olmalıdır.⁹⁹

⁹⁶ Sedat Laçiner, "MED-TV'nin Etki ve İşlevleri", **Stratejik Analiz Dergisi**, Sayı 27, 2002, s.129.

⁹⁷ Güner, **a.g.e.**, s.51.

⁹⁸ T.C. İçişleri Bakanlığı, **a.g.e.**, s.91.

⁹⁹ **A.g.e.**, s.86.

2.2. ULUSLARARASI DÜZENLEMELERDE KARAPARA AKLAMA İLE MÜCADELE

2.2.1. Genel Olarak

Para ve her türlü maddi menfaat sağlayıcı bazı fiil ve faaliyetler topluma ve bireylere verdikleri zararlardan dolayı genel olarak bütün hukuk sistemlerinde suç sayılmış ve bu suçlara ilişkin çeşitli cezalar öngörülmüştür. Özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinde dünyanın gelişmiş bütün hukuk sistemleri, bu paraların kaynağı olan fiillerin yanı sıra bu paraların mali sisteme dahil edilmesini ve sanki yasal bir kaynaktan elde edilmiş gibi kullanılmasını da suç olarak kabul etmeye ve bu fiiller için ceza hükümleri getirmeye başlamıştır. Bu durum başlıca iki temel zorunluluktan kaynaklanmaktadır. Birincisi; bu paraların kullanımına ilişkin yapılacak mücadelenin, bu paralara kaynaklık yapan öncül fiillerle mücadeleyi daha etkin kılacak ve cazibesini azaltacak olmasıdır. İkincisi ise; bu şekilde elde edilen maddi kıymetlerin sirkülasyonunun ve bu paralarla yaratılan zenginleşmenin büyüklüğünün, ülkelerin ekonomik, sosyal ve siyasal sistemlerini eskiye göre daha fazla tehdit eder duruma gelmeye başlamış olması gerçeğidir.¹⁰⁰

Ekonominin küreselleşmesi, bankacılık ve iletişim alanlarındaki teknolojinin hızla ilerleyerek ülkeler arasındaki sınırları ortadan kaldırması neticesinde karapara aklayıcıları ve organize suç örgütlerinin faaliyetlerinin ulusal sınırları aşarak sınırötesi bir hal alması, karapara aklama ve organize suçlarla mücadelede uluslararası dayanışma ve işbirliğini zorunlu bir hale getirmiştir.¹⁰¹

Teknolojide yaşanan gelişmeler karapara aklama ve organize suç kavramları için hem avantaj hem de dezavantajlar dünyası yaratmaktadır. Gelişen teknoloji, suç örgütlerinin izini takip etmeyi kolaylaştırmakta, suç örgütleri ile mücadelenin etkin bir konuma gelmesi ile neticelenmektedir. Bununla birlikte, suç örgütleri de gelişen

¹⁰⁰ Murat Tokmakkaya, "Karapara, Karaparanın Aklanması Suçu ve Bu Konuda Yürütülen İncelemeler", *Adalet Dergisi*, Sayı 3, Nisan 2000 , s.108.

¹⁰¹ Kaçar, *a.g.e.*, s.16.

teknolojiyi yoğun olarak kullanmakta ve yasadışı faaliyetlerinden kaynaklanan gelirlerini bu teknoloji sayesinde mali sisteme sokmaktadır.

Başta uyuşturucu ticareti olmak üzere organize suçluluğun yaygınlaşması, organize suçlar sonucunda sağlanan yasadışı fonlarla, uyuşturucu ve silah kaçakçıları ve terör örgütlerinin amacı olduğu kadar araç olarak da kullanılması uluslararası bir sorun olan karaparayla mücadeleyi zorunlu kılmıştır.¹⁰² Bu mücadelenin temelini ise karapara aklamasına konu teşkil eden uyuşturucu madde kaçakçılığı başta olmak üzere, bütün suçların, insanların bu suçları işlemesine yol açan nedenlerin ve insanların bu suçlara konu oluşturan yasak maddelere yönelik taleplerin ortadan kaldırılması oluşturmaktadır.¹⁰³

Uluslararası piyasada aklamaya konu olan karapara miktarına ilişkin tahminlerin yüksekliği de karapara aklama ile mücadeleyi zorunlu kılan önemli nedenlerden bir tanesidir. Bir başka önemli nokta ise karaparanın, gerek ulusal ve gerekse uluslararası boyutlarda mali sistemin bekasının zarar görmesine ve rekabet eşitliğinin bozulmasına sebep olmasıdır. Çünkü; suçun işlenmesi ile piyasa ortamında oluşan, rekabet ilkelerine göre kar amacı ile çalışan mali sistem zarar görmekte ve mali sistem durma noktasına gelmektedir. Bu durum aynı zamanda toplumdaki ahlaki ve etik değerlerin de aşınıp körelmesine sebebiyet vermektedir.¹⁰⁴ Robinson'a göre; her yıl dünyada aklanmayı bekleyen para miktarının ne kadar olduğu tam olarak bilinmemektedir. Yetkililerin yaptıkları tahminlerin ortalama 100 milyar dolardan üç katına kadar değiştiği bu fona alternatif ekonomi denilmektedir. Döviz ve petrol işinden sonra, dünyanın en büyük üçüncü işi karapara aklama olarak kabul edilmektedir.¹⁰⁵

¹⁰² Kuban, **a.g.e.**, s.122.

¹⁰³ Murat Tokmakkaya, "Karaparayla Mücadele Sistemindeki Aksaklıklar ve Çözüm Önerileri", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 263, Temmuz 2003, s.51.

¹⁰⁴ Ülker Mavral, "Karapara, Karaparanın Aklanması ve Aklanma Süreci", **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 128, Mayıs 1999, s.82.

¹⁰⁵ Robinson, **a.g.e.**, s.29.

Karapara aklamayla mücadelenin yetersiz kaldığı ülkelerde oluşan muhtemel zararlı etkinin belki de en önemlisi toplum hayatı üzerine olanıdır. Bu durumda organize suç, finansal kuruluşların içine sızmakta, yapılan yatırımlar aracılığıyla ekonomik sektörlerin kontrolünü ele geçirebilmekte, kamu çalışanlarına gerçekte de devletin kendisine rüşvet teklif edilebilir hale gelmektedir. Kriminal organizasyonların ekonomik ve sosyal etkisi toplumsal dokuyu, ahlaki normları ve nihayetinde de toplumdaki demokratik anlayışı ve inancı zayıflatabilmektedir. Bunun yanı sıra, organize suç örgütleri tarafından işlenen suçlardan elde edilen maddi menfaatler, suç örgütlerinin devamlılığı açısından hayati bir önem taşımakta ve bu örgütlerin ayakta kalmasını sağlamaktadır.¹⁰⁶

Genel olarak karapara, toplum içinde mafya vari elde edilen gelirler olarak adlandırılrsa da bu karaparanın mahiyetini tam olarak açıklayamamaktadır. Karapara, bireysel olarak elde edilebileceği gibi kurumsal bazda da elde edilebilmektedir. Bu, bazen bir şirketin bünyesinde ortaya çıkarken bazen de devletlerarası ilişkilerde ortaya çıkabilmektedir. 1992 yılında Afganistan'da serbest bırakılan ve Ruslar tarafından desteklenen haşhaş ekimi bunun en bariz örneğidir. Karapara ülkeler düzeyinde daha çok ülke içi statüko oluşumları ya da hedefi son bulmuş özel güvenlik dinamikleri tarafından faaliyetlerin finansmanına kaynak bulmak amacıyla organize edilir ya da organize edilmesine göz yumulur. Bu göz yumma daima belli sınırlar çerçevesinde kalır. Özellikle Suriye ya da savaş öncesi Irak gibi ülkelerde ülke meşruiyetini sıkıntıya sokacak girişimleri yer altından organize etmede kullanılır.

Karaparanın bürokratik kaydını bulmak ya da izine rastlamak mümkün değildir. Soyutluğunu en iyi kullanabilen ekonomik faaliyettir. Uzantılarını ekonomik ya da siyasi hayatın her alanında bulmak, rastlamak mümkündür. Önlenmesi ise bugünün imkanları dahilinde çok zordur.

¹⁰⁶ İbrahim Yumuşak, "Karaparanın Aklanması ile Mücadelenin Nedenleri ve Bu Konudaki Uluslararası Çabalar", *Vergi Dünyası Dergisi*, Sayı 229, Eylül 2000, s.45.

Karapara aklama ile mücadele küresel bir strateji gerektirmektedir. Çünkü; bazı ülkelerin karapara aklamaya karşı önlem alması, karapara aklayıcılarını bertaraf etmemekte, aklayıcıların karapara aklamanın kolay olduğu başka ülkelere yönelmelerine sebep olmaktadır. Karaparanın aklanmasına göz yuman, hatta karapara aklamayı teşvik eden ülkelerin varlığı, karapara aklama ile mücadelede bir engel teşkil etmektedir.¹⁰⁷ Ülkelerin karaparayla etkili bir şekilde mücadele edebilmeleri için en az karapara aklayıcıları kadar dayanışma ve işbirliği içinde olmaları gerekir. Aksi takdirde, her ülkenin tek başına karapara aklayıcıları ile mücadele etmesinin mümkünatı yoktur. Ülkelerin tek başına karapara aklayıcıları ile mücadeleye girişmesi daha oyunun başında yenilgiyi göze alması demektir. Karaparayla mücadelede işbirliği ve dayanışmanın şart olduğu bilincine varan ülkeler çeşitli uluslararası sözleşmeler ve ikili anlaşmalar imzalayarak, aynı zamanda bunları kendi iç hukuklarına da uyarlayarak etkin bir mücadele için önemli adımlar atmışlardır.¹⁰⁸ Yukarıda açıklamaya çalıştığımız bu nedenlerle karapara ve organize suçlarla mücadele, ülkelerin kendi iç sorunları olmaktan çıkmış, uluslararası bir boyut kazanmıştır.

2.2.2. Karaparayla Mücadele Amacıyla Kurulan Uluslararası Örgütler

Karapara ile uluslararası düzeyde mücadele eden bazı örgütler:¹⁰⁹

- a) Birleşmiş Milletler (UN),
- b) Uyuşturucu Maddelerin Uluslararası Kontrolü Birleşmiş Milletler Programı (UNDCP),
- c) İnterpol,
- d) Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Mali Eylem Görev Grubu (FAFT),
- e) Avrupa Konseyi ve Pompidou Grubu (CEPG),
- f) Karayipler Mali Eylem Grubu (CFAFT),
- g) Amerikan Devletler Örgütü (OAS).

¹⁰⁷ Kuntay Çelik, "Karapara ve Karapara Aklama Kavramı", **İngiltere'de Karapara Aklamayla Mücadele-II**, Yayın No: 6, MASAK Yayınları, Ankara, 2000, s.12.

¹⁰⁸ Mavral, **a.g.e.**, s.95.

¹⁰⁹ Kaçar, **a.g.e.**, s.5.

2.2.3. Karaparayla Mücadele Amacıyla Yapılan Uluslararası Sözleşmeler

Dünya ülkelerini etkisi altına alan küreselleşme karşısında karapara ile mücadele edebilmek için ülkeler ortak hareket edebilmek amacıyla birçok sözleşme akdetmişlerdir. Karapara ile mücadelenin uluslararası düzeyde çerçevesini çizen bu sözleşmeler:

2.2.3.1. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R (80) 10 Sayılı Tavsiye Kararı (27 Haziran 1980)

“Suç Kaynaklı Paranın Saklanması ve Transferine Karşı Tedbirler” isimli tavsiye kararı, karaparanın aklanmasının önlenmesi ile ilgili ilk uluslararası girişimdir. Fakat; kararın bağlayıcı yanı yoktur. Bu karar ile suçtan elde edilen gelirlerin ülkelerarası transferi, ülkelerarası işbirliği ve özellikle bankacılık sisteminde kimlik tespiti, dolaşımdaki banknotlar gibi konularda bazı düzenlemeler öngörülmüş olup, kapsamı sadece bankalarla sınırlı kalmıştır. Kararda, bankaların karaparanın aklanmasında kullanımının engellenmesine yönelik önlemler belirtilmiş ve üye devletlerin gerekli düzenlemeleri yapmaları tavsiye edilmiştir.¹¹⁰

2.2.3.2. BASLE Komitesi İlkeler Bildirisi (12 Aralık 1988)

Basle Komitesi İlkeler Bildirisi ile bankacılık sistemi yolu ile karaparanın aklanmasını önlemek amacıyla mali kurumların benimseyip, uygulaması gereken temel politikalar belirlenmiştir.¹¹¹ Basle Bildirisinde, mali kurumlar aracılığıyla karaparanın aklanmasının önlenmesi için; uyuşturucudan elde edilen gelirler başta olmak üzere, yasadışı eylem ve yollardan elde edilen gelirin aklanması ve gizlenmesi konusunda kimlik tespitini, diğer caydırıcı önlemlerin alınmasını ve yine işbirliği bakımından birtakım düzenlemeler öngörülmüştür.¹¹²

Karapara aklamının önlenmesi amacıyla belirlenmiş olan bu ilkeler:

- Müşterilerin gerçek kimliklerini tespit etmeye yönelik gerekli bütün önlemleri almak,

¹¹⁰ Mavral, a.g.e., s.98.

¹¹¹ Başak, a.g.e., s.11.

¹¹² Kaçar, a.g.e., s.6.

- Kimlik bilgilerinin kanıtlanamaması halinde büyük hacimli işlemlerin yapılmaması,
- Sır saklama yükümlülüğüne ilişkin düzenlemelerin imkan verdiği ölçüde inceleme yapan yetkililerle işbirliğine gidilmesi,
- Bankaların bu ilkelere uygun politikalar belirlemesi ve personeline bu konuda eğitim vermesi, olarak addedebiliriz.¹¹³

2.2.3.3. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu, 1988)

Bu Sözleşme, milletlerarası ceza hukuku alanında şimdiye kadar benimsenmiş olan en detaylı ve geniş belgelerden biri olup, tüm dünyada konu ile ilgili ulusal kanun ve uygulama tekniklerini uyumlaştırmayı hedeflemektedir.

Sözleşme ile; uyuşturucu madde kaçakçılığı ile ilgili faaliyetler sonucu elde edilen gayrimeşru gelirlerin aklanmasına yönelik işlemlerin cezai müeyyidelere bağlanması gerektiği konusunda anlaşmaya varılmıştır. Sözleşmenin giriş bölümünde de belirtildiği üzere; Viyana Sözleşmesi'nin hedeflerinden biri, yasadışı uyuşturucu kaçakçılığı yapan kişileri, faaliyetlerinden elde ettikleri gelirlerden mahrum ederek, onları bu suçları işlemeye iten temel nedeni ortadan kaldırmaktır. Sözleşmede karaparanın aklanmasına ilişkin önlemler de yer almaktadır. Ancak burada belirtilmesi gerekli husus; Sözleşmenin isminden de anlaşılacağı üzere sadece uyuşturucu kaçakçılığından elde edilen gelirlerin aklanmasının, Sözleşme kapsamında suç olarak kabul edilmiş olmasıdır.¹¹⁴

2.2.3.4. Suç Kaynaklı Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Zaptedilmesi ve Müsadere Edilmesine İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Strazburg Konvansiyonu, 1990)

Küreselleşen dünyada, ülkelerin işbirliği yapma ihtiyacı duydukları alanlardan birisi de suçların önlenmesine karşı birlikte hareket etme isteğidir. Bu gaye ile ülkeler arasında çeşitli sözleşmeler akdedilmiştir.

¹¹³ Başak, a.g.e., s.12.

¹¹⁴ Ergül, Karaparanın Aklanması ve Suçları, s.60-61.

Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanıp 8 Kasım 1990 tarihinde imzaya açılan ve ülkemiz tarafından 27 Eylül 2001 tarihinde imzalanan ve “Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi ve El Konulmasına İlişkin Sözleşme”nin bazı beyan ve çekinceler konularak 16.06.2004 tarih ve 5191 Sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunmuştur.¹¹⁵ Bu Sözleşme, karaparanın öncül suçunu yalnızca uyuşturucu madde ile sınırlandırmamış, her türlü suçtan elde edilen geliri karapara olarak addetmiştir.

Dolayısıyla Strazburg Konvansiyonu ile karapara aklama suçu için Viyana Sözleşmesinde öngörülen öncül suç kapsamı genişletilmiştir. Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin Viyana Sözleşmesi ile getirilen önlemlerden daha fazlasını amaçlaması, kapsamının daha geniş tutulmuş olmasından da açıkça anlaşılmaktadır. Avrupa Konseyi Sözleşmesinin amaçlarından biri Viyana Sözleşmesindeki gibi sadece uyuşturucu madde suçları konusunda değil; her türlü suç oluşturan eylemlerden, cürümlerden ve özellikle de uyuşturucu madde, silah kaçakçılığı, terör, çocuk ve genç kız kaçırma gibi diğer kazanç getirilen suçlardan elde edilen gelirlerin müsadere ve zaptı, araştırılması ve takibi ile ilgili olarak uluslararası işbirliğinin sağlanmasıdır. Dolayısıyla, çoğunlukla uyuşturucu madde ilgili olarak yapılan karaparanın aklanması tanımı, suç oluşturan eylemlerin çeşitliliği doğrultusunda, Avrupa Konseyi Sözleşmesinde genişletilmiştir.¹¹⁶

Bu Sözleşmeyle ayrıca, ulusal düzeyde alınması öngörülen müsadere tedbirleri konusunda da düzenleme getirilmiş ve suçlardan elde edilen kazançların müsadere sine imkan sağlayan hukuki düzenlemelerin ulusal düzeyde yapılması zorunlu hale getirilmiştir. Ayrıca Sözleşmeye taraf olan ülkelerin banka ve mali kurumların karapara aklamanın önlenmesi konusunda yapılan araştırmalarda, işlemlere ilişkin kayıtları vermeleri için gerekli düzenlemeleri yapmaları ve hatta bu konuda bankaların sır saklama yükümlülüğüne istisna getirmeleri öngörülmüştür. Yapılacak hukuki düzenlemelerin mümkün olduğunca geniş kapsamlı tutulmasının, suçların ve karapara aklamanın önlenmesinde daha etkili olacağı düşüncesinden hareket edilerek, ulusal düzeyin yanı sıra uluslararası düzeyde de işbirliği yapılmasının gerektiği üzerinde

¹¹⁵ Mehmet Ş. Kaya, “Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanmasıyla Mücadeleye İlişkin Sözleşme”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 194, Kasım 2004, s.22.

¹¹⁶ Güner, **a.g.e.**, s.342-344.

durulmuştur. Suç oluşturan eylemlerden elde edilen gelirin, karapara niteliği bilinerek aklanması, yani; karaparanın bilerek aklanması ise başlı başına suç oluşturan bir eylem olarak sayılmıştır.¹¹⁷

Bu sözleşmenin getirdiği hükümler günümüzün önemli bir sorununu oluşturan suç gelirleri ile mücadele edilmesi açısından ileri bir aşama olarak kabul edilmelidir.¹¹⁸

2.2.3.5. Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Avrupa Topluluğu Konsey Direktifi (1991)

Bu direktifle, uyuşturucu kaçakçılığının yanı sıra diğer ağır suçların da mali sistemin güvenilirliğini tehlikeye atması sebebiyle öncül suç kapsamının genişletilmesi hedeflenmiş,¹¹⁹ uluslararası işbirliği, kimlik tespiti, şüpheli işlem bildirimini konusunda da bazı düzenlemeler yapılmıştır.¹²⁰

Bu Konsey Direktifi, bankalar, sigorta şirketleri, menkul kıymet şirketleri, finansal kiralama şirketleri, kredi kartı çıkaran firmalar gibi mali sistemde yer alan kurumların hepsini kapsamaktadır. Avrupa Birliği'ne üye ülkeler açısından Konsey direktiflerinin bağlayıcı olması sebebiyle, Birliğe üye ülkeler 1 Ocak 1993 tarihine kadar mali sistemin karapara aklanmasında kullanılmasını önlemeye yönelik bir çalışma olan bu Konsey Direktifini iç hukuklarında yürürlüğe koymuşlardır.¹²¹

2.2.3.6. Mali Eylem Görev Grubu (FATF)

Karaparaya karşı gerekli mücadele politikalarını geliştirmek ve karaparanın önlenmesi çalışmalarını teşvik etmek amacıyla kurulan uluslararası bir kuruluş olup¹²², üyelerinin coğrafi yerleri incelendiğinde Avrupa ülkeleri ile birlikte Kuzey Amerika ve Asya devletlerini bünyesinde bulundurmaktadır.¹²³

¹¹⁷ Ergül, Karaparanın Aklanması ve Suçları, s.70.

¹¹⁸ Kaya, **a.g.e.**, s.30.

¹¹⁹ Başak, **a.g.e.**, s.12.

¹²⁰ Kaçar, **a.g.e.**, s.13.

¹²¹ Günay, Şahbazov, **a.g.e.**, s.145.

¹²² Kaçar, **a.g.e.**, s.13.

¹²³ Taşdelen, **a.g.e.**, s.67.

FAFT tarafından, daha önce gerek ulusal gerekse uluslararası girişimlerle ülkelerce taahhüt edilmiş olan karapara aklamada banka ve mali kurumların kullanılmasının önlenmesine ilişkin çalışmaların yapılması ve bu konudaki işbirliği neticelerinin değerlendirilmesi, gerektiği takdirde karaparanın karşısında mali sistemin bekasının korunması ve bunun için yasal ve düzenleyici sistemlerin kabulü ile ülkeler arasında çok taraflı hukuki yardımların sağlanması amaçlanmıştır. FAFT, diğer uluslararası girişimlerden farklı olarak karapara aklamanın önlenmesi konusundaki çalışmalarını gittikçe genişleyen yani daha fazla ülkeyi kapsamına alan bir coğrafi alanda sürdürmektedir. Nitekim, FAFT'a üye olmayan ülkelerle de işbirliği yapılarak, bu ülkelerin FAFT önerilerini uygulamaları amaçlanmıştır. Üye ülkeler karapara aklamayı önlemeye yönelik 40 tavsiyeyi uygulayıp uygulamadıkları yönünden FAFT tarafından incelemeye alınmış ve inceleme neticesinde, ülkelerin karapara aklamayı önlemeye yönelik tutumları hakkında rapor hazırlamıştır. Ayrıca FAFT'ın öncülüğünde, aynı tip bölgesel düzeyde örgütler oluşturulmuş olup, FAFT'la işbirliği halinde karapara aklamaya karşı etkin bir mücadele sağlanmış olacaktır.¹²⁴

FAFT'a üye olan ülkeler: Avustralya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Kanada, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Hong-Kong, İzlanda, İrlanda, İtalya, Japonya, Lüksemburg, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, Portekiz, Singapur, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye, İngiltere ve ABD'dir.

FAFT'a üye olan uluslararası örgütler: OECD, Avrupa Konseyi ve Körfez İşbirliği Konseyi üyeleridir.

FAFT'ın gözlemci ülkeleri: Arjantin, Brezilya, Meksika'dır.

FAFT, karaparanın aklanması ile ilgili olarak mali sistemin ve karapara ile mücadelede çok taraflı yardımların düzenlenmesini sağlayan ve ülkelerin 40 Tavsiye'ye uyup uymadıkları yönünde denetimler yapan bir kuruluştur. Bilindiği üzere 40 Tavsiye'de ülkelerin genel olarak karapara ile mücadelede almaları gereken tedbirler açıklanmış, her ülkenin özellikle suçluların iadesi ve karapara aklama suçunu iade edilebilir bir suç olarak görmeleri gerekliliği belirtilmektedir.¹²⁵

¹²⁴ Ergül, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, s.106-108.

¹²⁵ Kaçar, a.g.e., s.14.

FAFT'a üye olan ülkelerin uyacakları 40 Tavsiye Kararı aşağıda belirtilmektedir:

1. Her ülke, gecikmeksizin Viyana Anlaşmasını tamamıyla yerine getirmek için önlem almalı ve onaylamak için çaba göstermelidir.

2. Finansal kuruluşlar gizlilik yasalarının (sır saklama yükümlülüğünü) ileri sürerek bu gruptaki tavsiyelerin yerine getirilmesine engel olmamalıdır.

3. Etkin bir sistem çok taraflı işbirliğini, karapara aklama incelemelerinde karşılıklı hukuki yardımlaşmayı, izlemeyi ve mümkün olduğunda bu konudaki suçluları iade etmeyi içermelidir.

4. Her ülke Viyana Anlaşmasında belirtildiği gibi uyuşturucu maddeden elde edilen karaparanın aklanmasını suç olarak kabul etmeli ve bu suça müeyyide öngören kanunların çıkarılması da dahil gerekli önlemleri almalıdır. Ayrıca ülkeler uyuşturucu dışındaki öncül suçları da belirlemelidirler.

5. Viyana Anlaşmasında öngörüldüğü gibi karaparanın aklanması suçu, ancak bu suçun olduğuna ilişkin objektif olaylardan çıkarılmış ya da başka şekilde elde edilmiş bilgilerin var olması halinde ileri sürülecektir.

6. Gerektiğinde sadece çalışanlar değil, tüzel kişilerin kendileri de cezai sorumluluğa tabi olmalıdır.

7. Ülkeler Viyana Anlaşmasıyla oluşturulan önlemlerin benzerlerini uygulamalıdır. Bu önlemler:

- a) Müsadereye tabi varlıkların belirlenmesi, izlenmesi ve değerlendirilmesi,
- b) Anılan varlıkların transferini, satışını ve üzerinde yapılabilecek başka tasarruflarını engellemek için el koyma ve dondurma gibi geçici önlemlerin alınması,
- c) Soruşturmaya yönelik uygun önlemlerin alınması gibi yetkilerin, incelemede bulunacak olan yetkili kurumlara verilmesini içermelidir.

8. 12 numaralı tavsiyeden 29 numaralı tavsiyeye kadar olan tavsiyeler sadece bankalara ilişkin olmayıp aynı zamanda bankalar dışındaki finansal kurumlar için de geçerlidir.

9. Düzenlemeleri yapan yetkili organlar, 12 ile 22 numaralı tavsiyeler ve 24 üncü tavsiyenin finansal kuruluş olmayan ama bu sektörde faaliyet gösteren avukatlar, danışmalar gibi profesyoneller için uygulanıp uygulanmayacağı konusunu dikkate almalıdırlar. Finansal faaliyetler (sayılanlarla sınırlı olmamak üzere) ekte yer alan kuruluşlardan oluşmaktadır. Bu finansal kuruluşların faaliyetlerinin çok sınırlı ya da önemsiz miktarda olduğu ülkeler bu düzenlemelerin söz konusu kurumlar için yapılıp yapılmaması konusunda serbesttirler.

10. Finansal kuruluşlar, sırdaş hesap veya sahte isim verildiği açıkça belli olan hesaplar açmamalıdırlar. Resmi veya başka güvenilir belgelerle müşterilerin kimliklerini tespit etmeleri ve kimlik tespitine ilişkin kayıtları saklamaları gerekmektedir.

11. Eğer açılan hesabın, hesabı açtıran kişi tarafından değil de bir başkası adına açıldığına dair şüpheler varsa hesabın gerçek sahibinin kimliği tespit edilmeli ve saklanmalıdır.

12. Finansal kuruluşlar inceleme sırasında yetkililerden gelecek bilgi taleplerini yanıtlayabilmek için, en az beş yıl süreyle veya uluslararası işlemlere ilişkin tüm kayıtları saklamalıdırlar. Bu kayıtlar ileride kanıt olabilecek kadar yeterli olmalıdır.

13. Ülkeler karapara aklamak için kurulan paravan, kağıtüstü şirketlerin (Shell Companies) aklama için kullanılmasına dikkat edecekler ve bu şirketlerin yasadışı amaçlarla kullanılmasını önlemek için gerekirse ek önlemler alacaklardır.

14. Üye ülkeler teknolojinin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan yeni ödeme araçlarının karaparanın aklanması için içerdiği tehlikelere özel dikkat gösterecekler ve bunların aklamada kullanılmasını önlemek için gerekli tedbirleri alacaklardır.

15. Finansal kuruluşlar, karmaşık ve bariz bir ekonomik veya kanuni amacı olmayan olağan dışı işlemlere dikkat etmelidirler. Bu tür işlemlerin amaçları ve

bağlantıları incelenmelidir, bulgular yazılı hale getirilerek inceleme yapacak olanlara yardımcı olabilecek nitelikte olmalıdır.

16. Eğer finansal kuruluşlar, paranın suç oluşturan bir faaliyetten elde edildiğinden şüphelenirse derhal yetkili makamlara şüpheli işlem bildiriminde bulunmak zorunda olmalıdır.

17. Finansal kuruluşlar ve çalışanları yetkili makamlara şüpheli bir işlemi bildirdiklerinde; tam olarak faaliyetin suç oluşturduğunu bilmeseler dahi, objektif iyi niyetle bilgi vermeleri halinde, yasadışı faaliyetin gerçekten meydana gelip gelmediğine bakılmaksızın, finansal kuruluşları sözleşme ya da herhangi bir yasal, idari bir düzenlemede yer alan sır saklama yükümlülüğünü ihlalden dolayı doğan cezai sorumluluktan koruyucu yasal hükümleri bulunmalıdır.

18. Finansal kuruluşlar, bunların yöneticileri ve işverenleri yetkili makamlara müşterilerle ilgili (müşterilerin şüpheli işlemleri ile ilgili) bilgi verirken müşteriye uyarılmamalıdır.

19. Finansal kuruluşlar, müşterilerle ilgili şüpheli işlem bildiriminde bulunurken yetkili makamların talimatına uyacaklardır.

20. Finansal kuruluşlar, aklamaya karşı programlar geliştirmelidir. Bu programlar, iç sistemin kurulması, sistemin kontrolü, yönetim sisteminde temas kurulacak yetkilinin tespiti ve sürekli olması konularını kapsamalıdır.

21. Finansal kuruluşlar bu tavsiyeleri uygulamayan ya da eksik uygulayan ülkelerle olan işlemlerde özel dikkat göstermelidirler. Bu işlemlerin görünür hukuki ve ekonomik amacı yoksa, işlemlerin geçmişi ve amacı araştırılmalı ve bulgular kayıt halinde saklanarak incelemelerde bulunanların kullanıma sunulmalıdır.

22. Finansal kuruluşlar bu tavsiyelerin yeterince uygulanmadığı ülkelerde bulunan şube ve iştiraklerince de (çoğunluğa sahip oldukları) uygulanmasını sağlayacaklar ve bunu yapmaya faaliyet gösteren ülkenin yasal düzenlemeleri uygun değilse, kendi ülkesindeki yetkili organlara bu durumu bildireceklerdir.

23. Ülkeler sermayenin serbest olarak dolaşımını engellemeden, para aklamak amacıyla nakdin veya hamiline menkul kıymetlerin aklama amacıyla başka ülkelere gönderilmesine olanak vermemek için sınırlarda gerekli gözetim ve denetim sistemini kurmalıdır.

24. Bu ülkeler, finansal kuruluşların belli bir miktarın üstündeki yerel veya uluslararası nakit işlemlerin yetkili organlara bildirilmesini ve bu organın merkezi bir veri tabanının kurulmasını sağlayacak sistemi kurmaya önem vereceklerdir.

25. Ülkeler genelde nakit ödemelerin ağırlıkta olduğu sistem yerine çek ve kredi kartı gibi nakit dışı ödeme sistemlerinin işlemesine yönelik modern ödeme tekniklerinin gelişimini teşvik etmelidir.

26. Finansal kuruluşları denetleyen makamlar, denetlenen kuruluşları karaparanın aklanmasını önlemek için yeterli programlara sahip olmasını, özellikle bankalar dışındaki finansal kuruluşların da bankalar gibi gerekli önlemleri almalarını sağlamalıdır.

27. Yetkili makamlar idari denetim ve düzenleme yoluyla bütün bu tavsiyelerin etkin bir şekilde uygulamasını sağlamalıdır.

28. Yetkili makamlar finansal kuruluşlara müşterilerinin şüpheli davranışlarını tespit etmek için rehber hazırlamalıdır. Bu rehber, gerektiğinde güncelleştirilmeli ve finansal kurumların personeli için eğitici nitelikte olmalıdır.

29. Finansal kuruluşları denetleyen ve düzenleyen yetkili makamların, suçluların veya bunlarla işbirliği yapanların finansal kuruluşların önemli bir bölümüne sahip olmalarına veya kontrol etmelerine karşı kanuni önlemleri almaları, gerekli düzenlemeleri yapmaları gerekmektedir.

30. Ulusal idareler, merkez bankası bilgileri ile birleştirildiğinde, yurt dışındaki çeşitli kaynaklardan elde edilen nakit akışı ve transferi tahminlerinin yapılabilmesi için, hangi para cinsinden olursa olsun uluslararası nakit akışını en azından toplam olarak kaydetmeyi dikkate almalıdır. Uluslararası incelemeyi kolaylaştırmak için, bu bilgiler IMF ve BIS kullanımına hazır tutulmalıdır.

31. Uluslararası ilgili kuruluşlara, mesela Interpol ve Gümrük Birliği Konseyi'ne, karaparanın aklanması ve aklama tekniklerindeki en son gelişmeler hakkındaki yetkili makamlardan bilgi toplama sorumluluğu verilebilir. Merkez bankaları ve bankaların faaliyetlerini düzenlemekle görevli olanlar, aynı uygulamayı kendi networklerinde yapabilirler. Ülkelerdeki yetkili organlar, daha sonra bu bilgileri kendi ülkelerindeki finansal kuruluşlara bilgilendirmek amacıyla verebilirler.

32. Her ülke, bu tür işlemlere karşı kişiler, kuruluşlar ve şüpheli işlemlerle ilgili olarak, yetkili makamlar arasında kendiliğinden veya talep üzerine uluslararası bilgi alışverişini geliştirmek için çaba sarf etmelidir.

Bu bilgi alışverişinin mahremiyeti ve özel bilgilerin korunması hakkındaki ulusal ve uluslararası hükümlere uygun olarak yapılmasını sağlayacak sıkı koruma önlemleri oluşturulmalıdır.

33. Ülkeler, ikili veya çok taraflı anlaşmalardaki esaslara dayanarak ulusal tanımlamalardaki farklı standartların, ülkelerin birbirine karşılıklı yasal yardım sağlama taleplerini ve olanaklarını etkilemesini sağlamaya çalışacaklardır.

34. Uluslararası işbirliği, mümkün olan en geniş kapsamlı karşılıklı yardımlaşmayı gerçekleştirecek pratik önlemleri almak amacıyla, genel olarak ortak yasal kavramlar üzerine dayalı ikili veya çok taraflı anlaşma ve düzenlemeler ağıyla desteklenmelidir.

35. Ülkeler, Avrupa Konseyi Sözleşmesi gibi suçlardan elde edilen kazançların müsadere edilmesine ilişkin uluslararası sözleşmeleri onaylamalı ve uygulamadılar.

36. Ülkelerin yetkili organları arasında işbirliği halinde inceleme yapmaları desteklenmelidir.

37. Ülkeler suç konularında karşılıklı yardımlaşma için, finansal kuruluşlar ve diğer kişiler tarafından kayıtların tutulmasına, kişilerin ve binaların aranmasına, karaparanın aklanması soruşturmaları ve kovuşturmaları ile yabancı ülkedeki yargının alanına giren faaliyetlerle ilgili olarak kullanılmak üzere delil elde etme ve müsadere dahil zorunlu tedbirlerin kullanılmasına ilişkin prosedürleri oluşturacaktır.

38. Karaparayı aklama veya aklama faaliyetlerinin arkasında yatan suçlardan elde edilen kazançlar veya bu tür kazançlara tekabül eden diğer mal varlıklarının tespiti, dondurulması ve müsaderesi için yabancı ülkelerin taleplerine cevap vermede acil tedbirler alacak yetkili makamlar bulunmalıdır. Ayrıca malların müsaderesinde koordinasyon sağlanması ve el konulan malların paylaşımını da içeren düzenlemeler yapılmalıdır.

39. Yargı yetkilerinde çatışmaları önlemek için, suçun birden fazla ülkede kovuşturulmaya tabi tutulması durumunda, sanığın kovuşturulmasının en uygun mahkemede yapılmasının tespiti için mekanizmalar oluşturmaya ve uygulamaya önem verilmelidir.

40. Ülkelerin; suçluların mümkün olduğu takdirde karapara aklama suçundan veya bununla ilgili suçlardan sorumlu olan kişilerin iadesi için düzenlemeleri olmalıdır. Kendi ulusal mevzuatları bakımından her ülke karapara aklamayı, iade edilebilir bir suç olarak görmelidir. Kendi yasal çevrelerine tabi olmak üzere, ülkeler uygun bakanlıklar arasında iade taleplerini doğrudan iletme imkanı sağlamayı, kişilerin sadece tutuklama evrakı ve mahkeme kararına dayanılarak iadesini, kendi vatandaşlarının iadesini kolaylaştırmayı ve resmi iade usullerinden feragat eden kişilerin muvafakati alınarak kolayca iadesine başlamayı dikkate almalıdırlar.

2.2.3.7. Güneydoğu Avrupa İşbirliği İnisyatifi (SECI) ve Sınır Aşan Suçların Önlenmesi ve Bu Suçlarla Mücadele Konusunda İşbirliği Anlaşması

İlgili anlaşma 26 Mayıs 1999 tarihinde Bükreş'te imzalanmıştır. Bu anlaşmayı imzalayan ülkeler; Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Macaristan, Makedonya, Moldova, Romanya, Türkiye ve Yunanistan'dır. ABD, Fransa, İtalya, Rusya ve Avusturya gibi bölge dışında bulunan ülkeler ile AB, Dünya Bankası, Avrupa Kalkınma Bankası gibi kuruluşlar da anlaşmaya destekçi konumda bulunmaktadır.¹²⁶

Bu anlaşma uyarınca "Sınır Ötesi Suçlarla Mücadele Bölgesel Merkezi" Romanya Bükreş'te kurulmuş olup, bu merkezde sınır aşan suçlara ilişkin bir veri tabanı oluşturulması kararlaştırılmıştır. Merkezin faaliyetleri "Ortak İşbirliği Komitesince"

¹²⁶ Güner, a.g.e., s.355.

koordine edilmekte olup, taraflar sınır aşan suçlarla mücadelede istihbarat görevlileri aracılığıyla bilgi ve belge alışverişinde bulunmaktadır.¹²⁷

Anlaşmanın amacı; sınır ötesi suçlarla mücadelede etkili olmak, sınır ötesi suçlarla mücadelede ülkelerarası işbirliğini sağlamak ve bu konuda alınacak tedbirleri koordine etmektir. Anlaşmanın kapsamındaki konular arasında belirli yardım şekilleri, bilginin gizliliği ve kişisel verilerin korunması, yetkilendirilmemiş veya yanlış veri işlemlerinde sorumluluk ve yasal koruma, tanıklar ve uzmanlar, taleplerin bildirim, taleplerin yerine getirilmesi ve muafiyetler yer almaktadır.¹²⁸

2.2.3.8. Sınır Aşan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesi (SASMUS & Palermo Sözleşmesi)

Bu sözleşme 12-15 Aralık 2000 tarihleri arasında İtalya'nın Palermo kentinde düzenlenen konferansta imzalaya açılmıştır. Sözleşmeyi 20.03.2003 tarihi itibarıyla 147 ülke imzalamış, 32 ülke ise onaylamış olup, 40 ülkenin onayından sonra yürürlüğe girecektir. Sınır aşan örgütlü suçlarla mücadeleyi amaçlayan bu Sözleşme Viyana ile Strazburg Sözleşmelerinde belirtildiği gibi karapara aklamanın önlenmesi ve cezalandırılmasına, ayrıca el koyma ve müsadere kararlarının yabancı bir ülkede infazına ilişkin hükümleri ihtiva etmektedir.¹²⁹

Bu sözleşme, organize suçlarla mücadelede ilk uluslararası düzenlemeyi teşkil etmekte ve karapara aklama, insan kaçakçılığı gibi değişik alanlarda yasadışı faaliyetlerde bulunan uluslararası suç örgütleri ile mücadelede uluslararası çabaları engelleyen hukuki boşlukları kapatmayı amaçlamaktadır. Türkiye tarafından da imzalanan bu Sözleşme, sınır aşan örgütlü suç grubunu tanımlamakta, buna iştirak, yolsuzluk, karapara aklama ve adaletin engellenmesi gibi eylemlerin suç sayılmasını ve adli işbirliği ve yardımlaşmanın kolaylaştırılmasını öngörmektedir.¹³⁰

¹²⁷ Güner, **a.g.e.**, s.356.

¹²⁸ Çelik, Koçağra, Güler, **a.g.e.**, s.100.

¹²⁹ Ergin Ergül, "Uluslararası Hukukta Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele ve Ulusal Hukuklara Yansımaları", **Adalet Dergisi**, Sayı 15, Nisan 2003, s.33-34.

¹³⁰ Ergül, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, s.97.

2.2.3.9. Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvet ile Mücadele Sözleşmesi

Bu sözleşme, OECD'nin Uluslararası Yatırım ve Çokuluslu Şirketler Komitesinin, Uluslararası Ticari İşlemlerde Rüşvet Çalışma Grubu tarafından yapılan çalışmalar sonucunda tamamlanmış ve 17 Aralık 1997 tarihinde Paris'te yapılan bakanlar düzeyindeki toplantıda üye ülkeler tarafından imza edilmiştir. Sözleşme rüşvet verme veya vaad etme ilgili olup, rüşvet almanın cezalandırılması her ülkenin kendi mevzuatına bırakılmıştır.¹³¹

Sözleşme de rüşvet : “Uluslararası ticarete yabancı devlet memurlarına bu kişi veya üçüncü bir kişi için doğrudan veya aracı vasıtasıyla gereksiz bir ödeme veya avantajın, görevi olan bir işi yapması veya yapmaması, başka uygun olmayan bir avantajı sağlamak üzere hareket etmesi veya etmemesi için verilmesi ya da bu konuda söz verilmesi” şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca bu suça azmettirme, yardım, teşvik, dahil iştirak veya yetkilendirmenin suç teşkil edildiği kabul edilmektedir.

Yabancı devlet memuru ise; “yabancı bir ülkede yasama, yürütme ve yargı görevi yapan, atanmış veya seçilmiş, kamu fonksiyonu icra eden kişiler” olarak tanımlanmıştır.

Sözleşme aşağıda belirtilen hususlarda düzenlemeler içermektedir:

- Yabancı devlet memuruna rüşvet evren kişinin vatandaşı olduğu devlet tarafından kendi memuruna rüşvet veren kişi gibi etkili, orantılı, caydırıcı ve hapis cezasını da içeren cezalarla cezalandırılması.
- Yabancı bir kamu görevlisine rüşvet verilmesi halinde tüzel kişiliğin sorumluluğunu sağlayacak önlemlerin alınması.
- Rüşvet ve rüşvetten elde edilen kazançlar ya da mal varlığına el koyma, bu varlıkların müsaderesi ya da bunlarla mukayese edilebilir parasal müeyyidelerin uygulanması.
- Ülkelerin kendi vatandaşları için suçun ülke dışında işlendiği durumda yargı yetkisine sahip olmak için gerekli önlemleri alması.

¹³¹ Çelik, Koçağra, Güler, a.g.e., s.114.

- Kendi devlet memuruna verilen rüşveti karaparanın aklanması konusunda suç sayan her akit devletin, suçun işlendiği yer göz önüne alınmaksızın yabancı devlet memuruna verilen rüşveti de karaparanın aklanması konusunda öncül suç sayması. Muhasebe, kayıt ve denetleme standartları konusunda gerekli düzenlemelerin yapılması.
- Sözleşmenin tam olarak uygulanabilmesi için taraf devletler arasında cezai yargılama usulü ve tüzel kişiler için uygulanacak cezai olmayan müeyyideler usulünde uygun ve karşılıklı adli yardımlaşmada bulunulması.
- Rüşvetin suçluların iadesine esas bir suç olarak kabul edilmesi.
- Her devletin, OECD Genel Sekreterliğine danışma, karşılıklı adli yardım ve suçluların iadesi konularında yapılacak talepler için sorumlu yetkili bir makam veya makamları bildirmesi.¹³²

2.2.4. Bazı Ülkelerde Karapara Aklama Suçu ile İlgili Olarak Yapılan Düzenlemeler

2.2.4.1. ABD

ABD’de karapara aklama suçu ile ilgili olarak bütün suç kaynaklı gelirler değil, yalnızca bazı kanunlarda sayılan öncül suçlardan elde edilen değerler “karapara” kapsamına alınmış olup, bu bağlamda ağır mali suçlar, yasadışı kumar, silah satışları, terörizm, uyuşturucu madde kaçakçılığı gasp ve göç suçları gibi öncül suçlardan elde edilen gelirlerin aklanmasıyla karapara aklama suçu tezahür etmektedir.¹³³

ABD’deki karapara aklama olaylarının %60-80’inin uyuşturucu maddelerin kaçakçılığından elde edilen gelirlere dayandığı tahmin edilmektedir. Yine çoğunlukla yasadışı yollardan elde edilen gelirlerin beyaz yakalı suçluluğa ve organize suçluluğa bağlı suçlardan ürediği belirtilmektedir.¹³⁴

¹³² Çelik, Koçağra, Güler, **a.g.e.**, s.115-116.

¹³³ Güner, **a.g.e.**, s.280.

¹³⁴ Ergül, Karaparanın Aklanması ve Suçları, s.42.

ABD’de karaparanın aklanmasıyla mücadelenin esasını “nakit işlem bildirimini” uygulaması oluşturmakta, uluslararası alanda ise ABD karapara aklamayla mücadele çabalarına diğer ülkelerin katılımının sağlanması, işbirliğine yönelik ikili anlaşmaların yapılması ve tüm dünyada karapara aklamayla mücadeleye yönelik eğitim programlarının yürütülmesini üstlenmiş bulunmaktadır.¹³⁵

ABD’nin karapara aklamayla mücadelede bazı avantajları bulunmaktadır. Bu avantajlardan birisi kolay ve hızlı erişilebilir, çok zengin veri tabanlarının bulunmasıdır. Mali, ticari, idari veri tabanları sayesinde emlak ve şirket kayıtları, iflas bilgileri, mahkeme kararları, gemi ve uçak sicilleri ile trafik sicili kayıtları gibi gerekli olan tüm bilgiler kısa bir zaman zarfında soruşturmacının elinde olabilmekte ve bu sayede de karapara aklamayla daha etkin bir mücadele mümkün olabilmektedir.¹³⁶

FAFT’ın tavsiyelerine paralel olarak düzenlemeler yapan ve uygulayan ABD’de belli yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin aklanmasına yönelik çok sayıda fiili kapsayan aklama suçlarında öngörülen yaptırım 20 yıla kadar hapis cezası ve 500.000 Dolar veya işlem tutarının iki katı para cezasıdır. Mali kuruluşların 10.000 Dolar ve üzerinde, suç gelirleri ile ilgili işlemlerle ilişkileri bulunmaları ayrı bir suç olarak düzenlenmiş olup, bu suçlar için öngörülen cezalar ise 10 yıla kadar hapis ve öngörülen para cezasından ibarettir.¹³⁷

2.2.4.2. Almanya

Almanya’da uyuşturucu ve örgütlü suç kazançlarının yanı sıra bir yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan elde edilen gelirlerin aklanması da suç teşkil etmektedir. Bunların dışındaki diğer öncül suçlar neticesinde elde edilen gelirlerin kasten veya ihmalle aklanmasını kapsamaktadır.¹³⁸

¹³⁵ Mavral, **a.g.e.**, s.153.

¹³⁶ Ergül, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, s.136,137.

¹³⁷ Mavral, **a.g.e.**, s.154.

¹³⁸ **A.g.e.**, s.154.

29 Kasım 1993'te yürürlüğe giren Para Aklama Kanunu ile banka ve diğer mali kuruluşlara kimlik tespiti, şüpheli işlemlerin bildirim ve bazı meslekler için para aklama saikiyle kullanılmalarının önlenmesi için tedbir alma, yükümlülüğü getirilmiş olan bankaların denetimi; maliye bakanlığının bünyesinde bulunan bağımsız bir otorite tarafından yürütülmekte ve bankacılık faaliyetinde bulunabilmek için ise bu bağımsız otoriteden izin alınması gerekmektedir. Bu otorite bankaların tüm bankacılık işlemlerinin yanı sıra bankacılık sisteminin ekonomiyi etkileyebilecek şekilde kötüye kullanılmasının önlenmesi amacıyla her türlü denetimi yapabilmekte ve bankaların ağır suç faaliyetlerine karıştığının tespiti halinde savcılığa suç bildiriminde bulunmasının yanı sıra bankaların çalışma iznini de iptal edebilmektedir.¹³⁹

Ayrıca vergi kaçırılmasını önlemek amacıyla, kredi kurumlarının isimsiz hesap, mevduat sertifikası hesabı, yanlış ve hayali olduğu bariz bir şekilde belli olan bir isim altında hesap açmaları yasaklanmış ve bu kurumlara müşterilerinin kimliklerinin doğruluğunu tespit yükümlülüğü getirilmiştir.¹⁴⁰

Alman Hukukunda; karapara aklama suçuna yardım ve iştirak de suçtur. Suç gelirlerini bilerek aklama suçu için öngörülen yaptırım suçun ağırlığına göre 5 ile 10 yıl arasında hapis cezası, ihmalle işlenen aklama suçunun cezası ise 2 yıla kadar hapis veya para cezasıdır.¹⁴¹

2.2.4.3. Avustralya

1987 tarihli Suç Kazançları Kanunu'nda tüm suçlardan elde edilen gelirlerin aklanması suç sayılmıştır. Bir gelirin suç kazancı olduğunu bilerek veya bilmesi gerekirken zilyetliğinde bulundurmamak, kabul etmek, gizlemek, meşruiyet kazandırmak amacıyla mahiyetini değiştirmek ve ülkeye sokmak da bu suç kapsamında yer almaktadır.¹⁴²

¹³⁹ Ergül, Karaparanın Aklanması ve Suçları, s.74.

¹⁴⁰ Ergül, Karaparanın Aklanması ve Suçları, s.74.

¹⁴¹ Çelik, Koçağra, Güler, **a.g.e.**, s.51.

¹⁴² Mavral, **a.g.e.**, s.160.

Avustralya Hukukunda gerçek kişiler için karapara aklama suçunun yaptırımını 20 yıla kadar hapis ve 200.000 Dolar'a kadar para cezasıdır. Karapara aklama suçunun tüzel kişiler tarafından işlenmesi durumunda ise 600.000 dolar'a kadar para cezası öngörülmüştür.¹⁴³

2.2.4.4. Avusturya

Avusturya'da karaparanın aklanması ile ilgili olarak; 100.000 Şilini geçmek şartıyla tüm suçlar sonucunda elde edilen gelirlerin (başkasının işlediği suçtan doğmuş olsa bile) kaynağını gizlemek, (meşruiyet kazandırmak amacıyla) değiştirmek, özellikle resmi makamlara malvarlığının kaynağı, menşei, sahibi, malvarlığına ait haklar ve malvarlığı ile ilgili işlemler hakkında yanlış bilgi vermek kanunlarca suç sayılmış olup, bu varlıkları veya parayı bilerek kabul etmek, muhafaza etmek, yönetmek, işletmek, transfer etmek ve yatırımda kullanmak da bu suçu oluşturacaktır. Karapara aklama suçunda yaptırım 2 yıla kadar hapis cezasıdır. Şayet; ciddi bir suç söz konusu ise (500.000 ATS-40.000 Dolar ve yukarısı) veya sanık karapara aklayan bir organizasyon mensubu ise 6 ay ile 5 yıl arasında hapis cezası öngörülmüştür.¹⁴⁴

2.2.4.5. Belçika

19 Temmuz 1990 tarihinde Ceza Kanununda karapara aklama suçu; 1991 Avrupa Konseyi Direktifine uygun olarak hazırlanan cezayı gerektiren herhangi bir suçtan elde edilen gelirin tamamının karapara olduğu belirtilmiştir. İlgilinin cezalandırılabilmesi için bu gelirin yasadışı olduğunu bilmesi ya da bilebilecek durumda olması gerekmektedir. Ayrıca müsadereye ilişkin hükümlere yer verilerek, ispat yükünün tersine çevrilmesi söz konusudur. Yani; ilgililer bu gelirin yasal olduğunu ispatlamakla yükümlüdür.¹⁴⁵ Belçika'da genel bir suç olarak kabul edilen karapara aklama suçu için öngörülen yaptırım 5 yıla kadar hapis cezası ve 100.000 Belçika Frangına kadar para cezasıdır.¹⁴⁶

¹⁴³ Mavral, **a.g.e.**, s.160.

¹⁴⁴ Çelik, Koçağra, Güler, **a.g.e.**, s.51-52.

¹⁴⁵ Ergül, Karaparanın Aklanması ve Suçları, s.75.

¹⁴⁶ Çelik, Koçağra, Güler, **a.g.e.**, s.52.

2.2.4.6. Danimarka

Danimarka Hukukunda karapara aklama suçu ayrı bir suç olarak düzenlenmemiş olup, iki şekilde ve yataklık suçunun bir türü olarak düzenlenmiştir. Bunlardan ilki uyuşturucu gelirine yataklık diğeri ise Ceza Kanununun 284 üncü maddesinde belirtilen suçlardan kaynaklanan kazancın aklanmasıdır. Uyuşturucu madde kaçakçılığı dışında, hırsızlık, kaybolmuş eşyayı mal edinme, zimmet, hileli hareketler, bilgi işlem hilesi, inancı kötüye kullanma, korkutarak faydalanma, yağma suçları gibi suçlar karapara aklama suçuna neden olabilecek temel suçlar olarak kabul edilmiştir.¹⁴⁷

Danimarka'da bu suç için öngörülen yaptırım 6 yıla kadar hapis cezası olup, bu cezanın ağırlaştırıcı sebeplerinin varlığı halinde yarı oranında artırım söz konudur.¹⁴⁸

2.2.4.7. Fransa

Fransa'da karapara aklama suçu 31 Aralık 1987 tarihli kanun ile oluşturulmuştur. Fakat bu kanun sadece uyuşturucu kaçakçılığından elde edilen gelirlerin aklanmasını cezalandırmaktaydı. 1988 yılında ise yurtdışıyla bağlantılı mali işlemler için Gümrük Kanunda değişiklik yapılmıştır.¹⁴⁹

13 Mayıs 1996'da karapara aklama ile ilgili düzenlemeler yapılmış olup, karapara aklama suçu ceza yasasına eklenerek oluşturulmuştur. Buna göre; “cürüm işleyerek doğrudan veya dolaylı olarak kazanç sağlayan faile ait malvarlığının veya paranın kaynağının herhangi bir şekilde saptırılarak farklı gösterilmesi” karapara aklama olarak tanımlanmıştır. Ayrıca; cürümden elde edilen kazançların parasal sisteme yerleştirilmesi, dönüştürülmesi veya gizlenmesi olduğu gibi bu fiillere yardım etmek de karapara aklama suçu kapsamına alınmıştır. Karapara aklama suçunun profesyonel olarak işlenmesi ya da organize suç örgütleri tarafından işlenmesi ağırlatıcı sebep sayılmıştır.¹⁵⁰

¹⁴⁷ Ümit Kocasakal, “**Karapara Aklama Suçu**”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2000, s.311.

¹⁴⁸ Çelik, Koçağra, Güler, **a.g.e.**, s.53.

¹⁴⁹ Ergül, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, s.142.

¹⁵⁰ Çelik, Koçağra, Güler, **a.g.e.**, s.53,54.

Diyebiliriz ki 1996 tarihli kanunla uyuşturucu kaçakçılığı ve gümrük kanununa aykırı faaliyetlerin yanı sıra kabahatler dışındaki bütün suçlardan elde edilen karapara aklama işlemleri suç haline getirilmiştir.

Basit karapara aklama suçunda yaptırım 5 yıl hapis ve 2.500.000 Frank ağır para cezası olarak belirlenmiş olup, karapara aklama suçunun itiyat haline getirilmesi, bir mesleki faaliyetin icrasının sağladığı kolaylıkların kullanılması ya da teşekkül halinde işlenilmesi ağırlaştırılmış karapara aklama suçu sayılmış ve cezaların ikiye katlanması öngörülmüştür.¹⁵¹

Ayrıca Gümrük yasalarında bulunan karapara aklanmasıyla ilgili hükme göre; fonların uyuşturucu madde olarak sınıflandırılmış bulunan zararlı madde ve bitkilerle ilgili yasa hükümlerini doğrudan ya da yabancı ülkeler arasında ihracat, transfer ve tazmini gibi finansal işlemleri yapmak veya yapmaya kalkışmak bir aklama suçudur. Bu suçun yaptırımı olarak da 2 yıldan 10 yıla kadar hapis, yasadışı fonların müsaderesi ve bunun eşiti veya beş katı değerinde para cezası öngörülmüştür.¹⁵²

2.2.4.8. İngiltere

İngiltere’de örgütlü suçluluk bakımından terörizm, uyuşturucu madde ticareti, organize dolandırıcılık, sahtecilik, sanat eseri ve antika hırsızlığı, silah kaçakçılığı, pornografi ve karapara aklama suçları dikkat çekmektedir. Uyuşturucu madde üretimi ve nakli az, uyuşturucu madde tüketimi ise fazla olan İngiltere’de uyuşturucu maddeler karapara aklayıcıları için hala başlıca yasadışı gelir kaynağı olmasına rağmen, mali dolandırıcılık, içkilerden alınan dolaylı vergiye tabi maddelerin kaçakçılığı gibi diğer suçların kazancının gün geçtikçe önem kazandığı görülmektedir.¹⁵³

İngiltere’de başlangıçta sadece uyuşturucu ve terör suçlarından elde edilen gelirlerin aklanması suç iken; günümüzde bütün ciddi suçlar sonucunda elde edilen kazançlar karapara aklama suçu kapsamına alınmıştır. Karapara aklama suçunda

¹⁵¹ Ergül, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, s.142-143.

¹⁵² Çelik, Koçağra, Güler, **a.g.e.**, s.54.

¹⁵³ Ergül, Karaparanın Aklanması ve Suçları, s.44-45.

öngörülen yaptırım 14 yıl hapis ve para cezasıdır. Para cezasının üst sınırı ise belirlenmiş değildir.¹⁵⁴

Ayrıca İngiltere’de Uyuşturucu Madde Suçları Kanunu 1986’dan beri fonların yasal kaynağının ispatı yükünün ters çevrilmesini öngörmüş buna göre; bir şahıs uyuşturucu madde kaçakçılığı suçlusu olarak kabul edildiği zaman mahkeme mahkumiyetinden itibaren hangi tarihte olursa olsun ya da kovuşturmadan önceki 6 yıl içinde kendisine verilen, onun tarafından tediye ya da mükafat olarak alınan elindeki tüm malların isnat edilen kaçakçılıktan elde edilmiş olduğu değerlendirilebilir.¹⁵⁵

2.2.4.9. İtalya

İtalya’da 1978 yılında çıkarılan bir yasa ile karapara aklama suç olarak kabul edilmiştir. Ancak; bu yasada karapara aklama suçu, yalnızca uyuşturucu kaçakçılığı, gasp, fidye istemek amacıyla adam kaçırma suçlarından elde edilen gelirleri kapsamaktaydı. 1993 yılında yürürlüğe giren yasa ile karapara aklama suçunu düzenleyen maddeler yeniden ihdas edilerek, karaparanın kapsamı tüm suçlardan elde edilen gelirleri kapsayacak biçimde yeniden düzenlenmiştir. Yani; günümüzde İtalya’da tüm suçlardan elde edilen gelirlerin aklanması karapara aklama suçunu oluşturmaktadır.¹⁵⁶

Karapara aklama suçunun yaptırımını 4 ile 12 yıl arasında değişiklik göstermektedir. Para cezası ise 30 milyon lirete kadardır (Yaklaşık 18.000 Dolar). Eğer karapara aklama suçu profesyonel olarak işlenirse cezalar 1/3’e kadar arttırılır.¹⁵⁷

2.2.4.10. İsviçre

İsviçre’de ilk olarak, 1990 tarihli bir yasa ile en az 1 yıl hapis cezasını gerektiren suçlardan kaynaklanan gelirler karapara olarak tanımlanmış, bu tür suçlardan elde

¹⁵⁴ Çelik, Koçağra, Güler, **a.g.e.**, s.56.

¹⁵⁵ Ergül, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, s.142-143.

¹⁵⁶ Çelik, Koçağra, Güler, **a.g.e.**, s.58.

¹⁵⁷ Çelik, Koçağra, Güler, **a.g.e.**, s.58.

edilen gelirlerin saklanması, gizlenmesi, sair aklama işlemleri cezai müeyyideye bağlanmıştır.¹⁵⁸

Ancak, 1999 yılında Ceza Yasasında yapılan bir düzenleme ile karapara aklama suçu tüm ciddi suçlar sonucunda elde edilen gelirlerin aklanması olarak tanımlanmıştır. Bu kapsama İsviçre kanunlarında düzenlenen 80 kadar suç girmekte olup, söz konusu suçlardan elde edilen para, döviz, kıymetli evrak, kıymetli maden ve taşlar ve ekonomik değere sahip her türlü varlık karapara kapsamına dahil edilmiştir.

Tüm ciddi suçlar kapsamında 1 yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlar bulunmaktadır. İsviçre’de karapara aklama suçu için öngörülen yaptırım, suçun ağırlığına göre 5 yıla kadar hapis cezasıdır.¹⁵⁹

2.2.4.11. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

KKTC’de 8 Kasım 1999 tarihinde yürürlüğe giren Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi Yasasına göre;¹⁶⁰

Karapara; yasadışı yollardan uyuşturucu ve psikotrop maddelerin kaçakçılığı veya ticaretinden, yasadışı yollardan ateşli silahlar, bu silahların aksamları ve cephanelerin, çalıntı sanat eseri, antika veya ülkenin kültür mirasına ait tarihi eser parçalarının tasarrufundan veya saklanmasından veya kaçakçılığından veya ticaretinden, organ ve doku naklinden, adam öldürme suçundan, reşit olmayan veya akli dengesi yerinde olmayan veya herhangi bir kişiyi kendi iradesi olmaksızın yasadışı işlerde kullanmaktan, bir kişiden şantajla veya kaba kuvvet kullanmak suretiyle uluslararası teröre menfaat sağlamak, casusluk ve sanayi veya teknoloji casusluğundan, rüşvet ve zimmet yoluyla elde edilen para veya para yerine geçen her türlü kıymetli evrak, mal ve gelir ile yukarıda sayılan eylem ve davranışlara teşebbüsten elde edilen her türlü maddi menfaat ve değerdir.

¹⁵⁸ Ergül, Karaparanın Aklanması ve Suçları, s.78.

¹⁵⁹ Mavral, **a.g.e.**, s.158.

¹⁶⁰ Güner, **a.g.e.**, s.307.

Karaparanın aklanması ise; yukarıda sayılan fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen karaparanın, elde edenlerce yasalara uygunluk kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi, bu yolla elde edildiği bilinen karaparanın başkalarınca edinilmesi, bulundurulması, elde edenlerce veya başkaları tarafından kullanılması, el değiştirmesi, gizlenmesi, ülke sınırları dışına çıkarılması, yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla kaynağının veya yerinin değiştirilmesi veya karaparanın tespitini engellemeye yönelik fiiller ile bu fiillere teşebbüs edilmesi olarak ifade edilmektedir (md.2). Nakit para limiti fevkinde şüpheli işlem yaptığı tespit edilen ve/veya yapmaya teşebbüs eden ve/veya karaparanı yurtdışına çıkarmaya teşebbüs eden kişi veya kişiler bir suç işlemiş olurlar ve mahkumiyetleri halinde 10.000.000.000 TL'ye kadar para cezasına veya 10 yıla kadar hapis cezasına ya da her iki cezaya birden çarptırılabilirler. Bu gibi hallerde nakdi para limiti fevkindeki miktarlar resmi makamlarca müsadere edilir ve mahkeme kararına göre işleme tabi tutulurlar (md.20).¹⁶¹

¹⁶¹ Güner, a.g.e., s.307-308.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KARAPARA AKLAMA İLE MÜCADELE

3.1. GENEL OLARAK

Daha önce belirttiğimiz gibi dünya üzerinde dolaştığı varsayılan karapara miktarı yaklaşık olarak bir trilyon ABD Doları civarındadır. Bu tutarın önemli bir bölümünü uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirler oluşturmaktadır. Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de terör örgütü ve hareketlerinin arkasından özellikle uyuşturucu ticareti çıkmaktadır. Susurluk Komisyonu raporu ve Amerikan DEA kuruluşuna göre Türkiye’deki karapara miktarının 50 milyar dolar olduğu belirtilmektedir. Karaparanın mali sistem aracılığıyla giderek ekonomilerini esir aldığını gören Avrupa ülkeleri ile birlikte Kuzey Amerika ve Asya devletleri 1989’da karapara ile mücadele edebilmek için Mali Eylem Görev Grubu’nu (FAFT) kurmuşlar ve anılan teşkilat tarafından karaparanın önlenmesi amacıyla 40 Tavsiye adıyla anılan ve üye ülkelerin uymak zorunda olduğu kararlar almışlardır.¹⁶²

Birinci tavsiyede, “Her ülke geciktirmeksizin, uyuşturucu madde kaçakçılığı ile ilgili faaliyetlerin ve bu faaliyetler sonucunda elde edilen gelirlerin aklanmasına dair işlemlerin cezai müeyyidelere bağlanmasını öngören Viyana Anlaşmasını tamamiyle yerine getirmek için önlem almak ve onaylamak için çaba göstermelidir” denilmektedir.¹⁶³

Türkiye, Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi’ni (Viyana Konvansiyonunu) 1988 yılında imzalamış olmasına rağmen, bu sözleşme ancak 1995 yılında T.C. Hükümeti tarafından imzalanmış ve 4136 sayılı kanun ile kabul edilerek sözleşmenin onaylanması uygun bulunmuştur.¹⁶⁴

Türkiye FAFT üyesi olmakla birlikte, bölgesel nitelikteki FAFT tarzı diğer kuruluşlara üye değildir. 1996 yılında ABD’de yapılan FAFT toplantısında karapara aklama konusundaki kanunun çıkarılmaması sebebiyle ülkemize yaptırım uygulanması kararlaştırılmıştır.¹⁶⁵ Ayrıca, Türkiye’de kayıt dışı ekonomi kaynaklarının giderek büyümesi ve gelişmesi, Türk Parasının Kıymetini Koruma Mevzuatındaki aşırı

¹⁶² Başak, **a.g.e.**, s.24., Ergül, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, s.85.

¹⁶³ **A.g.e.**, s.24.

¹⁶⁴ Taşdelen, **a.g.e.**, s.76.

¹⁶⁵ Başak, **a.g.e.** s.24.

liberalleşme ve hayali ihracat gibi çeşitli faktörler karaparanın Türkiye’de aklanmasına neden olmuştur. Özellikle yabancı ülkelerde elde edilen suç semeresi gelirlerin, döviz ithalinin bir sınırlamaya tabi olmaması nedeniyle, Türkiye’de aklanma ihtimalinin ortaya çıkması, 1988 tarihli Viyana Sözleşmesi’ni onaylamamız ve Türkiye’nin üyesi olduğu FAFT’ın tavsiye kararlarının iç hukuka aktarılması gereği gibi gelişmeler sonucunda karaparanın aklanması suç olarak 13.11.1996 tarih ve hukuk hayatımıza 4208 Sayılı Kanunla dahil edilmiştir.¹⁶⁶

2000 yılında hazırlanan karapara aklamalarının önlenmesi ve cezalandırılması ile el koyma ve müsadere kararlarının yabancı bir ülkede infazına ilişkin hükümler içeren Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesi (Palermo Sözleşmesi), Türkiye tarafından 13.12.2000 tarihinde imzalanmış olup, 30.01.2003 tarih ve 4800 sayılı kanunla onaylanması uygun bulunmuştur.

Suç Kaynaklı Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Zaptedilmesi ve Müsadere Edilmesine İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Strazburg Konvansiyonu) ise Türkiye tarafından 27.09.2001 tarihinde imzalanmış olup, bazı beyan ve çekinceler konularak 16.06.2004 tarih ve 5191 sayılı kanunla onaylanması uygun bulunmuştur.

Karaparanın aklanması yalnızca bir ülke sınırları içinde yapılmamaktadır. İletişim teknolojisindeki ve bankacılık alanındaki hızlı ilerleme, ülkeler arasındaki para akışının önündeki engellerin kaldırılması, karaparanın ülkeler arasındaki transferi yoluyla aklanmasını oldukça kolaylaştırmıştır. Bu durum aynı zamanda karapara aklama suçuyla mücadelede ortak hareket etmenin gerekliliğini de ortaya koymuştur. Ülkeler arasında yapılan ikili, bölgesel ve küresel çapta anlaşmalarla suçlular engellenmeye çalışılmaktadır. Ülkemizde gerek üyesi bulunduğu uluslararası kuruluşlar gerekse taraf olduğu anlaşmalar yoluyla karapara aklama ile uluslararası mücadeledeki yerini almıştır.¹⁶⁷

¹⁶⁶ Ergin Ergül, “Karapara Aklama Suçlarında Soruşturma Usulü”,

http://www.turkhukusitesi.com/fag/karapara_aklama.shtml, 18.03.2004.

¹⁶⁷ Çelik, Koçağra, Güler, **a.g.e.**, s.2.

3.2. KARAPARANIN TÜRKİYE'DEKİ VARLIK NEDENLERİ

Türkiye gerek coğrafi gerekse jeopolitik konumu itibariyle Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan bir köprü niteliğindedir. Nitekim, Asya ve Avrupa arasındaki uyuşturucu, silah ve insan kaçakçılığı faaliyetlerinde ülkemizin kritik bir konumda bulunduğu hususunda şüphe yoktur. Terör ve mafyanın varlığı da karaparayı davet eden önemli unsurlardır.¹⁶⁸ Rüşvet ve yolsuzluk açısından yapılan uluslararası değerlendirmelerde, ülkemizin yolsuzluk ve rüşvetin yoğunluklu olduğu ülkeler içinde addedilmesi dikkati çekmektedir.¹⁶⁹ Ayrıca ekonomimizin küçük sayılamayacak bir oranının kayıt dışı ekonomiyi teşkil etmesi ve kayıt dışı ekonomi oranının büyümeye devam etmesi bir diğer risk faktörüdür.¹⁷⁰ Bütün bu sebeplere istinaden ülkemizde karapara yoğunluğunun olması kaçınılmazdır. Bu riskin fazlalığı gözönünde tutularak doğru orantılı koruma tedbirleri alınmasının gerekliliği aşikardır.

Türkiye'nin karapara açısından ve kayıtdışı üretim açısından oldukça zengin bir ülke olduğu belirtilmektedir. Özellikle tarıma dayalı sanayilerde bunu rahatlıkla gözlemek mümkündür. 1980 öncesi Türkiye'de karaparanın kullanımı ciddi sorunken, bugün karapara sorun olmaktan çıkmıştır. Çünkü; servet beyanı kaldırılmış, bankalarda isimsiz hesaplara para yatırabilme olanağı getirilmiştir. Ayrıca bu parayla devlet tahvili, hazine bonusu, döviz veya gayrimenkule de yatırım yapılabilmektedir. Dolayısıyla birbirini besleyen mekanizmalar içinde kayıtdışı ekonomi sürekli büyümektedir.¹⁷¹

- *Türkiye'nin Coğrafi Konumu*: Günümüzde karapara en çok uyuşturucu ve psikotrop (uyarıcı) maddelerin ticareti ile silah ticareti ve terörden elde edilmektedir.

Atagün'e göre; dünya genelinde karaparaya kaynaklık eden en önemli faaliyet uyuşturucu madde kaçakçılığıdır. Daha sonra silah kaçakçılığı, terör suçları, yasal olmayan kumar, beyaz kadın ticareti gibi yasadışı faaliyetler gelmekte olup, tüm bu

¹⁶⁸ Küçüközyiğit, **a.g.e.**, s.2'den Ali İhsan Karacan, Röportaj: **Aksiyon Dergisi**, 18-24 Ocak 1996.

¹⁶⁹ Küçüközyiğit, **a.g.e.**, s.2.

¹⁷⁰ Kılıçdaroğlu, **a.g.e.**, s.3.

¹⁷¹ **A.g.e.**, s.3.

faaliyetlerin bir diğerk ortak özelliği de örgütlü suçlar olmalarıdır. Konunun özellikle uyuşturucu kaçakçılığı ve terör boyutu Ülkemiz açısından önem arz etmektedir.¹⁷²

Türkiye'nin Asya ve Avrupa kıtalarının birleştiği yerde bir kesişim noktasında bulunması, doğusunda üretim batısında ise tüketim bölgelerinin yeralması nedeniyle uyuşturucu trafiğinde transit nokta niteliğine sahip olduğu bilinmektedir. Eroin bakımından ülkemiz üzerinden Doğu'dan Batı'ya bir seyir söz konusu iken; kokain, sentetik uyuşturucular ve eroin imalinde kullanılan kimyasal maddelerin kaçakçılığında ise Batı-Doğu yönlü bir seyir söz konusudur.¹⁷³

Ayrıca Türkiye'nin doğu ve güneydoğusunda yıllardan beri yaşanan terör olaylarını organize eden suç örgütlerinin silah ve mühimmat ihtiyaçları sebebiyle bu tür maddelerin kaçakçılığında batıdan doğuya, ters istikamette bir seyir söz konusudur. Sonuç olarak diyebiliriz ki; uyuşturucu ve psikotrop (uyarıcı) maddeler ile silah kaçakçılığında transit nokta niteliğini haiz olan Türkiye'de karaparanın varlığı da kaçınılmaz olmaktadır.¹⁷⁴

- *Türkiye'deki Para ve Maliye Politikaları*: Ülkemizde geçmiş yıllarda uygulanmış olan para ve maliye politikaları dolaylı yollardan karapara aklayıcıları için cazip ortamlar yaratmıştır. Özellikle 1980'li yıllardaki üretim yetersizliği ihracatın daralması ve yatırım mallarının ithalatının mecburiyeti ülkemizde ödemeler dengesinin bozulmasına neden olmuştur. Uzun yıllar bu ödeme dengesinin bozulması, döviz girişini özendirici ve kolaylaştırıcı para politikalarının uygulanması sonucunu doğurmuştur.¹⁷⁵

1980'li yıllarda özellikle ihracat bedeli olarak ülkemize getirilen dövizin kaynağı yönünden kapsamlı bir araştırma yapılmış değildir. Bu durum, yurt dışındaki karaparanın hayali ihracat bedeli olarak yurda getirilerek aklanması sonucunu doğurmuştur. Diğerk taraftan, bankalarda 'sırdaş hesap' adıyla, isimsiz olarak hesap

¹⁷² Ali Atagün, "Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ve Düşündükleri", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 189, Mayıs 1997, s.4.

¹⁷³ Ergül, Karaparanın Aklanması ve Suçları, s.49.

¹⁷⁴ Kaçar, **a.g.e.**, s.22.

¹⁷⁵ **A.g.e.**, s.22.

açabilme imkanının bulunması; hazine bonusu ve devlet tahvili gibi mali araçların 'hamiline yazılı' olması da karapara aklayıcılarına uygun bir zemin hazırlamıştır.¹⁷⁶

Ergül'e göre; Türkiye'ye en yoğun karapara akışının hayali ihracat yoluyla yapıldığı belirtilmekte olup, 1980'li yıllardan itibaren dışarıdaki ve özellikle de İsviçre'deki paraların Türk ekonomisine kazandırılması bir politika olarak benimsenmiş ve bu hedefe uygun mevzuat düzenlemeleri yapılmıştır. Nitekim bu dönemde Türkiye'den ihracat, ihracat rejimi kararı ve yönetmelikleri ile Türk Parası Kıymetini Koruma hakkındaki kararlar ve bu kararlara ilişkin tebliğler ve talimatlar ile bankacılık teamüllerine göre yürütülmüştür. Neticede ihraç bedeli olarak yurda giren dövizlerin kaynağı yönünden herhangi bir araştırma yapılmamıştır.¹⁷⁷

Ayrıca 1984'te vergi kanunlarında yer alan servet beyanının kaldırılmasından ötürü, kişilerin servetlerinde meydana gelen aşırı artışlar sorgulanamamış ve yasadışı yollardan elde ettikleri gelirleri tespit edilememiştir. Böyle bir ortamın karaparanın varlığı açısından uygun bir zemin yarattığı kanaatindeyiz.¹⁷⁸

Karaparayla mücadele ülkemiz açısından büyük önem taşımaktadır. Özellikle 1980 yılından sonra karapara kazanma imkanlarının artış göstermesi sonucunda bu alandaki faaliyetlerin niteliği genişlemiş ve yasadışı faaliyetlerin de aşırı şekilde gelişmesine yol açmıştır. Ayrıca sermaye hareketleri serbestliği kararları ile birlikte, sıcak paranın Türkiye'ye aklaması amacıyla getirilen teşvikler, dış ülkelerde elde edilen karaparanın Türkiye'de aklanabilmesi için büyük olanaklar yaratmıştır.¹⁷⁹ Kanaatimizce Türkiye'de kayıt dışı ekonomi kaynaklarının giderek büyümesi ve gelişmesi, Türk Parasının Kıymetini Koruma Mevzuatındaki aşırı liberalleşme ve hayali ihracat gibi çeşitli faktörler karaparanın Türkiye'de aklanmasına neden olmuştur.¹⁸⁰

¹⁷⁶ Kaçar, **a.g.e.**, s.22-23.

¹⁷⁷ Ergül, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, s.87.

¹⁷⁸ Ergin Ergül, " Türkiye'de Karapara Aklama", <http://turkhukuk sitesi.com/faq/karapara.shtml>, 18.03.2004.

¹⁷⁹ Ayşe Günay, Rövsen Şahbazov, "Küreselleşme Sürecinde Mali Suçlar Ve Mali Suçları Önlemeye Yönelik Olarak Yapılan Çalışmalar", **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 130, Temmuz 1999, s.151.

¹⁸⁰ Ergin Ergül, "Karapara Aklama Suçlarında Soruşturma Usulü",

http://www.turkhukuk sitesi.com/fag/karapara_ aklama.shtml, 18.03.2004.

Bütün bunlara Türkiye’de karaparanın aklanmasının önlenmesine ilişkin bir yasal düzenleme bulunmaması da eklenince, sonuçta ülkemiz karapara aklayıcıları için uygun bir ortam haline gelmiştir.¹⁸¹

Karapara aklayıcıları daha ziyade, karaparayla ilgili yasal bir düzenleme bulunmayan veya ekonomik refahı kıyıötesi bankacılığına dayanan ülkeleri tercih etmektedir. Kıyıötesi fonlara ilgi gösterenlerin başında, yüksek vergi uygulayan ülkelerin hukuk dışında oluşan karapara sahipleri gelmektedir.¹⁸² Örnek olarak; Kıbrıs Rum Kesimi’nde faaliyet gösteren 23 bin kıyı bankasını verebiliriz. Özellikle Doğu Bloğunun dağılmasıyla Rusya, Orta Asya ve Doğu Avrupa ülkelerinde mafyalaşma sürecinin hızlandığı görülmektedir. Kıbrıs Rum Kesimi’ndeki 23 bin bankanın 7 bin tanesinin Ruslara ait olduğu bilinmektedir.¹⁸³

- *Genel Koşullar:* Dünya üzerinde karaparanın olmadığı ülke yok denilebilir. En geri kalmış ekonomilerden en gelişmiş ekonomilerde bile karapara ve karaparanın aklanması gerçeğini göz önünde bulundurursak ülkemizde de karaparanın varlığının kaçınılmaz olduğunu söyleyebiliriz.¹⁸⁴ Hiçbir ülke yoktur ki suç işlenmesin ve yasadışı yollardan elde edilen bir gelir elde edilmesin.

3.3. KARAPARA AKLAMA İLE MÜCADELEDE İZLENECEK YÖNTEMLER

Yeryüzü varoldukça gayrimeşru faaliyet alanları da varolacak ve bu varlık kolay kazanımları beraberinde getirecektir. Biz de bu kolay kazanımların adına toptan karapara demektediriz. Kumarhanecilerden tefecilere, vakıf fonlarından ihale tezgahçalarına, uyuşturucu ve silah kaçakçılarında değerli maden, tarihi eser ve teknoloji kaçakçılara kadar pek çok faaliyet alanını kapsayan karaparanın, soyutluğunu en iyi kullanabilen gayrimeşru ekonomik faaliyet olduğu vasfı da göz önünde bulundurulursa, karapara aklama ile mücadelenin o kadar da kolay olduğunu söylememiz mümkün değildir. Ancak karapara aklama suçu toplumun bütününe yönelik olumsuz etki ve yansımaları olan yani sınırları oldukça geniş bir suçtur. Bu sebeple tüm

¹⁸¹ Kaçar, a.g.e., s.23.

¹⁸² Taşdelen, a.g.e., s.151’den Ünal Tekinay, **Banka Hukuku Esasları**, İstanbul, 1988.

¹⁸³ Kaçar, a.g.e., s.23.

zorluğuna rağmen karapara aklama ile m¼cadelede çok duyarlı ve gerçekçi politikalar benimsenip kararlı girişimlerde bulunmanın gerekliliği yadsınamayacak bir gerçektir. Zira karapara aklama suçunun, bu suçla etkin m¼cadele yolları sayesinde n¼ne geçilmesi halinde bu suçun kaynağı olan asıl suçların da b¼y¼k oranda n¼ne geçilmiş olacak ve b¼ylece belki de temiz toplum kavramı soyut bir kavram olmaktan çıkıp somut ve yaşanmakta olan realite olacaktır.

¼lkemiz mevzuatında bu amaçla yapılan girişimlerin başında 4208 Sayılı Kanunla karapara aklamanın suç olarak kabul edilmesi sayılabilir. Bunu takiben 1 Haziran 2005 tarihinde y¼r¼rl¼đe giren 5237 Sayılı T¼rk Ceza Kanunuyla getirilen yeni d¼zenleme de karapara aklama suçuyla m¼cadele için atılan bir diğer adım olarak nitelendirilebilir.

Ancak, bu kanun değişiklikleri veya yeni kanunların ihdası karaparanın önlenmesi ve aklanmasının engellenmesi açısından önemli bir adım olsa da yeterli değildir. Bu noktada mevzuatımızdaki d¼zenlemelerin uygulamaya yansıtılması için ne yapılması gerektiği sorusu g¼ndeme gelmektedir. Bu amaçla uygulamadaki aksaklıkları gidermeye yönelik ya da karapara aklamanın yolunu açan faaliyetleri kontrol altına almaya yarayan esaslar bakımından mevzuatta gerekli d¼zenlemeler yapılmalıdır. Öncelikle karaparayı oluşturan nedenleri bertaraf etmeye yönelik çalışmalara ağırlık verilmeli, bu amaçla ekonominin hamiline yazılı olmaktan çıkarılıp, yapılan işlemlerde nakit kullanımı yerine banka ve diğer finans kurumlarının kullanılması için gerekli olan d¼zenlemeler yapılmalıdır. Belirli miktarın ¼zerinde nakitle işlem yapılması yasaklanmalı, mali sistemde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarca gerçekleştirilen b¼y¼k meblağlı ve ř¼pheli işlemlerin denetlenmesi için MASAK'a gereken bildirimler yapılmalıdır. Uygulamadaki bir diğer sorun ise, T¼rk Vergi Sisteminden kaldırılan servet beyanı uygulamasıdır. Servet artışlarının kaynağı konusunda araştırma yapılmasını sağlayacak yasal d¼zenlemelerin getirilmesiyle yasadışı faaliyetlerden elde edilen karaparanın varlığı bir nebze de olsa engellenmiş ve ekonomi kayıt altına alınmış olacaktır.¹⁸⁵ Karapara aklama suçunun ortaya çıktığı ve çıkabileceği faaliyet alanlarının belirlenip, bu alanlarda izin ve denetim mekanizmalarının daha işlevsel bir hale

¹⁸⁴ A.g.e., s.23.

¹⁸⁵ zsoylu, a.g.e., s.20., G¼m¼řkaya, a.g.e., s.69.

getirilmesi, keza yasalara aykırılığın tespiti halinde verilecek olan cezaların caydırıcılık fonksiyonunun hissedilebilir derecede artırılması, söz konusu suçla mücadelede etkin bir yöntem olacaktır.

Tüm bu saydıklarımızdan farklı olarak konuya daha kökten çözümler de bulunabilir ki bunlardan biri karapara aklanmasına sebep olan uyuşturucu madde kaçakçılığı başta olmak üzere bütün suçların, insanların bu suçları işlemesine sebep olan nedenlerin ve bu suçlara konu oluşturan yasak maddelere dönük taleplerin ortadan kaldırılmasına yönelik hedefler belirlemektir.¹⁸⁶ Sosyal hukuk devleti kavramının gereklerini hakkıyla yerine getirmek belki de bu hedefin tam karşılığıdır. Bu hedefe ulaşılması halinde varılan hedefin kalıcılığını sağlamak için suçluların tekrar eski güçlerine kavuşmaları önlenmeli, ekonomik ve mali yönden çökertilmeleri sağlanmalıdır. Suç örgütlerinin devamlılığını sağlayan mali yatırım olanakları ellerinden alınabilirse, bu örgütlerin ülkeler üzerinde etkileri de bertaraf edilir. Yasadışı faaliyetlerden elde ettikleri gelirleri uluslararası alanda aklayan organize suç örgütleriyle mücadele de karapara aklamayla mücadelede etkili bir çözüm olacaktır. Zira, organize suç örgütlerinin yok edilmesi ve elde ettikleri yasadışı fonların müsadere edilmesi, suç örgütlerinin devamlılığına ket vuracak, karapara ve karapara aklamanın en etkin ayağı kırılmış olacaktır.

Karapara ve karapara aklama ile mücadelede izlenecek yöntemlerden bir diğeri de suçun küreselleşmesi karşısında uluslararası platformda işbirliği ve dayanışma doğrultusunda hareket edilmesi gerekliliğidir. Organize suçlar, karapara aklama ve suçluların iadesi hususlarında daha etkin ve geniş kapsamlı ikili veya çok taraflı anlaşmaların yapılması söz konusu suçla uluslararası mücadelede daha etkili bir yöntem olacaktır.

¹⁸⁶ Tokmakkaya, “Karaparayla Mücadele Sistemindeki Aksaklıklar ve Çözüm Önerileri”, s.51.

3.4. KARAPARA İLE İLGİLİ OLARAK TÜRKİYE’NİN TARAF OLDUĞU İKİLİ ANLAŞMALAR

Türkiye, bazı devletlerle karaparanın aklanmasının önlenmesi konusunu da içeren anlaşmalar imzalamıştır. Bunlar; Bulgaristan ve Romanya Hükümeti ile imzalanan ve 19.10.1998 tarihinde yürürlüğe konulan “Terörizm, Organize Suçlar, Yasadışı Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler, Karapara Aklama, Silah ve İnsan Kaçakçılığı ve Diğer Önemli Suçlarla Mücadelede İşbirliği Anlaşması”, İtalya Hükümeti ile imzalanan ve 1.12.1998 tarihinde yürürlüğe giren “Terörizm, Organize Suçlar, Yasadışı Kazancın Aklanması, Uyuşturucu ve Psikotrop Madde ve İnsan Kaçakçılığı ile Mücadelede İşbirliği Anlaşması”, Malta Hükümeti ile imzalanan ve 23.02.2000 tarihinde yürürlüğe giren “Uluslararası Uyuşturucu ve Psikotrop Madde Kaçakçılığı, Uluslararası Terörizm ve Organize Suçlarla Mücadelede İşbirliği Anlaşması”dır. Ayrıca, 17.07.1999 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilen Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü ile Kanada Kraliyet Atlı Polisi Arasındaki Mutabakat Muhtırası, suçtan elde edilen gelirler ile karaparanın aklanmasını da içeren mali ve ticari suçlar işbirliği alanlarını içermektedir.¹⁸⁷

3.4.1. Bulgaristan ve Romanya ile Terörizm, Organize Suçlar, Kanun Dışı Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Karapara Aklama, Silah ve İnsan Kaçakçılığı, Diğer Önemli Suçlarla Mücadelede İşbirliği Anlaşması

Bu anlaşma ülkenin güvenliğini tehdit eden terör suçları ve bununla bağlantılı olarak örgütlü suç kapsamındaki uyuşturucu, psikotrop madde silah ve insan kaçakçılığı ile karapara aklama faaliyetlerinin ulaştığı boyutun ciddiyeti esas alınarak akdedilmiştir. Bu konuda işbirliğini sağlamak amacıyla gerekli birimleri kurmak ve mücadeleyi başlatmak temel amaçtır. Anlaşma Terörizmle Mücadele, Organize Suçlarla İşbirliği ve Genel Hükümler olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır.

Balkanlar yoluyla Avrupa’ya dolayısıyla da dünyaya terör, karapara aklama suçu gibi önemli suçların organize olmuş örgütler aracılığıyla yayılmasını önlemek bu anlaşmanın temel amacıdır. Türkiye’nin de bu geçiş yollarından birisi olması bu konuda

¹⁸⁷ Oktay Üstün, “Faft’ın Kırk Tavsiye Kararı Karşısında Karapara Aklama ile Mücadele Sistemimizin Durumu”, **Maliye Dergisi**, Sayı 137, Mayıs-Ağustos 2001, s.56.

işbirliğine gidilmesi hem organize suçların hem de yasadışı yollardan elde edilen gelirlerin önlenmesi açısından önem arz etmektedir.¹⁸⁸

3.4.2. İtalya İle Terörizm, Organize Suçlar, Kanun Dışı Kazancın Aklanması, Uyuşturucu ve Psikotrop Madde ve İnsan Kaçakçılığı İle Mücadelede İşbirliği Anlaşması

Bu anlaşma ile 2.10.1986 tarihli Terörizm, Organize Suçlar ve Uyuşturucu Kaçakçılığı işbirliği anlaşması feshedilmiştir. Bu anlaşmada esas alınan nokta terörizm, organize suçlar, uyuşturucu ve psikotrop madde, insan kaçakçılığı ve buna bağlı olarak ülkenin ve insanların güvenliğini tehlikeye sokan diğer suç unsurları olup, kanunda işbirliği yapılacak olan alanlar; terörizm, uyuşturucu ve psikotrop maddelerin yasadışı ekimi, imali, ticareti, nakli, kullanımı, suçtan elde edilen gelirler ile karapara aklamayı da içeren mali ya da ticari teşebbüs suçları, silah, tabiat varlıkları, antika eser vs. kaçakçılığı, insan kaçakçılığı ve pasaport, vize ve diğer resmi belge sahtekarlığı olarak belirlenmiştir.

İtalya ile imzalanmış olan bu anlaşma, Bulgaristan ve Romanya ile imzalanan anlaşmadan farklı olarak müsadere, zapt, kontrol ve teslimatla ilgili hükümleri de içermektedir. Taraflar, para aklama ve yasadışı para, eşya veya malların kullanımı ile ilgili, doğrudan veya dolaylı olarak, herhangi bir bilginin mübadelesini, bu faaliyetlerle ilgili şüpheli işlemlerin ortaya çıkarılmasını, gerekiyorsa durdulmasını, bu faaliyete katılan suçluların aranmasını, müsaderesini ve zaptını sağlayacak bilgi alışverişini geliştirmek konusunda karar almışlardır. Ayrıca uyuşturucu, psikotrop maddeler ve yasadışı yollardan elde edilen gelirler konusunda kontrollü teslimat teşvik edilecektir.¹⁸⁹

¹⁸⁸ Mavral, **a.g.e.**, s.124-125.

¹⁸⁹ Güner, **a.g.e.**, s.363.

3.5. KARAPARA AKLAMAYLA MÜCADELE İÇİN OLUŞTURULAN KURUMLAR

3.5.1. Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK)

Karapara aklama suçunun hassas ve uzmanlık isteyen bir konu olması sebebiyle, bu suçlarla mücadele etmede bankacı, maliyeci, muhasebeci, borsacı, uluslararası ticaretçi gibi değişik meslek alanlarının uzmanlarından yararlanma zorunluluğu vardır. Bu amaçla Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) isimli kuruluş faaliyete geçirilmiştir.¹⁹⁰ 4208 Sayılı Kanun ile oluşturulan Mali Suçları Araştırma Kurulu, doğrudan Maliye Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmaktadır. Bu Kurulun görev ve yetkileri:

- Karapara aklanmasının önlenmesine yönelik çalışmalar yapmak, bu konuda alınması gereken önlemleri almak,
- Karapara ile ilgili olarak ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla görüş ve bilgi alışverişinde bulunmak, inceleme ve araştırmalar yapmak,
- Karapara aklanmasına ilişkin işlemlerle ilgili her türlü bilgi ve belgeyi kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden istemek,
- Cumhuriyet Savcıları veya Cumhuriyet Savcıları adına zabıta makamlarınca intikal ettirilen konuları incelemek ve bu makamların karaparanın aklanması suçunun tespitine ilişkin taleplerini yerine getirmek,
- Karaparanın aklanması suçunun işlenip işlenmediği konusunda ön inceleme yapmak ve suçun işlendiğine dair ciddi emarelerin varlığı halinde zabıta makamları ile işbirliği yaparak, bu kanuna ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun zapt ve aramaya ilişkin hükümlerine göre işlem yapılmasını istemek,
- Ön incelemeye ilişkin işlemler hakkında Cumhuriyet Savcılığına bilgi vermek,
- Araştırma ve incelemeler sırasında karaparanın aklanmasına yönelik ciddi bulgu ve emarelerin varlığının tespiti halinde, ilgilinin hak ve alacaklarına tedbir konulması için durumu Cumhuriyet Savcılığına intikal ettirmek,

¹⁹⁰ Taşkın, a.g.e., s.224.

- Karapara aklanması suçunun işlendiğine dair bilgi ve belgeleri Cumhuriyet Savcılığına intikal ettirmek,
- Karapara aklama suçlarının tespit ve önlenmesi için alınacak olan tedbirlerle, bankalara ve diğer mali kurumlara ve ilgili gerçek ve tüzel kişilere müşterilerinin kimliklerini tespit zorunluluğu getirilmesi hususlarında Bakanlar Kurulunca karar alınmak üzere teklifte bulunmak ve yapılan işlemler hakkında Hazine Müsteşarlığına bilgi vermek,
- Karapara aklanması suçlarına ilişkin istatistik ve diğer bilgileri toplamak, değerlendirmek ve bu bilgileri Türkiye'nin taraf olduğu ikili ve çok taraflı anlaşmalar çerçevesinde ilgili taraf ve mercilere bildirmek,
- Başkanlığın çalışma esas ve usulleri ile kimlik tespiti ve karapara aklanması suçunun tespiti ve önlenmesine ilişkin Bakanlar Kurulu kararlarının uygulanması hususunda ve bu Kanunun uygulanmasına dair hususlarda gerekli düzenlemeleri yapmaktır.¹⁹¹

3.5.2. Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu (MSMKK)

Koordinasyon Kurulu, karapara aklamanın önlenmesine yönelik çalışmalarda Mali Suçları Araştırma Kurulu'nun yürüteceği faaliyetleri ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte koordine etmek, uygulamaya ilişkin politikaları tespit etmek, mevzuat düzenleme ve tekliflerini değerlendirmekle görevlidir.¹⁹²

Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu'nun çalışma esas ve usulleri hakkında yönetmelikte ise kurulun görevleri:

- a) Karapara aklamanın önlenmesine yönelik çalışmalarda Mali Suçları Araştırma Kurulu'nun yürüteceği faaliyetleri ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte koordine etmek,
- b) Karapara aklamanın önlenmesi amacıyla uygulamaya ilişkin politikaları tespit etmek,
- c) Mevzuat düzenleme ve tekliflerini değerlendirmek ve karar bağlamak olarak belirtilmiştir.

¹⁹¹ Başak, a.g.e., s.29-30.

¹⁹² 4208 Sayılı Kanun Md. 4/2, 97/9522 Sayılı Yönetmelik md.5.

Anlaşılabacağı üzere MSMKK, karapara aklama ile mücadelede adeta dayanışma ve tavsiye niteliğini haiz bir organ olarak üst kurul niteliğindedir. MASAK ise, mücadelede asıl aktif ve icrai görev ve yetkileri haiz olan bir kuruldur.¹⁹³

3.6. KARAPARANIN AKLANMASININ ÖNLENMESİNE İLİŞKİN GETİRİLEN TEDBİRLER

3.6.1. Kimlik Tespiti ve Belgelerin Saklanması

Karaparanın aklanmasını önemli ölçüde önleyecek olan tedbirlerin başında, mali kuruluşların müşterilerinin kimliklerini bilmeleri gelmektedir. Böylelikle hem hayali hesaplar açılmayacak hem de müşteriler kendi asıl kimlikleri ve işlerine uygun olarak işlemlerini yapacaktır. İşlemlerin gizlenmesinin önlenmesi, kişilerin yapacağı işlemlerin sorumluluğunu taşıması diğer bir ifadeyle işlemleri nedeniyle ilgili şahıslara ulaşabilmenin sağlanmış olması karapara aklamayı büyük ölçüde önleyecektir.¹⁹⁴

FAFT'ın 40 Tavsiye Kararına paralel olarak ülkemizde müşteri kimliğinin tespiti ve kayıtların saklanması saikiyle 4208 Sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik ile 1 ve 4 nolu MASAK Genel Tebliğlerince kimlik tespiti ve kayıtların saklanmasına ilişkin usul ve esaslar ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Yasadışı yollarla elde edilen gelirlerin aklanması amacıyla yapılan işlemlerin gerçekte kim tarafından yapıldığının doğru olarak ve kolaylıkla tespit edilmesi amacıyla bazı kurum ve kuruluşlara kimlik tespiti ve belgelerin saklanması yükümlülüğü getirilmiştir.

4208 Sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 3 üncü ve 12 nci maddesine göre kimlik tespiti yapmakla yükümlü olan kurum ve kuruluşlar:

1. Bankalar
2. Özel Finans Kurumları
3. Bankalar dışındaki asli faaliyetleri kredi kartı ihraç etmek olan kurumlar

¹⁹³ Kocasakal, **a.g.e.**, s.476.

¹⁹⁴ Mahmut Sayın, "Karaparaya Karşı Düzenlemeler Son Durum", **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 119, Ağustos 1998, s.45.

4. Ödünç para verme işleri hakkındaki mevzuat kapsamındaki ikrazatçılar, finansman ve faktoring şirketleri
5. 7397 Sayılı Sigorta Murakabe Kanunu kapsamındaki sigorta ve reasürans şirketleri
6. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi
7. Sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri
8. Yatırım fonları
9. Yatırım ortaklıkları
10. Kıymetli madenler borsası aracı kuruluşları
11. Kıymetli maden, taş ve mücevherlerin alım-satımını yapanlar
12. Kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler
13. Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü dahil her türlü posta ve kargo şirketleri
14. Finansal kiralama şirketleri
15. Ticaret amacıyla gayrimenkul alım-satımı ile uğraşanlar veya buna aracılık edenler
16. Talih oyunları salon işletmeciliği yapanlar
17. İş makineleri dahil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım-satımı ile uğraşanlar
18. Tarihi eser, antika, sanat eseri koleksiyoncuları ve alım-satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar
19. Spor kulüpleri
20. Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü
21. Türkiye Jokey Kulübü
22. Noterler
23. Tapu Sicil Müdürlükleri

Yukarıda sayılan yükümlüler ile bunların Türkiye'deki her türlü şube, acente, temsilcileri, ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimleri taraf oldukları veya aracılık ettikleri toplam tutarı 12 milyar Türk Lirası veya muadili dövizi aşan; her türlü alım-satım, havale, ödeme, saklama, takas, trampa, borç alma, borç verme, borcun nakli, alacağın temliki, kiralama, kiraya verme, mevduat, kar-zarara katılma veya cari hesaplardan para çekme veya yatırma, çek ve senet tahsili, sermaye piyasası işlemleri ile

benzeri işlemlerde, bu işlemleri yapmadan önce müşterilerinin ve adlarına hareket edenlerin kimliklerini tespit ve usulü dairesinde son işlem tarihini takip eden takvim yılı başından itibaren 5 yıl süre ile muhafaza etmek zorundadırlar.

Ayrıca 4 nolu MASAK Genel Tebliğinde; kiralık kasa hizmetleri, sigortalama, finansal kiralama işlemleri, mevduat hesabı, kar-zarara katılma hesabı, cari hesap, repo ve benzeri hesap açma işlemleri yapılmadan evvel herhangi bir parasal sınır olmaksızın yükümlüler tarafından kimlik tespiti yapılacağı belirtilmiştir.

4208 Sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 5 inci maddesinde kimlik tespiti yapma zorunluluğunun istisnaları belirtilmiştir. Buna göre; yükümlülerin

- Genel, katma ve özel bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri, kanunla kurulan kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlarla yapacakları işlemler ile
- Bankalar ve özel finans kurumlarının kendi aralarında yapacakları işlemlerde kimlik tespiti yapma zorunluluğu bulunmamaktadır.

Kimlik Tespitinin Usulü:

Kimlik tespiti

- Türk uyruklu gerçek kişiler için nüfus hüviyet cüzdanı, sürücü belgesi veya pasaport,
- Yabancı uyruklu gerçek kişiler için kendi ülke pasaportu veya ikamet tezkeresi,
- Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler için tescile dair belgelerin bir örneği ile tüzel kişi adına hareket eden kişinin temsile yetkili olduğuna dair belge ve imza sirküleri,
- Vakıflar için Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde tutulan sicile ilişkin belgeler,
- Dernekler için İl Emniyet Müdürlüklerinde tutulan dernekler kütüğündeki kayda ilişkin belgeler,
- Tüzel kişiliği olmayan teşekküllerde ise idare etmeye yetkili olduğuna ilişkin karar,

İşlemi yapan gerçek kişinin kimliği veya bunların noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrasında okunabilir fotokopisinin alınması veya ilgili evrakın arkasına kimlikte yer alan bilgilerin kaydı suretiyle yapılır.

İşlemlerin başka bir gerçek kişi adına yapılması halinde adına hareket edilen kişilerin de kimlik tespiti yapılır.

Kimliği tespit edilenlerin müteakip işlemleri, ibraz edecekleri kimlikte yer alan bilgilerin yükümlüde bulunan bilgiler ile karşılaştırılması suretiyle yapılır.

3.6.2. Bilgi ve Belge Verme Yükümlülüğü

3.6.2.1. Devamlı Bilgi Verme Yükümlülüğü

FAFT'ın Tavsiye 23'te "Ülkeler; bankaların, finansal kuruluşların ve aracı kuruluşların, belirli bir miktarın üzerindeki ulusal veya uluslararası nakit işlemlerini, karapara aklama olaylarına yönelik olarak yetkili makamların kullanıma elverişli bir bilgisayar veri tabanı olan ulusal bir merkezi organa bildirmek üzere kurulması gerekli olan ve söz konusu bilgilerin uygun kullanımını sağlayacak koruma önlemlerine tabi tutulan bir sistemin uygulanabilirliğini ve getireceği yararı dikkate almalıdır" tavsiye edilmiştir.

Bu doğrultuda 4208 Sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunun uygulanmasına ilişkin Yönetmelikle yükümlülerin taraf oldukları veya aracılık ettikleri, tutarı beş milyar TL'si veya muadili döviz aşan her türlü işlemin Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına bildirilmesi zorunluluğu getirilmiştir.¹⁹⁵

Ancak, devamlı bilgi verme zorunluluğu, gerek bankaların gerekse MASAK'ın idari ve otomasyon alt yapılarının hazır olmaması ve bu konuda yetişmiş elemanlarının bulunmaması, mevduat müşterilerinde oluşturduğu tedirginlik gibi nedenlerden ötürü ilgili yönetmelikte değişiklik yapılmış, 31.12.1997 tarihli yönetmelik değişikliği ile MASAK Başkanlığı, yükümlülerden taraf oldukları veya aracılık ettikleri, Maliye Bakanlığı tarafından belirlenecek işlemlere ilişkin bilgileri devamlı olarak isteyebilecektir.¹⁹⁶

¹⁹⁵ Başak, a.g.e., s.32.

¹⁹⁶ Kaçar, a.g.e., s.43.

Bu yönetmelik değişikliği ile Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı, yükümlülerden taraf oldukları veya aracılık ettikleri Bakanlık tarafından belirlenecek işlemlere ilişkin bilgileri devamlı olarak isteyebileceği, Maliye Bakanlığı'nın devamlı olarak istenecek bilgileri, parasal sınırlar, yükümlü grupları, uygulama tarihi, şekil, usul ve esaslar itibariyle belirlemeye, bu bilgilerin yükümlüler nezdinde tutulmasını düzenlemeye ve belirlenecek süre ile saklanmasını istemeye yetkili olacağı şeklinde bir düzenleme yapılmış ve bu düzenleme ile yükümlülerin taraf oldukları veya aracılık ettikleri, tutarı beş milyar TL'sı veya muadili döviz aşan her türlü işlemin MASAK'a bildirilmesi yükümlüğünü ortadan kaldırmıştır.¹⁹⁷

3.6.2.2. Gümrük İdaresince Yapılacak Bildirim

4208 Sayılı Kararın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunun uygulanmasına ilişkin Yönetmeliğin 9 uncu maddesine göre; “yolcuların beraberinde yurtdışından getirdikleri veya yurtdışına çıkaracakları Türk Lirası, döviz ve bunlarla ödemeyi sağlayan belgelerin toplam tutarlarının beş milyar TL'sını aşması durumunda, bunların giriş ve çıkışta Gümrük İdaresine bildirim zorunlu olmaktadır. Yolculara getirilen bu zorunluluk ile birlikte, Gümrük İdaresi de bu bilgileri MASAK'a bildirmekle mükelleftir”. Fakat; 31 Aralık 1997 tarihli yönetmelik değişikliği ile bu hüküm ve zorunluluk kaldırılmıştır. Yeni düzenlemeye göre; yolcuların beraberinde yurtdışından getirdikleri veya yurtdışına çıkaracakları altın, Türk Lirası ve bunlarla ödemeyi sağlayan belgelere ilişkin ilgili mevzuata aykırı tespitler, Gümrük İdaresince MASAK'a bildirilecektir.¹⁹⁸

İlgili mevzuat bağlamında, yolcuların giriş ve çıkışlarda yapacakları bildirimlerle ilgili olarak Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki Kanunu ve bu kanun ile ilgili olarak çıkarılan 32 Sayılı Karara, Gümrük Kanununa ve konuyla ilgili olarak yürürlükte bulunan diğer kanunlara aykırı tespitler Gümrük İdaresince en geç bir sonraki ayın onbeşinci günü akşamına kadar MASAK'a bildirilmek zorundadır.¹⁹⁹

¹⁹⁷ Başak, a.g.e., s.32-33.

¹⁹⁸ Kocasakal, a.g.e., s.490.

¹⁹⁹ Başak, a.g.e., s.33.

3.6.3. Şüpheli İşlem Bildirimi

Şüpheli İşlem Bildirimi (ŞİB), öncelikle ABD’de ve tesadüf sonucu uygulanmaya başlayan bir bildirimdir. ABD’de Nakit İşlemler Bildirimi (NİB) formları doldurulurken, bu formları dolduran kuruluşlar ilgili forma “şüpheli” ibaresini yazmaya başlamışlar, bu bilgilerin faydalı olduğunu gören yetkililer ise, gerektiğinde tüm kurumların bu bilgileri sağlamaları için NİB formuna işlemin şüpheli olup olmadığına ilişkin bir kutu eklemişlerdir.²⁰⁰

Şüpheli İşlem, herhangi bir tutarla bağlı kalmaksızın, karapara aklamaya yönelik olduğundan şüphe edilen işlemlerin, eylemlerin ve emarelerin ilgili mali kuruluşlara bildirilmesidir. ŞİB’i diğer işlemlerden ayıran özellik ise; işlemi yapan görevlinin; işlemin tutarına, nakit olup olmadığına bakılmaksızın, işlemin karapara aklanmasına yönelik emareleri taşıyıp taşımadığına kanaatine varılması neticesinde tezahür etmesidir.²⁰¹

MASAK tarafından yayımlanan 2 Sıra Nolu Genel Tebliğinin II/A maddesinde Şüpheli İşlem; “Yönetmelikte sayılan yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığı ile yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu para ve para ile temsil edilebilen değerlerin yasadışı yollardan elde edildiğine dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun olması halidir” olarak açıklanmıştır.

Şüpheli İşlemleri Bildirmekle yükümlü olan kurumlar, Kimlik tespiti yapmakla yükümlü kurumlara ilaveten Noterler ve Tapu Sicil Müdürlüğü olarak toplam 23 madde olarak belirtilmiştir.²⁰²

2 Sıra Nolu Genel Tebliğin II/B maddesinde şüpheli işlem tipleri belirtilmiştir. Buna göre;

1. İşlem yapılırken normalde herkesin vermesi gereken bilginin verilmesinde isteksiz davranılması, kimlik bilgilerinin edinilmesinde zorluklarla karşılaşılması, çok az veya gerçek dışı bilgi verilmesi, sahteliğinden şüphe edilen belge ibraz edilmesi, mali

²⁰⁰ Ergül, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, s.184.

²⁰¹ Kaçar, **a.g.e.**, s.44.

²⁰² Mavral, **a.g.e.**, s.146.

durumla ilgili yanıltıcı beyanlarda bulunulması yapılan işlemin beyan edilen amaca uygun düşmemesi,

2. Uyuşturucu ve kaçakçılık gibi suçlar ile terörist organizasyonların mevcut olduğu ülkelerden ve sınırötesi merkezlerden veya bu ülke ve merkezlere normal olmayan büyük meblağlı transferlerin yapılması,

3. Kişinin banka ve diğer yükümlüler nezdindeki hesaplarında anormal bir artışın tespit edilmesi ve bu hesaplarda büyük miktarlarda atıl paraların tutulması,

4. Müşterinin sürekli iş yaptığı veya para gönderdiği adresler dışındaki adres ve hesaplara şüpheyi gerektirecek şekilde önemli ölçüde para transfer edilmesi,

5. Kötü bir ünü olan, belli bir iş kaynağı, ticari geçmişi ve alt yapısı olmayan bir kimse adına veya hesabına büyük miktarlarda nakit hareketlerinin olması veya yurtdışından büyük miktarda nakit para gelmesi,

6. Genelde bir hesap kullanılmaksızın, yurtdışından veya yurtdışına önemli miktarlarda para transferi yapılması, yeterli açıklama yapılmadan elektronik fon transferlerinin gerçekleştirilmesi ve bunların nakit olarak ödenmesinin istenmesi,

7. Kişinin aynı yükümlü nezdinde alışılmadık bir şekilde birden fazla hesabının olması ve bu hesaplar toplu olarak ele alındığında büyük meblağlara ulaşılması veya aynı hesapta toplanabilecek tutarların parçalara bölünerek ayrı ayrı hesaplarda tutulması veyahut devamlı bilgi verme kapsamına dahil olmamak amacıyla işlem miktarının bildirim yapılmayacağı tutara düşürülmesi,

8. Çok sayıda kişinin, makul açıklama yapmadan aynı hesaba ödeme yapması veya bir çok hesaptan aynı hesaba transferin yapılması,

9. Yurtiçinde bir bankayla çalışmayı gerektirmeyecek kadar az ticari işlem hacmi olanların, yabancı bankalar fon transferi için emanet hesap açtırmaları veya sadece fon transfer etmek amacıyla açılan hesaplara yatırılan nakdin kısa süre bekletilerek herhangi bir işleme tabi tutulmaksızın geçici hesaplara aktarılması,

10. İşletme faaliyetleriyle orantısız hesapların olması ve bu hesaplar arasında transfer işlemlerinin yapılması, bu hesaplardan ticari saikle yapılmadığı açıkça belli

olan işlemlerin gerçekleştirilmesi, kişiyle veya şirketle açıkça bağlantısı olmayan kişilere mutata olmayan şekillerde ödemelerin yapılması,

11. Yüksek meblağlarda kredi veya borç para alınması ve bunun makul bir açıklaması olmadan beklenmedik bir şekilde kısa sürede geri ödenerek kapatılması,

12. Yurt dışında bir hesap teminat gösterilerek, yurt içinde kredi alınması, daha sonra bu kredinin ödenmeyerek borcu veren kurumun teminat gösterilen hesaptaki parayı haciz ederek yurda getirme koşullarının oluşmasının sağlanması veya yurt içinde normal koşullarda alınan bir kredinin geri ödenmesinin yurt dışında bulunan kıyıötesi bankalardan yapılan transferlerle karşılanması,

13. Kredi talebinde, alınacak olan kredinin nerede kullanılacağına yönelik ikna edici bilgilerin verilmemesi ve bu kredinin geri ödenmesine dair net bilgilerin sunulmaması,

14. Birbirine yakın tutarda paranın yine birbirine yakın zamanda ülke dışına çıkması ve girmesi,

15. Menkul kıymetler ve vadeli işlemler piyasasında açılan hesaplarda işlem yapılmış görüntü vermek amacıyla birbirini karşılayacak tutarlarda ve bir amaç veya olağanüstü bir durum olmadığı halde alım-satım emirlerinin verilmesi,

16. Borsada işlem yapmak üzere aynı anda açılan, sürekli kar ve zarar sonucu veren işlemlerin yapıldığı iki veya daha fazla hesapla, benzer işlemlerin yapılması ve bu hesaplardan yararlanan kişilerin aynı olduğundan şüphelenilmesi veya bilinmesi,

17. Aracı kurum nezdinde açılan hesaplardaki büyük boyutlu zararın, sürekli bir başka yatırımcıdan gönderilen nakitle kapatılması veya başka hesaplardaki karın sürekli aynı yatırımcıya aktarılması,

18. Aracı kurumlar nezdinde nakit olarak çok yüksek miktarda hesapların açılması ve ödemenin hesap açılırken veya takas gününde nakit olarak yapılması,

19. Aracı kurumlar nezdinde işlem miktarını ve hareketleri dikkat çekici kılmamak amacıyla, aynı tür işlemlerin yapıldığı çok sayıda hesabın açılması,

20. Fonların, terörizm veya terörist eylemlerle ilgili veya bağlantılı olduğundan ya da bu amaçla kullanıldığından şüphe duyulması ya da şüphe duyulması için makul nedenler bulunması²⁰³ işlem ve fiilleri şüpheli işlem olarak değerlendirilecektir.

Ayrıca ilgili Tebliğde; yukarıda sayılan işlem tiplerine uygun olmamakla beraber işlemin tarz ve mahiyeti şüphe uyandırıyor, bu işlemin de şüpheli işlem olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.²⁰⁴

Şüpheli işlem bildirimine ait yükümlülük, gerçek kişilerin bizzat kendileri, tüzel kişilerin kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği bulunmayanların ise yöneticileri veya bunlar tarafından yetkili kılınan görevlilere aittir.

Bildirim, şüpheli işlemleri bildirmek zorunda olanlara ait şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ve benzerleri tarafından yapılır.

Yabancı kişi ve kuruluşların Türkiye’de faaliyet gösteren birimlerinin (şube, acente vb...) yükümlü olması durumunda şüpheli işlemlere ilişkin bildirim bu bildirimler tarafından yerine getirilir.²⁰⁵

Yükümlüler şüpheli işlemle karşılaştıklarında, gerekli kimlik tespitlerini yaptıktan sonra şüpheli işlem hakkında gerekiyorsa yetki ve imkanları ölçüsünde araştırmalar yaparak edinilen bilgi ve bulguları gözönüne alıp, Şüpheli İşlem Bildirimi Formunu doldurarak MASAK’a gönderirler. Bildirimde bulunulan işlemle ilgili olarak daha sonra yeni bilgi ve bulgular elde edilirse, bildirim formu tekrar doldurulup, daha önce yapılan bildirimle ek olduğu belirtilerek MASAK’a gönderilir.

Yükümlüler, karşılaştıkları şüpheli işlemleri herhangi bir parasal sınır gözetmeksizin Şüpheli İşlem Bildirim Formu ile bildirirler.

Şüpheli işlemi bildiren yükümlü veya yükümlünün işlemi yapan ve yöneten mensupları veya bunların kanuni temsilcileri, bildirimle ilgili olarak şüpheli işleme taraf olanlara hiçbir şekilde bilgi veremezler.

²⁰³ Bu şüpheli işlem tipi 07.02.2002 tarihinde yayınlanan MASAK 3 Sıra Nolu Tebliğ ile eklenmiştir.

²⁰⁴ Başak, **a.g.e.**, s.41.

²⁰⁵ Kaçar, **a.g.e.**, s.47-48.

Şüpheli işlemler, işlemin tespit edildiği tarihte itibaren en geç on gün içinde MASAK'a bildirilir. Ancak gecikmesinde sakınca görülen hallerde şüpheli işlem ve işleme taraf olanlar derhal Başkanlığın yanı sıra yetkili ve görevli Cumhuriyet Savcılığına da bildirilir.

Şüpheli İşlem Bildiriminde bulunmamanın cezası 4208 Sayılı Kanunun 12 nci Maddesine göre, 6 aydan 1 seneye kadar hapis ve ağır para cezasıdır.

3.6.4. Kontrollü Teslimat

Yeni bir ceza muhakemesi tedbiri olan Kontrollü teslimat, başta uyuşturucu ticareti ve karapara olmak üzere bazı suç örgütleriyle daha etkin bir mücadele amacıyla uygulamaya konulmuştur. Günümüz gelişen teknolojisi ve iletişim kolaylığı bir yandan güvenlik güçlerinin işlerini kolaylaştırırken diğer yandan da bazı suç türlerinin işlenmesini kolaylaştırmış böylelikle delillerin tespiti ve suçluların yakalanması zorlaşmıştır. Ayrıca bu tür suçlar uluslararası boyutta ve birçok kişinin işbirliği ile işlenmeye başlanmış olup, bir suçlunun yakalanması ve cezalandırılması suçun işlenmesini durdurmaya yetmemektedir. Suç örgütleri yakalanan örgüt elemanının yerine her zaman bir yenisini bulmakta böylelikle kurdukları suç işleme sisteminin devamlılığı sağlanmaktadır. Bu nedenle işlenen suçun iştirakçilerinin yakalanabilmesi ve suç örgütlerinin çökertilebilmesi için kontrollü teslimat uygulamasına başvurulmaktadır.²⁰⁶

Özellikle uyuşturucu madde kaçakçılığının örgütlü suç niteliği taşıyan bir faaliyet olması, Ülkemizi önemli ölçüde etkileyen eroin kaçakçılığı, Afganistan'dan başlayıp Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'daki tüketiciye kadar uzanan suç örgütleri ile yapılan mücadelede sadece bir taşıyıcının yakalanmayıp kendisine hissettirilmeden izlenmesi ve uyuşturucu maddelerin elden ele geçmesiyle ele başlarının ve diğer örgüt elemanlarının yakalanması doğrultusunda hareket edilmesi kontrollü teslimat yöntemini oluşturmaktadır. Bu yöntemde, kaçakçılık olayının tespit edildiği anda suçlular hemen tutuklanmayıp, kendilerine hissettirilmeden takip edilmeleri, geçecekleri ve varacakları diğer ülkelerin makamlarıyla temas ve işbirliği yapılarak izlenmeleri sağlandıktan sonra yurtdışına çıkmalarına müsaade edilmektedir. Böylelikle uyuşturucu kaçakçılığı yapan

²⁰⁶ Taşkın, a.g.e., s.209.

örgütlerin tamamının ortaya çıkarılması ve örgüt faaliyetlerine tamamiyle son verilmesi amaçlanmaktadır.²⁰⁷

4208 Sayılı Kararın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunun 2c maddesine göre Kontrollü Teslimat “suç faillerinin belirlenmesi, hertürlü delilin tespiti, toplanması, kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen mal veya fonların müsaderesi amacıyla, yurt içinde dağıtılacak veya yurtdışından Türkiye’ye getirilerek dağıtılacak veya Türkiye’de hazırlanarak yurtdışına götürülecek veya Türkiye’den transit geçecek, uyuşturucu ve psikotrop maddelerin, 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Eki I ve II numaralı tablolar ile bu tablo değişikliklerinde yer alan maddelerin ve bunlara bağlı fonlar ile karapara veya karaparaya kaynaklık edecek diğer hertürlü kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen eşyanın yetkili makamların bilgisi ve denetimi altında nakledilmesi” olarak ifade edilmektedir.

4208 Sayılı Kanunun 10 uncu maddesi ve Kontrollü Teslimat Uygulaması Esas ve Usulleri Hakkındaki Yönetmelikte Kontrollü Teslimat uygulamasının şartları belirtilmiştir. Kontrollü Teslimatın uygulanabilmesi için;

a) Kontrollü teslimat kapsamına giren kaçakçılık faaliyetlerinin çok ciddi organize edilmiş olması,

b) Organizatörlerin, sermayedarların ve şebeke elemanlarının ortaya çıkarılması ve bunlar hakkında bütün delillerin tespiti için başka imkan bulunmaması,

c) Mal ve fonların gideceği son yere kadar herhangi bir boşluğa meydan vermeyecek şekilde denetimin sağlanabilmesi,

d) Kontrollü Teslimat uygulamaya zaman bulunması,

e) Türkiye’de hazırlanarak yurtdışına götürülecek (kontrollü çıkış) veya transit geçecek (kontrollü geçiş) hertürlü mal veya fonlar için ayrıca;

1. Kontrollü teslimat yönteminin boşluksuz işleyeceği ve failler hakkında kovuşturma ve soruşturma açılacağına talep eden devlet tarafından garanti edilmesi,

²⁰⁷ Ergül, Kararın Aklanması ve Suçları, s.129.

2. Kontrollü teslimat uygulamasının sona erdiği, Türk vatandaşlarının yakalandığı ülke devleti tarafından Türk vatandaşları ile bunların naklinde kullanılan araçlar ile karaparanın iadesi hususunun taahhüt edilmiş olması gerekmektedir.

Kontrollü Teslimat Uygulaması Esas ve Usulleri Hakkındaki Yönetmeliğin 4 üncü maddesinde Kontrollü Teslimat çeşitleri belirtilmiştir. Buna göre;

Kontrollü Giriş: Yurt dışından Türkiye'ye getirilerek dağıtılacak kontrollü teslimata konu kaçak mal veya fonların yetkili makamların bilgisi ve denetimi altında Türkiye'ye girişidir.

Kontrollü Geçiş: Türkiye'den transit geçecek kontrollü teslimata konu kaçak mal veya fonların yetkili makamların bilgi ve denetimi altında Türkiye'den geçirilmesidir.

Kontrollü Çıkış: Türkiye'de hazırlanarak yurt dışına götürülecek kontrollü teslimata konu mal veya fonların yetkili makamların bilgi ve denetimi altında Türkiye'den çıkışıdır.

Yurtiçi Kontrollü Teslimat: Ülke içinde hazırlanarak ülke sınırlarını terk etmeden ülke içinde bir yerden başka bir yere götürülerek kontrollü teslimata konu kaçak mal veya fonların yetkili makamların bilgi ve denetimi altında nakledilmesi olarak belirtilmektedir.

Kontrollü Teslimat Uygulaması Esas ve Usulleri Hakkındaki Yönetmeliğin 6 ncı Maddesine göre Kontrollü Teslimat talebinde bulunma yetkisi:

Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Emniyet birimlerinin, Jandarma Genel Komutanlığı Kaçakçılık Daire Başkanlığı Jandarma birimlerinin kontrollü teslimat kararına ilişkin yazılı taleplerini ivedi olarak Cumhuriyet Başsavcılığına iletir.

Sahil Güvenlik Komutanlığı, Gümrük Müsteşarlığı ve Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı; Kontrollü teslimata konu olan mal veya fonun bulunduğu yerin, bu yer belli değilse kontrollü teslimat talep eden kuruluşun bulunduğu yerin polis veya jandarma bölgesi bulunmasına göre, kontrollü teslimat kararına ilişkin yazılı taleplerini

ilgili Başkanlığa yapar. Başkanlık da ivedi olarak Cumhuriyet Başsavcılığına iletir. Ancak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde anılan kurumların birimleri Başkanlıklardan birine kontrollü teslimat kararına ilişkin yazılı taleplerini ivedi olarak iletebilirler.

4208 Sayılı Kanununun 11c maddesine göre; Kontrollü teslimat uygulamasının şartlarının varlığı halinde Kontrollü Teslimata karar verme yetkisi 5190 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden evvel Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcılığına aitti. Ancak 16.06.2004 tarih ve 5190 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda Değişiklik Yapılması ve Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kaldırılmasına Dair Kanunla DGM'ler kaldırıldığından dolayı, kanaatimizce söz konusu kontrollü teslimata karar verme yetkisi Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına aittir.

4208 Sayılı Kanununun 13 üncü maddesine göre; yabancı ülkelerin karaparanın kontrollü teslimatı ile ilgili talepleri hakkında karar vermeye Ankara Sulh Ceza Mahkemesi görevli ve yetkilidir.

Kontrollü teslimat kararının Cumhuriyet Başsavcılığınca verilmesinin ardından kontrollü teslimat uygulaması ilgili Başkanlıkça veya Başkanlığın uygun göreceği birimlerce yürütülür ve kontrollü teslimat uygulaması sırasında kullanılacak yöntemler kontrollü teslimatı uygulayan birimler tarafından belirlenir.

Kontrollü Teslimat Uygulaması Esas ve Usulleri Hakkındaki Yönetmeğin 9/2 maddesine göre; izleme ve gözleme işleminin tehlikeye düşmesi veya kontrollü teslimat uygulamasına devam edilmesi halinde delillerin kaybolması veya sanıkların elden kaçırılma ihtimalinin ortaya çıkması halinde mahkeme kararı gerekmeksizin kontrollü teslimat uygulamasına, uygulamayı yapan birim amiri tarafından derhal son verilecek ve bu durum derhal ilgili Başkanlığa bildirilecektir.

Kontrollü Teslimat uygulamasına son verme yetkisinin kimde bulunduğu konusunda ihtilaf bulunmaktadır. Kanaatimizce, kanunda açıklık bulunmamakla birlikte kontrollü teslimata karar verme yetkisini haiz olan Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı kontrollü teslimata son verme yetkisini de haizdir.

3.7. CEZA HUKUKU YOLUYLA MÜCADELE

3.7.1. Genel Açıklamalar

Türk hukukunda karapara aklama ilk kez 4208 Sayılı Kanun ile suç haline getirilmiştir. Yasakoyucu tarafından bu hususun düzenlenmesine kadar karapara aklama suçu bakımından kanuni unsurun varlığından bahsetmek mümkün değildir. Her ne kadar 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 512 nci maddesinde düzenlenen "eşyayı cürmiyeyi satın almak ve saklamak suçu" ile 296 ncı maddesinde düzenlenen "cürüm işleyenleri saklamak ve cürmün delillerini yoketmek suçu" tanımlanan eylemler açısından suç konusu eşyanın satın alınması, saklanması, suç delillerinin yok edilmesi ve gizlenmesi eylemlerini cezalandırıyor olsa da teknik anlamda karaparanın aklanması suçunu karşılamıyordu.

1991 yılında FATF'a üye olan Türkiye, 40 tavsiye kararlarında anılan düzenlemeleri iç hukuk normu haline getirmemiştir. FATF tarafından uygulanan yaptırım üzerine 1994 yılında hazırlanan ve kadük olan kanun tasarısı yeniden canlandırılmış ve 13.11.1996 tarihinde TBMM'ce kabul edilerek 4208 Sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe sokulmuştur.

4208 Sayılı Kanun kapsamında karapara suçundan bahsedebilmek için iki önşart bulunmaktadır. Bu önşartlardan ilki, karaparanın Kanunun 2a maddesinde yer alan ve sınırlı olarak sayılan suçlardan elde edilmiş bulunmasıdır. İkinci şart ise, bu öncül suçların işlenmesi sonucunda maddi menfaat elde edilmiş olmasıdır. Dolayısıyla, 2a maddesinde yer almayan suçlardan elde edilen menfaatleri karapara olarak nitelendirmek mümkün olmayacağı gibi, 2a maddesinde sayılan öncül suçlardan bir maddi menfaat elde edilemediği durumlarda da karaparadan bahsetmek mümkün olmayacaktır.

3.7.2. 4208 Sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunun Amacı

4208 Sayılı Kanun'un amacı; karaparanın aklanmasının önlenmesidir. Kanun tümü ile karaparanın aklanmasının önlenmesi amacına yönelik olarak alınacak tedbirleri ve bu amaca ulaşabilmek için yapılacak olan mücadelenin esas ve yöntemlerini belirlemiş olup, kanun hükümleri dikkate alındığında kanunun asıl amacının bir kısım

suçların işlenmesinden elde edilen karaparayı aklayanların cezalandırılmalarının yanı sıra bu suçların işlenmelerini cazip kılan suçun doğurduğu kazançlara el konulması da öngörülme suretiyle, bu kişilerin veya destekçi grup ya da örgütlerin ekonomik yönden güçlenmelerini önlemek ve suç örgütlerinin devamlılığının engellenerek dolayısıyla aynı tür suçların işlenmesi olanağını ortadan kaldırmaktır.²⁰⁸

Bir başka ifadeyle açıklayacak olursak; yasadışı yollardan elde edilen karaparalar aklanmakta ve yeniden yasadışı faaliyetlerin finansmanında kullanılmaktadır. Bu nedenle söz konusu sermaye ile güçlenen organize suç örgütleri; ekonomik, sosyal, siyasal ve benzeri açılardan önemli güçler elde etmekte ve ülkelerde telafisi mümkün olmayan olumsuzluklara neden olabilmektedirler. Suç örgütlerini yok etmek ancak onların finansman kaynaklarını kurutmakla mümkündür. Burada önem arz eden konu ise; karaparanın aklanarak yasal bir görüntü kazanmasına engel olmaktır.²⁰⁹ 4208 Sayılı Kanununla tüm bu olumsuzluklarla etkin bir şekilde mücadele edilebilmesi hedeflenmiştir.

3.7.2.1. 4208 Sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunun Özellikleri

Mevzuatımızda ilk kez karapara aklama suçu tanımlanmış olup, ileride gerçekleşecek olayları da kapsayacak bir tanım yapılmıştır. Kanunda, hangi suçlardan elde edilen gelir ve menfaatlerin karapara olduğu (müsnet suçlar) sayma usulüyle belirtilmiştir. Bu kanunla Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK) ve Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu (MSMKK) oluşturulmuştur. Mevzuatımızda ilk kez şüpheli işlem bildirim ve kontrollü teslimat uygulamalarına yer verilmiştir.²¹⁰

Türkiye'nin ekonomik, mali ve hukuki sistemi kapsamına yeni ve çok boyutlu müesseseler kazandıran, karaparanın aklanmasıyla ilgili girişilen mücadelede birçok

²⁰⁸ Abdurrahman Öngeoğlu, "Karapara Aklama Suçu", **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 119, Ağustos 1998, s.22.

²⁰⁹ Başak, **a.g.e.**, s.24-25.

²¹⁰ Hamza Kaçar, "Karapara Aklama Suçu ve İnceleme Yöntemleri", Türkiye'de İnsan Hakları Konferansı : 7-9 Aralık 1998, http://www.mtk.gov.tr/anasayfa_s.htm., 30.03.2004.

idari ve adli birime muhtelif görevler yükleyen 4208 Sayılı Kanun, bazı eksikliklerine karşın karapara ile mücadelede atılan önemli bir adım olmuştur.²¹¹

3.7.2.2. 4208 Sayılı Kanuna Göre Karapara

Kanunun 2a maddesine göre karapara teşkil eden suçlar:

- 4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanundaki²¹² (Kaçakçılık Suçları)
- 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanundaki (Silah ve Mühimmat Kaçakçılığı)
- 2238 Sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanundaki (Organ ve Doku Kaçakçılığı)
- 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkında Kanundaki (Kültür ve Tabiat Varlıklarının Kaçakçılığı)
- 213 Sayılı Vergi Usul Kanununun 359 uncu maddesinin (b) fıkrasındaki (Vergi Kaçakçılığı)
- 4389 Sayılı Bankalar Kanunu'nun 22 nci maddesinin 4 numaralı fıkrasındaki fiiller (Bankanın içinin boşaltılması olarak nitelendirilen fiiller)
- 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 47 nci maddesinin 1 nci fıkrasının A bendinin 1 ile 7 numaralı alt bentlerindeki fiiller (Sermaye Piyasası araçlarını etkileyebilecek, henüz kamuya açıklanmamış bilgileri kendisine veya üçüncü kişilere menfaat sağlamak amacıyla kullanarak mameleki yarar sağlamak veya sermaye piyasasının araçlarının değerini etkileyebilecek yalan, yanıltıcı, asılsız bilgi verme, yorum yapma veya açıklamakla yükümlü olduğu bilgileri açıklamama gibi fiilleri işlemek suretiyle menfaat temini)

²¹¹ Murat Tokmakkaya, "Karapara Aklama Suçunun Tespitine Dönük İnceleme Sürecine İlişkin Özellik Taşıyan Hususlar", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 222, Şubat 2000, s.135.

²¹² 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun, 10.07.2003 tarih ve 4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen veya TMSF tarafından tasfiyeye tabi tutulan bankalara dair iflas ve konkordatoya ilişkin olarak 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 333 üncü maddesindeki fiiller (TMSF'ye devredilen veya TMSF tarafından tasfiyeye tabi tutulan iflas ve konkordatoda iflas bürosu, iflas idaresi veya bir alacaklının veya alacaklılar toplanmasındaki mümessilinin reyini yahut konkordatoya muvafakatini kazanmak için hususi bir yarar temin veya vaat etme sonucu iflas ve konkordato görevlileri ile alacaklılarının yukarıda belirtilen fiilleri sonucu elde ettikleri menfaatler)²¹³

765 Sayılı Türk Ceza Kanunundaki Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümler ile aynı Kanunun sayılan diğer maddelerindeki,

Fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen para veya para yerine geçen her türlü kıymetli evrakla, mal veya gelirleri veya bir para biriminden diğer para birimine çevrilmesi de dahil, sözü edilen para, evrak, mal veya gelirlerin birbirine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü maddi menfaat ve değer karapara olduğu belirtilerek bu suretle elde edilen karaparanın ekonomik ve mali sisteme dahil edilerek meşrulaştırılması fiili de karapara aklama suçu olarak tanımlanmıştır.²¹⁴

Karaparanın tanımında 765 Sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan aşağıda belirtilen suçların işlenmesi suretiyle elde edilen gelirler de karapara olarak addedilmiştir:

Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümler (125-145. Md.):

Madde 125: Vatan hainliği, devletin ilkesine ve egemenliğine karşı işlenen suçlar

Madde 126: Vatandaşın devlete karşı silah kullanması veya harbe katılması

²¹³ Söz konusu fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen gelirler 5020 Sayılı Bankalar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunun 15 inci maddesiyle karapara kabul edilerek 4208 Sayılı Kanununda sayılan öncül suçlara eklenmiştir.

²¹⁴ İbrahim Hüvez, "Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin 4208 Sayılı Yasanın Değerlendirilmesi", **Vergi Raporu Dergisi**, Sayı 27, Şubat-Mart 1997, s.11.

Madde 127: Devlete karşı harbe veya düşmanca hareketlere tahrik, yabancı devlet müdahalesine çalışma, milli menfaatlere karşı hareketler, propaganda suçu

Madde 128: Asker toplama, devlete düşmanca hareketler, Türkiye'yi harp tehlikesine koymak

Madde 129: Düşman askeri hareketlerine yardım

Madde 130: Harp zamanlarında taahhüdü yerine getirmemek, taahhüde hile karıştırmak

Madde 131: Askeri tesisleri tahrip

Madde 132: Devletin güvenliğine, siyasi menfaatlerine ilişkin belgeleri yok etme veya bozma, devletin güvenliğine ilişkin bilgileri elde etme

Madde 133: Askeri veya siyasi casusluk

Madde 134: Taksirle işlenen casusluk

Madde 135: Gizli askeri bölgelere girme, devlet güvenliği ile ilgili belgeleri bulundurma

Madde 136: Devlet sırlarını ifşa

Madde 137: Yayılması yasaklanan haberleri ifşa

Madde 138: Devlet sırlarından yararlanma, devlet hizmetlerinde sadakatsizlik

Madde 139: Harp zamanlarında devlet buyruklarına uymama

Madde 140: Yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 141: Yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 142: Yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 143: Milletlerarası dernekleri izinsiz kurma, böyle bir derneğe izinsiz girme

Madde 144: Vatana manevi hıyanet, düşman devletten nişan ve aylık alma

Madde 145: Milli bayrağa ve milli alametlere saldırı

Diğer Suçlar:

Madde 179: Kişi hürriyetine mahrumiyet

Madde 192: Tehdit ile menfaat temini

Madde 264: Yıkıcı, öldürücü aletler veya ateşli ecza kaçakçılığı ve ticareti

Madde 316: Paralarda kalpazanlık

Madde 317: Para değerini indirerek tağyir

Madde 318: Taklit parayı tedavüle çıkarma

Madde 319: Önceki üç madde ile ilgili cezayı arttıran haller

- Madde 322: Kıymetli damgaları taklit, tağyir, memlekete ithal etmek, alım, satım, saklama ve kullanma
- Madde 325: Kamu taşıma biletlerinde kalpazanlık
- Madde 332: Devlet mührünü taklit veya kullanma
- Madde 333: Resmi mühür ve aletleri taklit veya kullanma
- Madde 335: Taklit edilmiş olan işaret ve eserleri kapsayan evrak veya eşya ve vesikaların satılması
- Madde 339: Resmi belgede sahtecilik
- Madde 341: Resmi belgenin suretiyle sahtecilik
- Madde 342: Memur olmayan kimsenin resmi belgede sahteciliği
- Madde 345: Hususi belge veya sahtecilik
- Madde 350: Meşruiyet belgelerinde sahtecilik
- Madde 403: Uyuşturucu madde ticareti
- Madde 404: Uyuşturucu madde kullanma, kullanılmasını kolaylaştırma
- Madde 406: Önceki iki maddedeki cezayı arttıran haller
- Madde 435: Fuhşa teşvik, kadına erkek tedariki
- Madde 436: Irza tecavüz, erkeğe kadın tedariki
- Madde 495: Yağma
- Madde 496: Senedin yağması
- Madde 497: Önceki iki maddedeki cezayı arttıran haller
- Madde 498: Korkutarak faydalanma
- Madde 499: Adam kaldırma
- Madde 500: Adam kaldırmada haberleşme nakli
- Madde 504: Nitelikli dolandırıcılık
- Madde 506: Hileli iflas

Yukarıda da belirtildiği üzere karapara aklama suçunun oluşabilmesi için öncül bir suçun varlığı gereklidir. Yani; öncesinde bir suç işlenilip de bu suçtan elde edilen gelir meşru hale getirilmeye çalışılmadan karapara aklama suçunun oluşmasının mümkünatı yoktur.

3.7.3. Korunan Hukuki Yarar

Karapara aklama suçunun ihdası ile korunan hukuki yararın karma bir nitelik gösterdiğini belirtebiliriz. Suçun ihdası ile; mali sistemin bekası korunduğu gibi, suçtan elde edilen maddi menfaatin hukuki sisteme sokulmasının önlenmesi suretiyle suçlarla mücadele edilmesi amaçlanmaktadır. Özellikle organize suç örgütleri tarafından işlenen suçlardan elde edilen maddi menfaatler, suç örgütlerinin devamlılığı açısından hayati bir önem taşımaktadır.

3.7.4. Suçun Faili ve Mağduru

3.7.4.1. Suçun Faili

Karapara aklama suçu fail bakımından bir özellik göstermeyen, herkes tarafından işlenebilen bir suçtur. Bu anlamda öncül suç faili, karapara aklama suçunun da faili olabileceği gibi, öncül suç faili haricinde üçüncü bir kişi de bu suçun faili olabilecektir. 4208 Sayılı Kanunun 2b maddesinde bu durum belirtilmiştir. Buna göre; “meşruiyet kazandırma amacıyla değerlendirme” fiili öncül suç faili tarafından işlenirken, “karaparanın başkalarınınca iktisap edilmesi, bulundurulması” öncül suç faili haricinde üçüncü bir kişi tarafından işlenebilecektir. Karapara aklama suçunda kanunda tanımlanan diğer eylemler ise hem öncül suç faili tarafından hem de üçüncü bir kişi tarafından işlenebilecektir.

Failin niteliği (suçun teşekkül vücuda getirenler ile idare edenler veya teşekküle mensup olanlar tarafından işlenmesi veya memur, kamu görevlisi ya da 7b maddede belirtilen kurumlarda çalışanlar veya usul-füru, karı-koca veya kardeşlerden birisi tarafından işlenmesi) karapara aklama suçunda bazen ağırlatıcı, bazen de hafifletici sebep olarak düzenlenmiştir. 7a ve 7b maddelerinde yer alan kişiler tarafından suçun işlenmesi halinde ağırlatıcı neden uygulanacaktır. Aynı şekilde, 7 nci maddenin son fıkrasında yer alan kişilerin suçu işlemesi durumunda kendilerine fıkrada yer alan hafifletici neden uygulanacaktır.

Ceza hukukunda gerçek kişilerin fail olabileceği ilkesi kuraldır. Ceza sorumluluğunun şahsi olması, cezanın failin kişiliğine uydurulması prensibi ve her suçta bulunması gereken manevi unsur bunu şart kılar. Ancak; günümüzde büyük bir sorun

olan ekonomik suçlarla mücadelede, tüzel kişilerin ceza sorumluluğu kaçınılmaz bir hal almıştır. 4208 Sayılı Kanunun 7 nci maddesinde tüzel kişilerin de ceza sorumluluğunun bulunduğu hükme alınmıştır.²¹⁵

3.7.4.2. Suçun Mağduru

Karapara aklama suçunun mağduru ilk bakışta göze çarpmamaktadır. Bu suçun mağdurunun genel anlamda mali sistem olduğunu kabul edebiliriz. Çünkü, suçun işlenmesi ile piyasa ortamında oluşan, rekabet ilkelerine göre kar amacı ile çalışan mali sistem zarar görmekte ve mali sistemin işleyişi durma noktasına gelmektedir. Ayrıca suçun mağdurunun ülkenin yargı düzeni (adliye) olduğunu da söyleyebiliriz.

3.7.5. Suçun Maddi Unsuru

4208 Sayılı Kanunun 2b maddesinde, karapara aklama suçunun maddi unsuru sayma yoluyla belirtilmiştir. Bu anlamda suç, seçimlik hareketli bir suç olup, maddede sayılan hareketlerden birinin icrası ile suç oluşmuş olacaktır. Birden fazla hareketin icrası durumunda, tek suçun icra hareketleri bulunduğu ortada yine tek suç vardır.

Maddede sayılan seçimlik hareketler şunlardır;

- a. Karaparanın, öncül suçu işlemek suretiyle maddi menfaati elde edenler tarafından yasal bir görünüm kazandırmak amacıyla değerlendirilmesi,
- b. Kanunun 2a maddesinde sayılan öncül suçlardan elde edildiği bilinen maddi menfaatin, öncül suçu işleyen failer haricinde üçüncü kişiler tarafından iktisap edilmesi veya bulundurulması,
- c. Elde edilen maddi menfaatin, öncül suç faileri veya üçüncü kişiler tarafından kullanılması,
- d. Elde edilen maddi menfaatin, öncül suç faileri veya üçüncü kişiler tarafından, kaynağının, niteliğinin, zilyedinin veya malikinin değiştirilmesi,
- e. Elde edilen maddi menfaatin, öncül suç faileri veya üçüncü kişiler tarafından, kaynağının, niteliğinin, zilyedinin veya malikinin gizlenmesi,
- f. Elde edilen maddi menfaatin, öncül suç faileri veya üçüncü kişiler tarafından, sınır ötesi harekete tabi tutulması,

²¹⁵ Ergül, **Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu**, s.172.

- g. Elde edilen maddi menfaatin, öncül suç failleri veya üçüncü kişiler tarafından, sınır ötesi hareketinin gizlenmesi,
- h. Yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla elde edilen maddi menfaatin kaynağının veya yerinin değiştirilmesi,
- i. Yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla elde edilen maddi menfaatin transfer edilmesi yoluyla aklanması,
- j. Yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla elde edilen maddi menfaatin tespitini engellemeye yönelik her türlü fiil.

Bu fiillerden herhangi birini işlemek suçun maddi unsurunun oluşması için yeterlidir.

3.7.6. Suçun Manevi Unsuru

Ceza Hukukunda karapara aklama suçu bir cürümdür. TCK'nın 45 inci maddesine istinaden cürümde kastın bulunmamasının cezayı kaldıracağını göz önünde bulundurursak karapara aklama suçlarının işlendiği fiillerde kastın varlığı gerekmektedir.²¹⁶ Karapara aklama suçunun manevi unsuru kasttır. Yani, failin kanuni unsorda tanımlanan eylemleri bilerek ve isteyerek işlemesi halinde ancak suçun oluştuğundan bahsedilebilecektir. Taksir ile karapara aklama suçunun işlenmesine imkan yoktur. Bilme unsuru bakımından üzerinde durulması gereken bir nokta da, karaparanın üçüncü kişiler tarafından aklanması eylemlerinde, aklanacak maddi menfaatin öncül suçlardan elde edildiğinin fail tarafından bilinmesinin gerekliliğidir. Öncül suç faili tarafından işlenen eylemlerde aranmayan bu durum, üçüncü kişiler bakımından aranacaktır.

4208 Sayılı Kanunun 2b maddesinde tanımlanan tüm eylemler için genel kast yeterli olmamaktadır. Kanunkoyucu bazı eylemler açısından özel kast aranması gerektiğini ifade ediş biçimiyle belirtmiştir. Buna göre; “meşruiyet kazandırma

²¹⁶ İbrahim Yumuşak, “Karapara Aklama Suçu ve Unsurları”, *Adalet Dergisi*, Sayı 5, Ekim 2000, s.170-171.

amacıyla değerlendirme” eyleminde “meşruiyet kazandırma” bir saik olarak karşımıza çıkmakta ve bu niteliğiyle özel kast olmaktadır. Başka bir anlatımla, öncül suçu işleyen fail tarafından, suçtan elde edilen maddi menfaat “meşruiyet kazandırma” saiki haricinde başka bir saik ile değerlendiriliyor ise suç oluşmayacaktır. Kanunda yer alan diğer özel kast hali ise, 2b maddesinde sayılan suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla suçtan elde edilen maddi menfaatin kaynağının veya yerinin değiştirilmesi, transfer yoluyla aklanması veya karaparanın tespitine yönelik diğer fiillerin işlenmesidir. Bu ihtimalde “hukuki sonuçlardan failin kaçmasına yardım etmek” saiki özel kasttır.

3.7.7. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

3.7.7.1. Teşebbüs

Karapara aklama suçu teşebbüs bakımından bir özellik arz etmemektedir. Suça eksik veya tam teşebbüsün mümkün olup olmadığı, suç oluşturan her bir seçimlik hareketin durumuna göre belirlenmelidir.

Örneğin gizleme fiilinde, neticenin hareketten ayrılması mümkün olmayacağından tam teşebbüs söz konusu olmayacaktır. Ancak gizleme fiilinin parçalara ayrılabilmesi durumunda eksik teşebbüsten söz edilebilecektir.

Kaynak veya zilyedini veya niteliğini veya malikini değiştirme, iktisap etme, sınır ötesi harekete tabi tutma, transfer yoluyla aklama gibi fiillerde de kanımızca netice hareketten ayrılamayacağından tam teşebbüs mümkün olmayacaktır.²¹⁷

Ancak karaparanın aklanmasına yönelik fiillerin tümünün sayılması mümkün olmadığından, her bir fiil için neticenin hareketten ayrılabilir olup olmadığının tespitini incelemek gerekecektir.

²¹⁷ bkz. aynı yönde Kocasakal, s.431.

3.7.7.2. İştirak

Karaparanın elde edilmesi tek bir kişi tarafından gerçekleşeceği gibi, teşekkül halinde de gerçekleştirilebilir. Ancak, uygulamada karaparanın aklanması suçu genellikle organize bir şekilde birden çok kişinin katılımıyla gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda karapara aklama suçuna iştirak mümkündür.²¹⁸ İştirak konusunda suç bir özellik taşımamaktadır. Genel iştirak hükümleri uygulanabilecektir.

Bu kapsamda, öncül suçu işleyen failin gerçekleştirebileceği eylemler bakımından üçüncü kişilerin iştirakinden bahsedebilmek mümkün olduğu gibi, üçüncü kişiler tarafından icra edilecek eylemler bakımından öncül suçu işleyen failin veya diğer kişilerin iştiraki mümkündür. Suça asli veya ferî, maddi veya manevi iştirakin her hali mümkündür.

3.7.7.3. İçtima

Karapara aklama suçu daha önce de belirttiğimiz gibi kanunkoyucunun suç politikası gereğince seçimlik hareketli olarak düzenlenmiş bir suçtur. Bu düzenlemenin sonucu olarak seçimlik hareketlerden herhangi birinin işlenmesi durumunda suç tamamlanmış olacaktır. Ancak tanımlanan seçimlik hareketlerin birden fazlasının işlenmesi durumunda ortada yine tek suçun olduğu kabul edilmektedir.

İçtima konusunda üzerinde düşünülmesi gereken bir ihtimal, öncül suç failinin aynı zamanda karapara aklama suçunda tanımlanan seçimlik hareketlerden birini de gerçekleştirmiş olmasıdır. Her ne kadar karapara aklama suçunun varlığı için öncül suçlardan birinin işlenmesi gerekli ise de, karapara aklama suçu öncül suçtan bağımsız olarak kişilik kazanan bir suçtur. Bu nedenle, öncül suç failin, karapara aklama suçunu oluşturan seçimlik hareketlerden birini icra etmesi ortada işlenmiş iki ayrı suç olacaktır. Bu durumda gerçek içtima kurallarının uygulanması gerekecektir.

²¹⁸ Taşkın, a.g.e., s.181.

3.7.8. Ağırлатıcı/Hafifletici Sebepler

3.7.8.1. Karapara aklama suçunun cezasını ağırlaştırıcı nedenler:

Karaparanın aklanması amacıyla teşekkül meydana getirenler ile idare edenler veya teşekküle mensup olanlar tarafından görevi sebebiyle memur ve kamu görevlileri ile Bankalar Kanununa, Sigorta Murakabe Kanununa, Finansal Kiralama Kanununa, Sermaye Piyasası Kanununa, Ödünç Para Verme İşleri ile Özel Finans Kurumlarının Kurulması, Faaliyetleri ve Tasfiyelerine İlişkin Esas ve Usulleri düzenleyen mevzuata göre faaliyet gösteren kurumlarda çalışanlar tarafından işlenmiş olması, ayrıca şiddet, tehdit veya silah kullanılarak işlenmesi halinde hükmolunacak cezalar ayrıca bir misli arttırılarak hükmolunacaktır.

4208 Sayılı Kanunun 7 nci maddesinin 4 üncü fıkrasına göre; bu suçların tüzel kişilik bünyesinde işlenmesi fakat karaparanın aklanması amacıyla teşekkül vücuda getirenler ile idare edenler veya teşekkül mensubu olanlar tarafından işlenmiş olması hükmünün uygulanmadığı durumlarda fiili gerçekleştiren yöneticiler hakkında da aynı cezalar hükmolunmakla birlikte, tüzel kişiler de para cezası ile cezalandırılmaktadır.

Karapara aklama suçunda öngörülmesi gereken en önemli ağırлатıcı sebeplerden birisi “suçun itiyat veya meslek edinilmesi” olmalıyken; mukayeseli hukukta yerverilen ancak; 4208 Sayılı Kanunda bu ağırлатıcı nedene yerverilmemiş olması önemli bir eksiklik teşkil etmektedir.²¹⁹

3.7.8.2. Karapara aklama suçunun cezasını hafifletici nedenler

Karapara aklama suçunun, usul veya füru veya karı-koca veya kardeşlerden biri tarafından karaparanın kaynaklandığı suçları gizlemek amacıyla işlenmesi halinde bu ceza, üçte ikisine kadar indirilir.

Mukayeseli hukukta “failin kendiliğinden karapara aklama faaliyetini yetkili makamlara haber vermesi veya karaparanın müsadere edilmesine yardımcı olması” hali hafifletici neden veya cezasızlık nedeni olarak öngörülmüştür. 4208 Sayılı Kanunda bu tür hafifletici bir nedenin veya cezasızlık sebebinin düzenlenmemiş olması önemli bir

²¹⁹ Kocasakal, a.g.e., s.429.

eksiklidir. Bu eksikliğin giderilmesinin karapara aklama suçu ile mücadele açısından gerekli ve faydalı olacağı belirtilmektedir.²²⁰

3.7.9. Müeyyide

Karapara aklama suçu fiillerini işleyenler iki seneden beş seneye kadar hapis ve aklanan paranın bir katı tutarında ağır para cezasıyla²²¹ cezalandırılır ve nemaları da dahil olmak üzere karapara kapsamındaki mal ve değerler ile bunların ele geçirilmemesi halinde bunlara tekabül eden malvarlığının müsaderesine de hükmolunur.

Karapara terör suçlarından veya Türkiye'ye ihracı kanunla yasaklanmış herhangi bir madde ve eşya kaçakçılığından elde edilmiş veya suç terör suçlarına kaynak sağlamak amacıyla işlenmiş ise faile verilecek hapis cezası dört seneden az olamaz.

3.7.10. Usul Hükümleri

Karaparanın aklanması suçlarında görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesidir. Karapara aklama suçunun teşekkül halinde işlenmesi durumunda görevli mahkeme Ağır Ceza Mahkemesidir²²².

4208 Sayılı Kanunda yetkili mahkemenin karaparanın bulunduğu yer mahkemesi olacağı düzenlenmiştir.

Kocasakal'a göre, bu hükümde karaparanın bulunduğu yer ile ilgili olarak anlaşılması gereken karaparanın bulunmakta olduğu, durduğu yerdir. Bu şekilde bir yetki düzenlemesi ise karışıklığa yol açabilecektir. Gelişen teknoloji sayesinde aklama faaliyeti basit bir tuş hareketiyle ve sanal bir ortamda çok kısa bir sürede gerçekleştirilmekte, özellikle elektronik transferler veya virmanlarda para kaydı ortamda birkaç saniye içinde yer değiştirmektedir. Bu hızlı akış içinde karaparanın

²²⁰ Kocasakal, a.g.e., s.430.

²²¹ 5252 Sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanunun 5 nci maddesine göre; kanunlarda öngörülen ağır para cezaları adli para cezasına dönüştürülmüştür.

²²² 5190 Sayılı Kanunun yürürlüğe girmeden önce karapara aklama suçunun teşekkül vücuda getirmek suretiyle işlenmesi halinde görevli mahkeme Devlet Güvenlik Mahkemesiydi. Ancak 16.06.2004 tarih ve 5190 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda Değişiklik Yapılması ve Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kaldırılmasına Dair Kanunla DGM'ler kaldırıldığından dolayı, söz konusu suçun teşekkül vücuda getirmek suretiyle işlenmesi halinde görevli mahkeme Ağır Ceza Mahkemesi olmuştur.

bulunduğu yeri belirlemek kolay olmayacağından veya bu yolla para yurtdışına aktarıldığında, yetkili mahkemenin belirlenmesi mümkün olmayacaktır. Oysaki, 4208 Sayılı Kanundaki gibi bir yetki düzenlemek yerine, durum genel kurallara bırakılsa, CMUK 8/1 maddesi gereğince suçun işlendiği, yani aklama fiilinin gerçekleştirildiği yer mahkemesi yetkili olacak, paranın hızlı ve ani yer değiştirmeleri karşısında bir yetki sorunu çıkmamış olacaktır.²²³

4208 Sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin açık hükmü uyarınca karapara aklama suçlarının yargılanması 3005 Sayılı Meşhut Suçların Yargılanma Usulü Hakkındaki Kanun hükümlerine göre yapılacaktır. Zira kanunkoyucu karaparanın aklanması suçlarının toplumun ekonomik ve siyasi düzeni üzerindeki olumsuz etkilerini gözönüne alarak bu tür suçların çabuk sonuçlanmasını amaçlamıştır.²²⁴

4208 Sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 26 ncı maddesi gereğince MASAK Başkanlığı tarafından karapara aklama suçunun işlendiğine dair bilgi ve belgelerin gereği yapılmak üzere yetkili ve görevli Cumhuriyet Savcılığına intikal ettirilir. Cumhuriyet Savcılığı tarafından dava açılması halinde Maliye Bakanlığı CMUK hükümlerine göre davaya müdahil olur. Takipsizlik kararı verilmesi halinde ise Bakanlık takipsizlik kararına itirazda bulunabilir.

Ceza Hukukunda bir yaptırım türü olan müsadereyi; bir suçun işlenişinde kullanılan veya bir suçun işlenmesi neticesinde haksız bir şekilde elde edilen menfaat veya malvarlığı değerlerine devlet tarafından elkonulması olarak tanımlayabiliriz.

Türk Ceza Kanununda suçun işlenişinde kullanılan veya kullanılmak üzere hazırlanan eşyanın da müsadere edilebileceği belirtilmektedir.²²⁵

4208 Sayılı Kanunun 7 nci maddesinin 1 inci fıkrasına göre; verilecek cezalara ek olarak nemaları da dahil olmak üzere, karapara kapsamındaki mal ve değerler, bunların ele geçirilememesi halinde ise bunlara tekabül eden malvarlığının da müsaderesine hükmolunacağı belirtilmiştir.

²²³ Kocasakal, **a.g.e.**, s.442-443.

²²⁴ Ergül, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, s.176.

²²⁵ Kayıhan İçel, Füsün Sokullu-Akıncı, İzzet Özgenç, Adem Sözüer, Fatih S. Mahmutoğlu, Yener Ünver, **Yaptırım Teorisi**, Beta Yayınları, İstanbul, 2000, s.141.

TCK, genel müsadereyi değil, özel müsadereyi kabul etmiş ve düzenlemiş bulunmaktadır. Zira Anayasamızın 38 inci maddesinde genel müsadere cezasının verilemeyeceği hükme bağlanmıştır.²²⁶

4208 Sayılı Kanuna göre; müsadereye karar verilebilmesi için öncelikle karapara aklama suçundan mahkumiyet koşulu gereklidir. Mahkumiyet olmadan müsadereye hükmedilemeyeceği Kanunun 7 nci maddesinden anlaşılmakta olup, failler için hapis ve ağır para cezası ile cezalandırılır denildikten sonra müsadereye hükmedileceği ifade edilmiştir. Beraat etmiş bir sanığın malvarlığına yargılanan suç nedeniyle müsadere kararı verilmesi suçsuzluk karinesine aykırıdır.

Mahkumiyet koşulu gerekli olmasına rağmen, 4208 Sayılı Kanundaki müsadere bir ceza olmaktan ziyade tedbir niteliğinde değerlendirilmelidir. Bundan amaç; karapara aklama suçunun ve dolayısıyla öncül suçların tekrar işlenmesine engel olmak, suçluyu haksız bir şekilde elde ettiği gelirlerden yoksun bırakmak ve öncül suçların işlenmesinin ekonomik anlamda cazibesini azaltmaktır.²²⁷

4208 Sayılı Kanunun 2a maddesine göre; suçtan elde edilen karapara, evrak, mal veya gelirlerin birbirine dönüştürülmesini de kapsadığından, suçun doğrudan ürünü olmayan çeşitli işlemler sonucu başka değerlere dönüşen malvarlığı da, karapara kapsamındaki mal ve değerler olarak müsadere edilebilecektir. Yine maddenin açık hükmü gereğince, karapara kapsamındaki mal ve değerlerin nemaları da müsadereye tabi olacaktır. Buradaki nema aklamaya konu değerlerin yani karaparanın başka şeylere dönüştürülmesi veya çeşitli şekillerde değerlendirilmesi sonucu elde edilen rant geliridir. Buna banka hesabına veya repoya yatırılan paranın faizi, sermaye piyasasında alınan hisselerin getirdiği kazanç gibi durumlar örnek gösterilebilir.²²⁸

4208 Sayılı Kanunun 13 üncü maddesinde, yabancı ülkelerin karapara aklama suçuna ilişkin müsadere talepleri hakkında karar vermeye Ankara Sulh Ceza Mahkemesinin yetkili olduğu hükmolunmuştur. Ayrıca söz konusu maddede müsadere

²²⁶ Kocasakal, **a.g.e.**, s.446.

²²⁷ Şahinkaya, **a.g.e.**, s.125.

²²⁸ Kocasakal, **a.g.e.**, s.449.

kararı için talebin, Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu anlaşmalara uygun şekilde yapılmasının gerekliliği belirtilmiştir.

4208 Sayılı Kanunun 9 uncu maddesine göre, karapara aklamasına yönelik ciddi emarelerin varlığı halinde bankalar ve banka dışı mali kurumlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler nezdindeki kiralık kasa mevcutları da dahil olmak üzere hak ve alacakların dondurulmasına, tasarruf yetkisinin tamamen veya kısmen kaldırılmasına, mal, kıymetli evrak, nakit ve diğer değerlerin zaptına, bunların bir tevdi mahalline yatırılmasına ve hak ve alacaklar üzerinde diğer tedbirlerin konulmasına hazırlık tahkikatı sırasında sulh ceza hakimi, yargılama sırasında ise mahkeme tarafından karar verilebilmektedir.

Tedbire ilişkin taleplerin, evrak üzerinden yapılacak inceleme sonucu derhal ve nihayet 24 saat içerisinde sonuçlandırılması gerekmektedir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet Savcıları da hak ve alacakların dondurulmasına karar verebilirler. Cumhuriyet Savcılığı bu kararı en geç 24 saat içinde Sulh Ceza hakimine bildirmek zorundadır. Hakim en geç 24 saat içerisinde onaylanıp onaylanmamasına karar verir. Kararın onaylanmaması halinde Cumhuriyet Savcılığının kararı hükümsüz kalır.

Hak ve alacakların dondurulması, CMUK'da yer alamayan yeni bir koruma tedbiridir. Hak ve alacakların dondurulmasını, karapara olan ve aklamaya tabi tutulan, müsadere konusu olabilecek veya böyle bir talebi tatmin edebilecek şekilde olan hak ve alacakların nakledilmesinin, elden çıkarılmasının, ticaretinin veya başka bir mala dönüştürülmesinin geçici olarak dondurulması ve kontrol altına alınması olarak açıklayabiliriz.²²⁹

4208 Sayılı Kanun karapara aklama suçlarının kovuşturulmasında genel dava zamanaşımı süresi olan beş yıllık süreden farklı olarak on yıllık bir zamanaşımı süresi öngörmüştür. Zamanaşımı süresi fiilin işlendiği günden başlar. Buna göre karaparanın kullanıldığı, kaynak veya niteliğinin veya zilyet ya da malikinin değiştirildiği, transfere tabi tutulduğu vb... tarihte zamanaşımı süresi işlemeye başlayacaktır.²³⁰ 4208 Sayılı Kanunda dava açılmasının zamanaşımını keseceği hükümlenmiştir.

²²⁹ Kuban, **a.g.e.**, s.119.

²³⁰ Ergül, Karaparanın Aklanması ve Suçları, s.112.

3.8. 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNUNDA KARAPARA AKLAMA

3.8.1. Suç Tipi Hakkında Genel Bilgiler

1996 yılında 4208 Sayılı Kanunla hukuk hayatımıza ilk kez dahil olan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin (karaparanın) aklanması suçu 26 Eylül 2004 tarihinde kabul edilerek 12 Ekim 2004 tarih ve 25611 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile yeniden düzenlenmiştir. Kanun, 282 nci maddesinde “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama” başlığı altında karaparanın aklanması suçunu hüküm altına almıştır. Maddeye göre; (1) Alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan²³¹ kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkararak veya bunların gayri meşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak amacıyla, çeşitli işlemlere tabi tutan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçun, kamu görevlisi tarafından veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında işlenmesi halinde, verilecek hapis cezası yarı oranında arttırılır.

(3) Bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza bir kat arttırılır.

(4) Bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

²³¹ 282 nci maddeye istinaden alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren öncül suçlar: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 90, 91, 94, 95, 96, 97/2, 98/2, 99, 101, 102, 103, 104/2, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 116/4, 118/2, 124/2, 132, 134, 136, 141, 142, 143, 148, 149, 152, 153, 155/2, 157, 158, 161, 172, 173, 174, 179, 181, 182/2, 184, 185, 186, 187, 188, 190, 191, 197, 198, 199, 200, 202, 204, 205, 207, 208, 209/2, 213, 216, 220, 223, 224, 226/3/4/5, 227, 229, 231, 235, 236, 238, 239, 241, 244, 245, 247, 250, 252, 255, 257, 258, 265/2/5, 267, 268, 272, 275, 276, 277, 285, 292/2, 294, 295, 297, 298, 299, 300, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317,319, 320, 321, 322, 323, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338/2, 339, 340, 342 maddelerindeki fiillerin işlenmesi sonucunda elde edilen gelirler suçtan kaynaklanan malvarlığını aklama suçunu oluşturmaktadır.

(5) Bu suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle cezaya hükmolunmaz.

Kanun metnine bakıldığında 4208 Sayılı Kanundaki düzenleme ile arasındaki fark, 282 nci maddede öncül suçların ifadesi bakımından sayma usulünün terk edilip, genel bir ifade ile alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren tüm suçların öncül suç olarak nitelendirilmesidir. Bu sayede; 4208 Sayılı Kanuna doktrinde getirilen ve sayma usulünün maddi bir menfaat elde edilen tüm suçları kapsamadığı yönündeki eleştiriler de dikkate alınmış olmaktadır.

5237 Sayılı Kanun, suç tipini isimlendirirken doktrinde yoğun olarak kullanılan “karapara” ibaresi yerine “suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri” ibaresini kullanmıştır. Maksadı daha iyi ifade etmesi açısından kanundaki düzenlemeyi uygun bulmaktayız.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun ikinci kitabında yer alan özel hükümler içerisinde dördüncü kısımda Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler başlığı altında Adliyeye Karşı İşlenen Suçlar adı altında ikinci bölümde düzenlenmiştir.

282 nci maddede, aklama suçu seçimlik hareketli olarak düzenlenmiştir. Fail, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini “yurt dışına çıkarma” ve “çeşitli işlemlere tabi tutmak” suretiyle suçu işleyebilecektir. Ancak çeşitli işlemlere tabi tutmak şeklinde ki ikinci seçimlik hareket konusunda dikkat çeken bir durum maddede hareketin aynı zamanda serbest hareketli bir suç tipi özelliği göstermesidir. Çeşitli işlemlere tabi tutma seçimlik ve fakat aynı zamanda serbest hareketi ifade etmektedir.²³²

Yeni düzenleme manevi unsur bakımından seçimlik harekete göre farklılıklar göstermektedir.²³³ İlk seçimlik hareket olan “yurt dışına çıkarma” hareketi için genel kast yeterli olmaktadır. Yani suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini bilerek ve

²³² bkz. madde gerekçesi.

²³³ Neslihan Coşkun, “Karapara Aklama”, **HPD Hukuki Yorum ve Haber Dergisi**, Sayı 2, Sonbahar 2004, s.207.

isteyerek yurt dışına çıkararak fail, 282 nci maddede düzenlenen suçu işlemiş olacaktır. Ancak ikinci seçimlik hareket bakımından genel kast yeterli olmamakta, failde “meşru kaynağını gizlemek” ve “meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak” özel kastı bulunmalıdır. Ancak burada yer alan “ve” bağlacının “veya” şeklinde anlaşılması yerinde olacaktır.²³⁴

282 nci maddede düzenlenen suçun cezası, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası olarak belirlenmiştir. Maddenin 2 ve 3 üncü fıkralarında suça ait nitelikli haller düzenlenmiştir. Buna göre; suçun, kamu görevlisi veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında işlenmesi halinde ceza yarı oranında artırılabilecektir. Yine aynı şekilde; suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde ceza bir kat artırılabilecektir.²³⁵

282 nci maddenin 4 üncü fıkrasında suçun tüzel kişiler tarafından işlenmesi halinde güvenlik tedbiri uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.²³⁶

282 nci maddenin 5 inci fıkrasında özel bir cezasızlık hali düzenlenmiştir. Mezkur suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesine yardımcı olan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara bildirerek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişiye ceza verilmeyeceği hükme bağlanmıştır.

Son olarak tedbirler açısından kazanç müsadereci de karapara ile mücadele açısından önemli bir gelişmedir (md. 55).

Yeni düzenleme ile 4208 Sayılı Kanunun karaparayı suç haline getiren hükmü zımnen ilga edilmiştir. Ancak bu noktada şunu belirtmeliyiz ki, 4208 Sayılı Kanunda maddi ceza hukukuna ilişkin hükümlerin yanı sıra ceza yargılamasına ve dolayısıyla özel emniyet tedbirlerine ilişkin hükümler de bulunmaktadır. Bu hükümlerin 5349 Sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun geçici 1 inci maddesinde “diğer kanunların, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun birinci kitabında yer alan düzenlemelere aykırı hükümleri,

²³⁴ Coşkun, **a.g.e.**, s.207.

²³⁵ **bkz.** madde gerekçesi.

²³⁶ Tüzel kişiler bakımından öngörülen güvenlik tedbirleri **bkz.** md. 58.

ilgili kanunlarda gerekli değişiklikler yapılıncaya ve en geç 31 Aralık 2006 tarihine kadar uygulanır” hükmü karşısında halen yürürlükte olduğunu söyleyebiliriz.

4208 Sayılı Kararın Aklanmasının Önlenmesi hakkındaki Kanunla düzenlemiş olan karapara aklama suçu, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren Türk Ceza Kanununun 282 nci maddesinde “suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama” suçu olarak düzenlenmiştir. Yeni düzenlemede Kanun metnine bakıldığında 4208 Sayılı Kanundaki düzenleme ile arasındaki fark; 282 nci maddede öncül suçların ifadesi bakımından sayma usulünün terk edilip, genel bir ifade ile alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren tüm suçların öncül suç olarak nitelendirilmesidir. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 282 nci maddesini 4208 Sayılı Kanunun ile kıyasladığımızda, yeni düzenlemede suç tipi ile ilgili olarak yukarıda açıklamaya çalıştığımız değişikliklerin yapıldığını görmekteyiz.

5349 Sayılı Kanunun Geçici 1 nci maddesini göz önünde bulundurursak; 4208 Sayılı Kanunun birçok maddesinin yürürlükte olduğunu söyleyebiliriz. Ancak, 282 nci madde ile düzenlenmiş olan suç tipi ve yaptırım süresi ile ilgili hüküm karşısında, 4208 Sayılı Kanunun 2a, 2b ve 7 nci maddede belirtilen karapara aklama suçunun cezası ile ilgili maddelerin yürürlükten kalktığı kanaatindeyiz.

3.8.2. Korunan Hukuki Yarar

Karapara aklama suçunda belirtmiş olduğumuz gibi suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun da ihdası ile korunan hukuki yararın karma bir nitelik gösterdiğini söylemek yanlış olmaz. Suçun ihdası ile; mali sistemin bekası korunduğu gibi, suçtan elde edilen maddi menfaatin hukuki sisteme sokulmasının önlenmesi suretiyle suçlarla mücadele edilmesi amaçlanmaktadır. Özellikle organize suç örgütleri tarafından işlenen suçlardan elde edilen maddi menfaatler, suç örgütlerinin devamlılığı açısından hayati bir önem taşımaktadır.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda 282 nci maddenin gerekçesinde suç işlemek suretiyle veya dolayısıyla elde edilmiş olan ekonomik değerlerin meşruiyet görüntüsü kazandırılarak ekonomik sisteme sokulması, aynı zamanda suç delillerinin değiştirilmesi, gizlenmesi ve dolayısıyla suçlunun kayrılması sonucunu doğuracağı belirtilmektedir.

282 nci maddenin düzenlendiği yer açısından sistematik bir yorum yapılarak, suçla korunan hukuki yararın ülkenin yargı düzeni (adliye) olduğu da söylenebilir.

3.8.3. Suçun Faili ve Mağduru

3.8.3.1. Suçun Faili

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun faili bir özellik göstermemektedir. Bu suçun faili herkes olabilir. Bu anlamda, öncül suç faili, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun da faili olabileceği gibi, öncül suç faili haricinde üçüncü bir kişi de bu suçun faili olabilecektir. Suç bir kişi tarafından işlenebileceği gibi, birden fazla kişi tarafından da, haklarında iştirak hükümleri uygulanmaksızın işlenebilecektir.

Failin niteliği, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunda bu suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hali olarak düzenlenmiştir. Buna göre 282 nci maddenin 2 nci fıkrasında söz konusu suçun kamu görevlisi tarafından görevini yaparken ve görevinin sağladığı kolaylıktan yararlanarak ya da belli bir meslek sahibi kişi tarafından mesleğinin icrası sırasında ve sağladığı kolaylıktan yararlanarak işlemesi halinde ceza arttırılacaktır. Bu sebeple; fail bir kamu görevlisi ise veyahut banka, finans kurumu çalışanı, avukat, gayrimenkul satıcısı gibi bir meslek sahibi ise, bu niteliği cezayı arttıran nitelikli bir hal almaktadır. Ancak dikkat edilmelidir ki, failin bu niteliklere sahip olması başlı başına bir nitelikli hal değildir. Eğer fail kamu görevlisi ise, aklama suçunu görevini icra ederken ve görevinin gerektirdiği bir takım kolaylıkları suçun icrasında kullanmak suretiyle suçu işlemelidir. Belli bir meslek sahibi kişiler için de nitelikli halin uygulanabilmesi için mesleğin icrası sırasında ve mesleğin sağladığı kolaylıklardan istifade suretiyle suçu işlemesi öncelikli aranacaktır.

Aynı şekilde, 282 nci maddenin 3 üncü fıkrasında bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek cezanın belli oranda arttırılması öngörülmüştür. Bilindiği üzere suç örgütleri veyahut bilinen yaygın adı ile organize suç örgütlerinin temel motivasyonlarından birisi paradır. Bu tür örgütler, icra ettikleri yasadışı faaliyetlerden bir takım gelirler sağlamaktadır. Sağlanan bu gelirler bilindiği üzere karapara olarak bilinmekte ve bu paranın meşru bir görüntüye kavuşturulma gayretleri de aklama kavramı içinde mütalaa edilmektedir. Teknolojide

yaşanan gelişmeler karapara aklama kavramı için hem avantaj hem de dezavantajlar dünyası yaratmaktadır. Gelişen teknoloji, suç örgütlerinin izini takip etmeyi kolaylaştırmakta, suç örgütleri ile mücadelenin etkin bir konuma gelmesi ile neticelenmektedir. Bununla birlikte, suç örgütleri de gelişen teknolojiyi yoğun olarak kullanmakta ve yasadışı faaliyetlerinden kaynaklanan gelirlerini bu teknoloji sayesinde yasal mali sisteme sokmaktadırlar. Son zamanlarda karapara aklama suçunun örgütler tarafından işlenmesi, bireysel karapara aklama suçuna oranla daha sık görülür olmuştur. Bu fıkra ile, suç örgütlerinin yasadışı kaynaklardan kazandıkları gelirlerini aklamaya yönelik fiilleri nitelikli hal olarak düzenlenmiştir.

282 nci maddenin 4 üncü fıkrasında bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özel güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı belirtilmiştir. Bu düzenleme ile tüzel kişilerin de sorumluluğu kabul edilmiş olmaktadır. Ancak bu sorumluluk 4208 Sayılı Kanunun 7 nci maddesinde belirtilen ceza sorumluluğu değil, güvenlik tedbiri sorumluluğudur.²³⁷ Karapara aklama suçunda bankalar ve banka dışı finans kurumlarının kullanıldığı bilinmektedir. Hatta sadece karapara aklama amacıyla bankalar kurulduğu bilinen bir gerçektir. Bu fıkra ile suçun işlenmesine iştirak eden tüzel kişiler için güvenlik tedbirleri uygulanacağı hükme bağlanmıştır. 5237 Sayılı Kanunun 60 ıncı maddesinde hangi güvenlik tedbirlerinin uygulanacağı yer almaktadır. Bu maddenin 1 nci fıkrası “Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet hâlinde, iznin iptaline karar verilir” hükmünü amirdir. Bu durumda karapara aklama fiiline iştirak eden tüzel kişinin faaliyet izni iptal edilecektir. Tüzel kişilere ait suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri ile bunların yerine ikame olunan değerlerin müsaderesine de hükmedilebilecektir.

4208 Sayılı Kanunun 7 nci maddesinde tüzel kişiler için de ceza sorumluluğu bulunduğu hükme alınmıştır. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 20/2 ve 60 ıncı maddeleri karşısında söz konusu 7 nci maddenin halen yürürlükte olduğunu söyleyebiliriz. 5349 Sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli

²³⁷ Bahri Öztürk, “Yeni Türk Ceza Kanununun Getirdikleri-Genel Hükümler-”, **Milliyet Gazetesi Eki**, 29.05.2005, s.5.

Hakkında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun Geçici 1 nci maddesi karşısında 4208 Sayılı Kanunun tüzel kişilerin ceza sorumluluğu ile ilgili 7 nci maddesinin bu kanunda değişiklik yapılınca ve en geç 31 Aralık 2006 tarihine kadar uygulanacağı kanaatindeyiz.

3.8.3.2. Suçun Mağduru

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun mağduru ilk bakışta göze çarpmamaktadır. Ancak bu suçun mağdurunun genel anlamda mali sistem olduğunu kabul edebiliriz. Çünkü, suçun işlenmesi ile piyasa ortamında oluşan, rekabet ilkelerine göre kar amacı ile çalışan mali sistem zarar görmekte ve mali sistemin işleyişi durma noktasına gelmektedir.

282 nci maddenin düzenlendiği yer açısından sistematik bir yorum yapılarak, suçun mağdurunun ülkenin yargı düzeni (adliye) olduğunu da söyleyebiliriz.

3.8.4. Suçun Unsurları

3.8.4.1. Suçun Maddi Unsuru

5237 Sayılı Kanunun 282 nci maddesinde düzenlenen suçun oluşabilmesi için bir takım şartlara ihtiyaç bulunmaktadır. Bu şartlar şu şekilde ifade edilebilir.

Karapara aklama suçu söz konusu olmadan önce bir suç işlenmelidir. Bu suç öğretide öncül suç veya müsnet suç (predicate crime, underlying crime) olarak ifade edilmektedir. Eğer ortada işlenen bir suç yoksa, karapara aklama suçu da mevcut değildir. Karapara aklama suçu için işlenen bir öncül suç olmazsa olmaz unsurdur.

Karşımıza çıkan ikinci bir koşul ise işlenen bu öncül suçla ilişkin bir niteliktir. Maddenin lafzına göre bu öncül suç cezasının alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suç olacaktır. Bu önşartta 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile getirilen bir yenilik görmekteyiz. Bilindiği üzere 4208 Sayılı Kanun öncül suçlardan bahsederken sayma usulünü tercih etmiştir. Bu durum öğretide de tartışılmış ve eleştirilmiştir. Yeni kanun ile sayma usulü terkedilmiş ve ceza alt sınırı uygulanmak suretiyle işlenen tüm suçlar öncül suç kapsamına alınmıştır. Eğer suçun cezasının alt sınırı bir yıldan az ise bu durumda öncül suç olarak değerlendirilmeyecektir.

Karapara aklama suçundan önce işlenen ve cezasının alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçun işlenmesi suretiyle maddi menfaat elde edilmiş olunacaktır. Eğer suçun işlenmesi suretiyle elde edilen bir menfaat yoksa, karapara aklama suçu da söz konusu olmayacaktır. Diğer bir ifadeyle ortada bir karapara yoksa, aklanması da mümkün değildir.

Cezasının alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren ve sonucunda maddi menfaat elde edilen suçtan sonra icra edilmek suretiyle bir takım faaliyetlere girişilmelidir. İşte elde edilen menfaati mali sisteme sokmaya yönelik girişilen bu faaliyetler ve icra edilen fiiller suçun maddi unsurunu oluşturmaktadır.

5237 Sayılı Kanununun 282 nci maddesinde, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun maddi unsuru sayma yoluyla belirtilmiştir. Bu anlamda suç, seçimlik hareketli bir suç olup, maddede sayılan hareketlerden birinin icrası ile suç oluşmuş olacaktır. Birden fazla hareketin icrası durumunda ortada yine tek suç vardır.

Maddede sayılan maddi hareketler şunlardır;

a. Ülke Dışına Çıkarmak: Yasadışı faaliyetlerden elde edilen maddi menfaatlerin yasal sistem içine sokulmasına yönelik hareketlerden en bilineni ülke dışına çıkarmaktır. Yasadışı faaliyetlerden elde edilen maddi menfaatler büyük olasılıkla nakit para şeklindedir. Bu nakit paranın ülke içinde mali sisteme sokulması halinde tespit edilmesi veya müsadere edilmesi tehlikesinin mevcudiyeti karşısında en geçerli yol bu paranın ülke dışına çıkarılmasıdır. Nakit para ülke dışına çıkarılmak suretiyle kaynağından uzaklaşmış, maliki ile arasındaki bağlantı zayıflamış olacaktır. Yine bu usul tercih edilmek suretiyle yasadışı elde edilen nakit formundaki para, karapara aklama ile mücadele mevzuatının uygulanmadığı veya daha az sıklıkla uygulandığı ülkelere akmakta ve bu ülkelerde mali sisteme sokulmaktadır. Para bundan sonraki aşamada (ayırıştırma ve bütünleştirme) tekrar ülkeye dönmektedir. Ancak döndüğü zaman para nakit formundan kurtulmuş ve kendisine yasal bir kılıf bulmuş olacaktır.

b. Gayrimeşru Kaynağını Gizlemek: Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin müsaderesinin önlenmesi, bu değerlerin izlerinin sürülmesi suretiyle suç faillerine ulaşılmasının ve daha önce işlenmiş olan öncül suçların kovuşturulmasında geçerli

delillerle ulaşılmasını önlemek amacıyla, bu değerlere ait gayrimeşru kaynak gizlenmektedir.

c. Çeşitli İşlemlere Tabi Tutmak: Kanunda zikredilen bu maddi hareket, bir hareketler bütününi ifade etmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması suçunun belli sayıda işlenme şekli yoktur. Bu anlamda işlenme şekli, zamana, ülkeden ülkeye, mevcut mevzuata, teknolojik gelişmelerin getirdiği kolaylıklara bağlı olarak değişmektedir. Hatta bu anlamda kaç adet işlenme şekli vardır sorusuna, faillerin yaratıcılığı kadar diye cevap verebiliriz. Bu kadar çeşitli şekillerde işlenen aklama suçunda temel amaç suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerine meşru bir yoldan kazanıldığı görüntüsünü vermektir. Bu çeşitli işlemlere, suçtan kaynaklanan paranın, diğer paralara çevrilmesi, küçük banknotların büyük banknotlara dönüştürülmesi gibi işlemler örnek olarak gösterilebilir.

3.8.4.2. Hukuka Aykırılık Unsuru

İşlenen ve kanunda tarif edilen fiile hukuk düzenince müsaade edilmemesi, bu fiilin yalnız ceza hukuku ile değil, bütün hukuk düzeni ile çatışma halinde bulunması²³⁸ demek olan hukuka aykırılık unsuru suçun genel unsurlarından birisidir. Ceza Kanununun 282 nci maddesi ile suç haline getirilen bu fiillere, yine ceza kanunu veya başka bir kanun cevaz veriyorsa bu durumda bir hukuka uygunluk nedeninden bahsedilebilir. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması suçunun hukuka aykırılık unsuru yönünden incelenmesinde, hukuka uygunluk nedenlerinden yararlanma imkanı olup olmadığı araştırılacaktır.

Ceza Kanununun birinci kitap ikinci kısım ikinci bölümde düzenlenen hukuka uygunluk nedenleri 282 nci maddenin uygulanmasında düşünülebilir mi? Ceza Kanununun 24 ve devamı maddelerinde düzenlenen hukuka uygunluk nedenleri incelendiğinde 28 inci maddede düzenlenen cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit hukuka uygunluk nedeni haricindeki nedenlerin 282 nci maddenin uygulamasında kullanılamayacağı kanaatindeyiz.

²³⁸ M.Emin Artuk, Ahmet Gökçen, A. Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler I**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2002, s.467.

Ancak, aklama fiillerine iştirak eden veya aklama fiilini bizzat gerçekleştiren failin iradesinin cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit ile ifsat edilerek suçu işlemesine sebep olması durumunda failin cezalandırılması yoluna gidilemeyecektir. Nitekim bu durumda ortada bir suç bulunmayacaktır. Fail, cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi olacaktır.

3.8.4.3. Suçun Manevi Unsuru

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bir cürümdür. Lakin, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda kabahatler yer almış değildir. Ayrıca yeni düzenlemede cürüm suç olarak ifade edilmektedir. TCK'nın 21 inci maddesinde belirtilen “suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır” hükmünü göz önünde bulundurursak suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun işlendiği fiillerde kastın varlığı aranmaktadır. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun manevi unsuru kasttır. Yani, failin kanuni unsurda tanımlanan eylemleri bilerek ve isteyerek işlemesi halinde ancak suçun oluştuğundan bahsedilebilecektir. Taksir ile suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun işlenmesine imkan yoktur.

Yeni düzenleme manevi unsur bakımından seçimlik harekete göre farklılıklar göstermektedir. İlk seçimlik hareket olan “yurt dışına çıkarma” hareketi için genel kast yeterli olmaktadır. Yani suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini bilerek ve isteyerek yurt dışına çıkaran fail, 282 nci maddede düzenlenen suçu işlemiş olacaktır. Ancak ikinci seçimlik hareket bakımından genel kast yeterli olmamakta, failde “meşru kaynağını gizlemek” ve “meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak” özel kastı bulunmalıdır. Ancak burada yer alan “ve” bağlacının “veya” şeklinde anlaşılması yerinde olacaktır.²³⁹

Ayrıca failin, kanunda tanımlanan maddi unsur içine dahil edilebileceğini öngördüğü halde fiili işlemesi durumunda olası kastın varlığından bahsetmek mümkün olacaktır. Kanaatimizce bu suç olası kast ile işlenebilecektir.

²³⁹ Coşkun, a.g.e., s.207.

3.8.5. Suçun Özel Belirliş Şekilleri

3.8.5.1. Teşebbüs

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna teşebbüs mümkündür. Bu suça teşebbüs 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 35 inci maddesinde belirtilen genel hükümlere tabidir.

İlgili maddede kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten sorumlu tutulacağı hükmolunmuştur. Suça teşebbüste fail suçu tamamlamak amacıyla hareket etmesine rağmen elinde olmayan nedenlerden ötürü bunu gerçekleştirememekte ve bu durumda kişiye tamamlanmış suça nisbeten daha az bir ceza verilmektedir.

765 Sayılı Türk Ceza Kanununda kabul edilen eksik teşebbüs-tam teşebbüs ayrımı adil olmayan bir cezalandırmanın ortaya çıkmasına neden olduğu gerekçesiyle 5237 Sayılı Kanunda yer almamış, buna karşılık adil ve eşit bir cezalandırma bakımından teşebbüs hareketlerinin meydana getirdiği zarar veya tehlikenin ağırlığının esas alınması öngörülmüştür. Gerekçede belirtildiği üzere, suça teşebbüs durumunda hakim, önce cezanın bireyselleştirilmesindeki ölçülere göre temel cezayı belirleyecek, daha sonra bireyselleştirme hükmündeki sırayı takip ederek teşebbüs hükmünü uygulayacaktır. Bu hüküm uygulanırken, somut olayda ortaya çıkan zarar veya tehlikenin ağırlığı dikkate alınarak teşebbüse ilişkin hükümde belirtilen sınırlar arasında ceza belirlenecektir.

Suçta teşebbüs düzenlemesinde getirilen başka bir yenilik ise; icra hareketlerinin başlangıcına ilişkindir. 5237 Sayılı Kanunda icra hareketlerinin başlangıcıyla ilgili olarak “doğrudan doğruya icraya başlama” ölçütü esas alınmıştır. Böylelikle işlenmek istenen suç tipiyle belirli bir yakınlık ve bağlantı içindeki hareketlerin yapılması durumunda suçun icrasına başlanmış sayılacaktır.

Ayrıca yeni düzenlemeyle gerek icra hareketleri aşamasında gerekse icra hareketlerinin bittiği ancak neticenin meydana gelmediği olaylar bakımından öngörülen gönüllü vazgeçmede, suçun icrası sürecindeki bütün aşamalarda gönüllü vazgeçme mümkün hale getirilmiştir. 36 ncı maddeye göre; fail suçun icra hareketlerinden gönüllü

olarak vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleştirilmesini önlerse teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz. Fakat; tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılacaktır.

3.8.5.2. İştirak

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna 5237 Sayılı Kanunun iştirakle ilgili hükümleri uygulanacaktır. 765 Sayılı Kanunda kabul edilmiş olan asli iştirak-feri iştirak ayrımı adil ve eşit olmayan bir cezalandırmayı sonuçlaması ve uygulamada zorluk ve duraksamalara neden olması sebebiyle yeni düzenlemede yer almamıştır.

Bu düzenlemeyle iştirak şekilleri fiilin işlenişi üzerinde kurulan hakimiyet ölçü alınarak belirlenecektir. Bu sistemde birer sorumluluk statüsü olarak öngörülen iştirak şekilleri faillik, azmettirme ve yardım etmeden oluşmaktadır. 5237 Sayılı Kanunun 37 nci maddesinde suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her birinin fail olarak sorumlu tutulacağı belirtilmiştir.

Ayrıca suçun işlenmesinde bir başkasını aracı olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulacaktır. Suçun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi durumunda bu kişilerin her birinin müşterek fail olarak sorumlu tutulacağı belirtilmiştir. Müşterek faillikte birlikte suç işleme kararının yanısıra, fiil üzerinde ortak hakimiyet kurulduğu için her bir suç ortağı fail statüsündedir. Ortak hakimiyetin kurulup kurulmadığının saptanmasında suç ortaklarının suçun icrasındaki rolleri ve katkılarının taşıdığı önem göz önünde bulundurulur.

40 ıncı maddede; Bağlılık Kuralı gereğince suça iştirak için kasten ve hukuka aykırı olarak işlenmiş bir fiilin varlığı yeterli olup, suçun işlenişine iştirak eden her kişi diğerinin cezalandırılmasını önleyen kişisel nedenler göz önünde bulundurulmaksızın kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılacağı hükmolunmuştur.

Özgü suçlarda ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur.

Suçta iştirakten sorumlu tutulabilmek için ilgili suçun en azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir.

3.8.5.3. İçtima

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu seçimlik hareketli bir suç olup, bu seçimlik hareketlerden herhangi birinin işlenmesi durumunda suç tamamlanmış olacaktır. Ancak seçimlik hareketlerin birden fazlasının işlenmesi durumunda ortada yine tek bir suç olduğu kabul edilecektir. Aklama suçunda, cezalandırılması gereken fiil, öncül suç ile elde edilen maddi menfaatlerin mali sistem içine sokulması veya gizlenmesi gayretleridir. Başka bir anlatımla, aklama suçu, öncül suçtan bağımsız bir suçtur. Öncül suçu işleyen failin aynı zamanda aklama fiillerini yerine getirmesi durumunda, fail her iki suçtan sorumlu olacaktır. Bu noktada gerçek içtima kuralları uygulanacaktır.

3.8.6. Kovuşturma Usulü ve Yaptırım

3.8.6.1. Kovuşturma Usulü

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu resen takip edilen bir suç olup, takibi şikayete bağlı bir suç değildir. Söz konusu suçta görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesidir.

4208 Sayılı Kanunla karapara aklama suçunda yetkili mahkemenin karaparanın bulunduğu yer mahkemesi olacağı hükmolunmuş bu durum ise CMUK 8/1 inci maddesi göz önünde bulundurulunca suçun işlendiği, yani aklama fiilinin gerçekleştirildiği yer mahkemesinin yetkili olmasına dolayısıyla da ortaya bir yetki karmaşası çıkmasına sebep olmuştur.

5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 12 nci maddesiyle “Davaya bakma yetkisi, suçun işlendiği yer mahkemesine aittir” hükmüyle getirilen yeni düzenlemede yukarıda açıklamaya çalıştığımız yetki karmaşası da bertaraf edilmiştir. Böylelikle, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunda yetkili mahkemenin suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklandığı yani aklama suçunun işlendiği yer mahkemesi olduğunu söyleyebiliriz.

3.8.6.2. Yaptırım

Alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkararak veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tabi tutan kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu hükümle suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu karşılığında uygulanan yaptırımın hürriyeti bağlayıcı hapis cezası ve adli para cezası olarak belirlendiğini söyleyebiliriz.

Ayrıca 282 nci maddenin 4 üncü fıkrasında bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı belirtilmiştir. Buna istinaden, bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bunun izin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkumiyet halinde, iznin iptaline karar verileceği ve müsadere hükümlerinin, yararına işlenen suçlarda özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanacağı belirtilmiştir (md. 60). Söz konusu madde gerekçesinde tüzel kişiler için getirilen ilk güvenlik tedbirinin faaliyet izni iptali olduğu açıklanmaktadır. Bunun için iki koşulun varlığına gerek duyulmuş, ilk koşul özel hukuk tüzel kişisine, belirli bir faaliyette bulunabilmesine ilişkin bir kamu kurumunca verilen iznin varlığı, ikinci koşul ise; bu iznin sağladığı yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına kasıtlı bir suçun işlenmesi olarak belirtilmiştir. Burada söz konusu olan suç, tüzel kişi yararına işlenmiş herhangi bir suç değildir. İşlenen suç ile verilen iznin kullanılması arasında nedensellik bağının varlığı ve ayrıca özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin bu suçun işlenmesine iştirak etmelerinin gerekliliği belirtilmiştir.

Özel hukuk tüzel kişileri bakımından öngörülen ikinci güvenlik tedbiri olan müsadereye göre, tüzel kişi yararına işlendiği belirlenen suç bakımından, müsadere hükümlerindeki koşullar da gerçekleşmiş ise o suçla bağlantılı olan eşya ve maddi çıkarların müsadereye hükmedilecektir. Bu halde iyi niyetli üçüncü kişilerin hakları korunacaktır.

Son olarak tedbirler açısından kazanç müsadereyi de karapara ile mücadele açısından önemli bir gelişmedir (md. 55). Söz konusu maddenin gerekçesinde suç işlemek yoluyla kazanç elde edilmesini engelleyecek etkin bir yaptırım olarak kazanç müsadereyi ilişkin düzenleme yapıldığı, bu düzenleme ile güdülen temel amacın suç işlemek yoluyla gelir elde edilmesinin önüne geçilmesi olduğu belirtilmiştir. Böylelikle suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla elde edilen ekonomik kazançların müsadereyi olanaklı hale getirilmiştir. Gerekçede açıklandığı üzere; suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama gibi ekonomik çıkar elde etme amacıyla işlenen suçlara karşı etkin biçimde caydırıcılık özelliği olan bir yaptırım niteliği kazanmıştır. Ayrıca düzenlemeyle getirilen bir diğer yenilik ise; müsadere konusu ekonomik değerlerin harcama, imha, tüketme gibi hareketlerle müsadereyi imkansızlığı halinde, karşılığı para tutarının müsadereyi izin veren kaim değerlerin müsadereyi kavramının getirilmiş olmasıdır.

Ancak kazanç müsadereyi hükümlerinde 55 inci maddenin 4208 Sayılı Kanununun 7 nci maddesinin 1 inci fıkrası karşısında şuan uygulanamayacağını söyleyebiliriz. Çünkü; 5349 Sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun Geçici 1 nci maddesi karşısında 4208 Sayılı Kanunun verilecek cezalara ek olarak nemaları da dahil olmak üzere, karapara kapsamındaki mal ve değerler, bunların ele geçirilememesi halinde ise bunlara tekabül eden malvarlığının da müsadereyi hükümlerine belirten 7 nci maddesinin 1 inci fıkrasının bu kanunda değişiklik yapılınca ve en geç 31 Aralık 2006 tarihine kadar uygulanacağı kanaatindeyiz.

3.8.7. Nitelikli Haller

282 nci maddede düzenlenen suçun cezası, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası olarak belirlenmiştir. Maddenin 2 ve 3 üncü fıkralarında suça ait ağırlatıcı haller düzenlenmiştir. Buna göre; söz konusu suçun kamu görevlisi tarafından görevini yaparken ve görevinin sağladığı kolaylıktan yararlanarak veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında ve sağladığı kolaylıktan yararlanarak işlenmesi halinde ceza yarı oranında artırılacaktır. Bu sebeple; suçu işleyen bir kamu görevlisi ise veyahut banka, finans kurumu çalışanı, avukat, gayrimenkul satıcısı gibi bir meslek sahibi bir kişi ise, bu niteliği cezayı arttıran nitelikli

bir hal almaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken, failin bu nitelikleri haiz olması başlı başına bir nitelikli hal olmadığıdır. Eğer fail kamu görevlisi ise, aklama suçunu görevini icra ederken ve görevinin gerektirdiği bir takım kolaylıkları suçun icrasında kullanmak suretiyle suçu işlemiş olmalıdır. Belli bir meslek sahibi kişiler için de nitelikli halin uygulanabilmesi için mesleğin icrası sırasında ve mesleğin sağladığı kolaylıklardan istifade suretiyle suçu işlemiş olması gerekmektedir.

Yine aynı şekilde; suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde verilecek cezanın bir kat artırılması öngörülmüştür. Son zamanlarda karapara aklama suçunun suç örgütleri tarafından işlenmesi, bireysel karapara suçuna oranla daha sık görülür olmuştur. Bu fıkra ile, suç örgütlerinin yasadışı kaynaklardan kazandıkları gelirlerini aklamaya yönelik fiilleri nitelikli hal olarak düzenlenmiştir.

282 nci maddenin 4 üncü fıkrasında suçun tüzel kişiler tarafından işlenmesi halinde güvenlik tedbiri uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

282 nci maddenin 5 inci fıkrasında özel bir cezasızlık hali düzenlenmiştir. Mezkur suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesine yardımcı olan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara bildirerek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişiye ceza verilmeyeceği hükme bağlanmıştır.

3.8.8. Zamanaşımı

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 66 ncı maddesinde genel dava zamanaşımı süresi hükme alınmıştır. Bu maddeye istinaden suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu için iki tane zamanaşımı süresi öngörüldüğünü söyleyebiliriz. Söz konusu maddede ceza miktarına göre beş tane zamanaşımı süresi hükmolunmuştur. Buna göre; suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun ceza üst sınırı olan beş yıl için öngörülen zamanaşımı süresi sekiz yıldır. Ancak; 66 ncı maddenin 3 üncü fıkrasında “dava zamanaşımı süresinin belirlenmesinde dosyadaki mevcut deliller itibariyle suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri de göz önünde bulundurulur” hükmünü göz önünde tutarsak suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun nitelikli halleri karşısında zamanaşımı süresinin onbeş yıl olacağını söyleyebiliriz.

Belirtmek gerekir ki 5237 Sayılı Kanunun 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmesiyle suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun zamanaşımı ile ilgili olarak, yukarıda açıkladığımız sekiz ve onbeş yıllık zamanaşımı sürelerinin değil, 5349 Sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun Geçici 1 inci maddesinde belirtilen “diğer kanunların 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun birinci kitabında yer alan düzenlemelere aykırı hükümlerinin, ilgili kanunlarda gerekli değişiklikler yapıncaya kadar ve en geç 31 Aralık 2006 tarihine kadar uygulanacağı” hükmü karşısında 4208 Sayılı Kanunun 8 inci maddesinde belirtilen on yıllık zamanaşımı süresinin bu kanunda değişiklik yapıncaya ve en geç 31 Aralık 2006 tarihine kadar uygulanacağı kanaatindeyiz.

SONUÇ

Karapara, yasadışı ya da etik dışı yollardan kazanılan para anlamını taşımaktadır. Yasadışı grubuna insan sağlığını tehdit eden maddelerin ticareti yoluyla elde edilen gelirlere, cebri yollarla elde edilen gelirlere kadar birçok menkul ya da gayrimenkul değeri olan gelirler; etik dışı grubuna ise toplum içinde yerleşik kurallar ya da gelenekler dışında kalan ancak yasalarca suç sayılmayan faaliyetlerden elde edilen gelirler dahil olmaktadır. Tezimizde yasadışı yollardan kazanılan karapara konusunu irdelemeye çalıştık.

Hangi yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin karapara olacağı hususu her ülkenin kendi iradesine ve dolayısıyla mevzuatına bağlıdır. Günümüzde bazı ülke mevzuatları tüm suçlardan elde edilen gelirleri karapara olarak kabul etmekteyken, bazıları ise bu hususta mevzuatlarında herhangi bir düzenlemeye yer vermiş değildirler. Ülkemiz mevzuatı ise bu konuda gerekli düzenlemelere yer veren ülkeler arasındadır.

1991 yılında FATF'a üye olan Türkiye, 40 tavsiye kararları olarak bilinen karardaki düzenlemeleri bir süre iç hukuk normu haline getirmekten kaçınmıştır. Ancak FAFT tarafından uygulanan yaptırım üzerine karapara kavramı 1996 yılında ülkemiz mevzuatına 4208 sayılı kanunla dahil edilmiş bulunmaktadır. Söz konusu kanun gerek karapara aklamının suç olarak kabul edilmesi gerekse karapara ile mücadele açısından getirmiş olduğu kurumlar sayesinde eksiklikler ihtiva etmesine rağmen ülkemiz mevzuatında önemli bir yere sahiptir. Bu kanun öncül suçlardan bahsederken, sayma usulünü tercih etmiştir. Bu durum öğretide tartışmalara ve eleştirilere sebep olmuştur.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda ise karapara aklama suçu, 282 nci maddede “suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama” olarak tanımlanmıştır. Yeni düzenlemede yasa koyucu yukarıda bahsi geçen eleştiri ve tartışmaları da göz önünde bulundurmuş ve öncül suçları sayma usulü ile yani sınırlı bir şekilde belirlemek yerine, belirli bir cezayı gerektiren hertürlü suçtan elde edilen gelirleri bu kapsama dahil ederek kapsamı geniş tutmuştur. Maddede; alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini yine maddede sayılan bazı işlemlere tabi tutan kişinin söz konusu suçu işleyeceği belirtilmiştir. Bu düzenlemeyle sayma usulü terkedilmiş ve ceza alt sınırı uygulanmak suretiyle işlenen tüm suçlar öncül

suç kapsamına alınmıştır. Böylece 4208 Sayılı Kanundaki birçok eksiklik giderilmiştir. Bunun yanı sıra bu yeni düzenleme, uluslararası hukuk normları ile de paralellik göstermesi sebebiyle uluslararası arenada ülkemiz açısından önemli bir gelişme olmuştur.

Ayrıca yeni düzenlemeyle kazanç müsadereci ile suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla elde edilen ekonomik kazançların müsadereci olanaklı hale getirilmiştir. Yani müsaderecinin kabul edilmesi ile birlikte madde gerekçesinde de açıklandığı üzere; suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama gibi ekonomik çıkar elde etme amacıyla işlenen suçlara karşı etkin biçimde caydırıcılık özelliği olan bir yaptırım mevzuatımızda yerini almış bulunmaktadır. Ayrıca yeni düzenlemeyle getirilen bir diğer yenilik ise; müsadere konusu ekonomik değerlerin harcama, imha, tüketme gibi hareketlerle müsaderecinin imkansızlığı halinde, karşılığı para tutarının müsadereciine izin veren “kaim değerlerin müsadereci” kavramıdır.

TCK 282 nci maddenin son fıkrasında suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini gizleme fiilinin tespiti amacıyla yapılacak bir kovuşturma başlamadan evvel, söz konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu suç nedeniyle cezaya hükümlenmeyeceği belirtilmiş böylece faal nedamet hali özel cezasızlık nedeni olarak kabul edilmiştir. Böylelikle bir noktadan sonra olsa bile, suçluların etkin pişmanlık halinin göz önünde tutulması, söz konusu suçla mücadele açısından atılan önemli bir adım olacaktır.

Ceza kanunumuzda bu gibi düzenlemelere yer verilen karaparanın bürokratik kaydını bulmak ya da izine rastlamak mümkün değildir. Soyutluğunu en iyi kullanabilen faaliyet olan karaparanın uzantılarına ekonomik ya da siyasi hayatın her alanında rastlamak mümkündür. Bu alanlardaki yansımaları da göz önüne alınırsa bu suça karşı girişilecek mücadelenin ne kadar geniş kapsamlı olması gerektiği anlaşılabilir. Bu kolektif bir çalışmayı gerektirir. Hukukçusundan siyasetçisine, ekonomistinden sosyologuna kadar her alandan uzmanın fikri ve birikimi olmaksızın her çözüm yetersiz kalacaktır. Ekonomik yansımaları, kayıt dışı ekonomi ile yakın bağlantısı göz önüne alındığında karapara aklama suçu ile mücadelede kusursuz bir vergilendirme sisteminin yarar ve önemi karşımıza çıkacaktır. Gerçek kişilerin olduğu

kadar tüzel kişilerin, şirketlerin ve hatta esnaf işletmelerinin ticari faaliyetlerinin izninde ve denetiminde gösterilecek titizlik, ayrıca bu faaliyetler sonucu elde ettikleri gelirlerin vergilendirilmesinde uyulacak esasların kesinliği ve kaçınılmazlığı, vergi kanunlarının ayrıntılı düzenlenerek sık sık kanun değişikliğine gidilmesinin önlenmesi suretiyle istikrarın sağlanması suçun ekonomi alanındaki yansımalarına bir nebze olsa çözüm getirebilir kanısındayız.

Karaparanın aklanması ile mücadele kadar karaparayı oluşturan nedenleri ortadan kaldırmaya yönelik çalışmaların yapılması, karaparanın kaynağını oluşturan suçların önlenmesine ağırlık verilmesi de başka bir önem arz etmektedir. Örneğin; milli gelirin önemli bir bölümünün savunma giderlerine ayrılmasına sebep olan terörle mücadelede yapılması gereken ilk şey, öncelikle halkın bilinçlendirilmesi, bölge yatırımlarının iyileştirilmesi, eğitim imkanlarının artırılması ve cezaların caydırıcı bir hale getirilmesidir.

Bütün suçlarla olduğu kadar karapara ile de etkin bir mücadele için alınması gereken önlemlerin belki de en başında gerek güvenlik gerekse adalet mensuplarının iyi eğitilmiş kişilerden oluşması, teçhizat ve silahların günümüz şartlarına uyarlanabilmesi, teknolojik gelişmelerin bu kurumların hizmetine eksiksiz olarak sunulabilmesi gelir. Suçun küreselleşmesi sonucunda, örgütlü suçlar ve karapara aklama ile mücadele ulusal bir sorun olmaktan çıkmış, uluslararası bir boyuta ulaşmıştır. Bu da ülkelerin uluslararası dayanışma ve işbirliği doğrultusunda hareket etmesini zorunlu hale getirmiştir. Teknolojide yaşanan gelişmeler ve bu gelişmenin evrenselliği karapara aklama kavramı için hem avantaj hem de dezavantajlar dünyası yaratmaktadır. Gelişen teknoloji, suç örgütlerinin izini takip etmeyi kolaylaştırmakta, suç örgütleri ile mücadelenin etkin bir aşamaya gelmesini sağlamaktadır. Bununla birlikte, suç örgütleri de gelişen teknolojiyi yoğun olarak kullanmakta ve yasadışı faaliyetlerinden kaynaklanan gelirlerini bu teknoloji sayesinde yasal mali sisteme sokmaktadır. Bu sebeplerden dolayı gerekli yatırımların yapılarak ülkemizdeki teknolojik olanakların dünya standartlarına uyarlanması ve bu uyarlamadan yararlanarak, sorunla uluslararası platformda işbirliği çerçevesinde mücadele edilmesi yoluna gidilmelidir.

Karapara ve karapara aklama ile mücadelede izlenecek yöntemlerden bir diğeri de suçun küreselleşmesi karşısında uluslararası platformda işbirliği ve dayanışma

doğrultusunda hareket edilmesi gerekliliğidir. Organize suçlar, karapara aklama ve suçluların iadesi hususlarında daha etkin ve geniş kapsamlı ikili veya çok taraflı anlaşmaların yapılması söz konusu suçla uluslararası mücadelede daha etkili bir yöntem ve karapara aklayıcıları açısından caydırıcı bir etki olacaktır.

Karaparanın en önemli ayağını ise yargı teşkil etmektedir. 4208 Sayılı Kanunda karapara aklama suçu için öngörülen ceza 2 yıldan 5 yıla kadar hapis ve para cezasıdır. Keza, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunda ihdas edilen ceza da 2 yıldan 5 yıla kadar hapis ve adli para cezasıdır. Oysa ki birçok ülkede söz konusu suçun ceza sınırı 5 yıl ile 20 yıl arasında değişiklik göstermektedir. Kanımızca, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunuyla ihdas edilen bu suçun cezasının daha caydırıcı olması bakımından en az 5 yıldan başlaması gerekirdi. Hapis cezasının caydırıcılığına ek olarak adli para cezaları da arttırılmalı gerekirse bu suçu işlediği yargı kararınca hüküm altına alınıp kesinleşen kişilerin tüm malvarlığına el konulması yoluna gidilmelidir.

Bazı kesimlere göre, karaparayı engellemek imkansızdır. Bu görüş devleti idare edenlerin karapara aklama ile mücadele yollarını aramayı elden bırakmamakla beraber yinede bir yandan bu durumu engellemenin imkansızlığını zımnen kabul ederek,kaynak olarak ülke içinde tutmaya yönelik bir politika izlemelerinin en mantıklı yol olduğunu savunur. Bu tarz bir düşüncenin mali sistemin, her şeyden önce de devletin bekası açısından doğru olmadığı kanaatindeyiz. Zira bu görüş meşruiyetini kolektif iradeden alan devletin tüm kurumların ve kişilerin üstünde olan yapısına ters düşmekte ve adeta suç devlete değil devlet suça boyun eğmiş izlenimi yaratmaktadır. Suçun yapısı, işleniş şekilleri, nedenleri, sonuçları iyi bilinir ve devletler bu konuyla mücadele amacıyla işbirliği hususunda gerçekten dürüst, içten kararlar alır, bu yönde cesur ve fedakar girişimlerde bulunursa eminiz ki devlet suça değil suç devlete boyun eğmek zorunda kalacak ve böylelikle karapara ve karapara aklama ile etkin bir mücadele yapılmış olacaktır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR:

- AKTAN, C. Can, **Modernite'den Postmodernite'ye Değişim**. Çizgi Yayınları, Ankara, 2003.
- ARTUK, M. Emin/GÖKCEN Ahmet/YENİDÜNYA, A. Caner, **Ceza Hukuku Genel Hükümler I**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2002.
- BAŞAK, Ramazan, **50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi**, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No: 206, Ankara, 1998.
- BAŞBUĞ, Y. Faik/KOÇ, Mustafa, **Karapara**, Tekin Yayınevi, Ankara, 1981.
- ÇELİK Kuntay/KOÇAĞRA, S. Işıl/GÜLER, Kadir, **Karapara Aklama**, MASAK Yayınları, Yayın No: 1, Ankara, 2000.
- ERDEM, R. Mustafa/ÖZBEK, V. Özer/ÖZTÜRK, Bahri. **Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2000.
- ERGÜL, Ergin, **Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu**, Yargı Yayınevi, Ankara, 2001.
- , **Karaparanın Aklanması ve Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, 1998.
- GÜNER, Sedat, **Organize Suç Örgütleri, Kara Para ve Aklanması**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2003.
- KAÇAR, Hamza, **Karaparanın Aklanması E-Ticaret, Karapara ve Terörün Finansmanının Önlenmesi İlgili Mevzuat**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2004.
- Mali Suçları Araştırma Kurulu, **Karapara Aklama Tipolojileri**, MASAK Yayınları, Yayın No: 7, Ankara, 2000.
- MASAK, **İngiltere'de Karapara Aklamayla Mücadele**, MASAK Yayınları, Yayın No: 2, Ankara, 2000.
- MASAK, **Hollanda'da Karapara Aklamayla Mücadele**, MASAK Yayınları, Yayın No: 3, Ankara, 2000.
- MASAK, **İngiltere'de Karapara Aklamayla Mücadele-II**, MASAK Yayınları, Yayın No: 6, Ankara, 2000.
- MAVRAL, Ülker, **Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları**, Vergi Denetmenleri Derneği Yayını, Ankara, 2001.

İÇEL, Kayıhan/SOKULLU-AKINCI, Füsun/ÖZGENÇ, İzzet/SÖZÜER, Adem/MAHMUTOĞLU, S. Fatih/ÜNVER, Yener, **Yaptırım Teorisi**, Beta Yayınları, İstanbul, 2000.

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Eğitim Planlama Şube Müdürlüğü, **Temel Eğitim Kursu Ders Notları**.

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, **2002 Raporu**, EGM-KOMDB Yayınları, Ankara, 2003.

ROBINSON, Jeffrey, **Karapara Aklayıcıları**, Çev. Ayşe Emengen, Arion Yayınları, İstanbul, 2003.

TAŞDELEN, Aziz, **Hukuksal Açıdan Türkiye’de Kara Paranın Aklanması ve Önlenmesi**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2003.

TAŞKIN, Mustafa, **Türk Hukukunda Mafya (Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri) ve Karaparayla Mücadele**, Ankara, 2004.

Türkiye Bankalar Birliği. **Karaparanın Aklanması Suçu ile Mücadele ve Bankaların Yükümlülükleri**, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, Yayın No:235, Ankara, 2003.

YETİM, Sedat, **Kara Paranın Aklanması, Boyutları ve Mafyokrasi**, İstanbul, 2000.

MAKALELER:

AKDİŞ, Muhammet, “Küreselleşmenin Finansal Piyasalar Üzerindeki Etkileri ve Türkiye: Finansal Krizler-Beklentiler”.
<http://www.dtm.gov.tr/ead/DTDERGİ/Ekim2002/akdis.htm>. 30.03.2004.

ALP, A. İnönü, “Paranın Karası Karaparanın Makro Ekonomik Etkileri”, **Maliye Dergisi**, Ankara: Sayı: 134, Mayıs-Ağustos 2000.

ALSANCAK, Selçuk, “Karapara Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Bir Yaklaşım”, **Vergi Sorunları Dergisi**, İstanbul, Sayı: 103, Nisan 1997.

ASLAN, Abdullah, “Kayıtdışı Ekonomi Üzerine”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Ankara, Sayı: 241, Eylül 2001.

ATAGÜN, Ali, “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi Hakkında kanun ve Düşündürdükleri”, **Vergi Dünyası Dergisi**. Ankara, Sayı: 189, Mayıs 1997.

ATAY, Tezcan/KİRAZ, Abdullah, “Karapara, Karapara Aklama Suçu ve Karapara Aklama Suçuna 4208 Sayılı Kanun’a göre Uygulanacak Müeyyideler”, **Vergi Sorunları Dergisi**, İstanbul, Sayı: 170, Kasım 2002.

- COŞKUN, Neslihan, “Karapara Aklama”, **HPD Hukuki Yorum ve Haber Dergisi**, S.:2, Sonbahar 2004.
- DÜLGER, M.Volkan, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Organize Suçla Mücadelede Özel Koruma Tedbirleri”, http://www.hukukcu.com/bilimsel/kitaplar/aihmd_organizesuc.htm. 24.03.2003.
- ERGÜL, Ergin, “Uluslararası Hukukta Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele ve Ulusal Hukuklara Yansımaları”, **Adalet Dergisi**. Ankara, Sayı: 15, Nisan 2003.
- , “Karapara Aklama Suçlarında Soruşturma Usulü”. http://turkhukusitesi.com/faq/karapara_aklama.shtml. 18.03.2004.
- , “Türkiye’de Karapara Aklama”. <http://turkhukusitesi.com/faq/karapara.shtml>. 18.03.2004.
- GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, “Karapara Kavramı ve Kayıt Dışı Ekonomi İlişkisi”, **Vergi Sorunları Dergisi**, İstanbul, Sayı: 115, Nisan 1998.
- GÜNAY, Ayşe / ŞAHBAZOV, Rövsen, “Küreselleşme Sürecinde Mali Suçlar ve Mali Suçları Önlemeye Yönelik Olarak Yapılan Çalışmalar”, **Vergi Sorunları Dergisi**, İstanbul, Sayı: 130, Temmuz 1999.
- HÜVEZ, İbrahim, “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin 4208 Sayılı Yasanın Değerlendirmesi”, **Vergi Raporu Dergisi**, Ankara, Sayı: 27, Şubat-Mart 1997.
- KAÇAR, Hamza, “Karapara Aklama Suçu ve İnceleme Yöntemleri”. Türkiye’de İnsan Hakları Konferansı. 7-9 Aralık 1998. http://www.mtk.gov.tr/anasayfa_s.htm. 30.03.2004.
- KAYA, Ş. Mehmet, “Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanmasıyla Mücadeleye İlişkin Sözleşme”, **Vergi Sorunları Dergisi**, İstanbul, Sayı: 194, Kasım 2004.
- KILIÇDAROĞLU, Kemal, “Kayıtdışı Ekonomi ve Bürokrasi”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Ankara, Sayı: 190, Haziran 1997.
- , “Suç Ekonomisini Önleme Yargı Cephesi ve Sorunlar”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Ankara, Sayı: 225, Mayıs 2000.
- KUBAN, Oktay, “Karapara Aklama Suçu”, **Adalet Dergisi**, Ankara, Sayı: 7, Nisan 2001.
- KÜÇÜKÖZYİĞİT, H. Galip, “Karaparanın Aklanması Suçu ve Hukukumuzda Düzenlenmesi”. http://www.ceterisparibus.net/arsiv/g_kucukozyigit.doc. 24.03.2004.
- LAÇİNER, Sedat, “MED-TV’nin Etki ve İşlevleri”, **Stratejik Analiz Dergisi**, Ankara, Sayı: 27, Temmuz 2002.

- Mali Suçları Araştırma Kurulu, “Genel Hatlarıyla Karapara ve Aklama Kavramları”.
<http://www.masak.gov.tr/kavramlar.htm>. 18.03.2004.
- MAVRAL, Ülker, “Karapara, Karaparanın Gelişimi, Aklanması ve Kayıtdışı Ekonomi”,
Vergi Raporu Dergisi, Ankara, Sayı: 37, Ekim-Kasım 1998.
- , “Karapara, Karaparanın Aklanması ve Aklanma Süreci”, **Vergi Sorunları Dergisi**, İstanbul, Sayı: 128, Mayıs 1999.
- , “Karapara, Kayıtdışı Ekonomi ve Globalleşme İlişkisi”, **Vergi Sorunları Dergisi**, İstanbul, Sayı: 174, Mart 2003.
- ÖNGEOĞLU, Abdurrahman, “Karapara Aklama Suçu”, **Vergi Sorunları Dergisi**, İstanbul, Sayı: 119, Ağustos 1998.
- ÖZSOYLU, F. Ahmet, “Suç Ekonomisi ve Mafya”, **Ekonomik Forum Dergisi**, TOBB Aylık Dergisi, Sayı: 11, 15 Kasım 1998.
- ÖZTÜRK, Bahri, “Organize Suçlulukla Mücadele”, **Organize Suç**, İçişleri Bakanlığı EGM Asayiş Daire Başkanlığı Yayınları. Ankara: Yayın No: 4, Nisan 1998.
- , “Yeni Türk Ceza Kanununun Getirdikleri, Genel Hükümler”, **Milliyet Gazetesi Eki**, 29.05.2005.
- SAYIN, Mahmut, “Karaparaya Karşı Düzenlemeler Son Durum”, **Vergi Sorunları Dergisi**, İstanbul, Sayı: 119, 1998.
- ŞAHİNKAYA, Yalçın, “Karapara Aklamayla Mücadelede Müsadere Yaptırımı”,
Adalet Dergisi, Ankara, Sayı: 12, Temmuz 2002.
- TEZCAN, Durmuş, “Organize Suçlar ve Bu Suçlarda Mağdurun Hakları ve Tanıkların Korunması”, **Adalet Dergisi**, Ankara, Sayı: 3, Nisan 2000.
- TOKMAKKAYA, Murat, “Karapara, Karaparanın Aklanması Suçu ve Bu Konuda Yürütülen İncelemeler”, **Adalet Dergisi**, Ankara, Sayı: 3, Nisan 2000.
- , “Karapara Aklama Suçunun Tespitine Dönük İnceleme Sürecine İlişkin Özellik Taşıyan Hususlar”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Ankara, Sayı: 222, Şubat 2000.
- , “Karaparayla Mücadele Sistemindeki Aksaklıklar ve Çözüm Önerileri”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Ankara, Sayı: 263, Temmuz 2003.
- ÜSTÜN, Oktay, “FAFT’ın Kırk Tavsiye Kararı Karşısında Karapara Aklama ile Mücadelede Sistemimizin Durumu”, **Maliye Dergisi**, Sayı: 137- Mayıs-Ağustos 2001.
- YUMUŞAK, İbrahim, “Karapara Aklama Suçu Ve Unsurları”, **Adalet Dergisi**, Ankara, Sayı: 5, Ekim 2000.

-----, “Karaparamın Aklanması ile Mücadelenin Nedenleri ve Bu Konudaki Uluslararası Çabalar”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Ankara, Sayı: 229, Eylül 2000.

TEZLER:

KOCASAKAL, Ümit. “Karapara Aklama Suçu”, Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi SBE, 2000.

DİZİN

A

Alternatif Bankacılık.....	23
Avrupa Birliği	43
Avrupa Konseyi ..	39, 40, 41, 42, 44, 49, 57, 64
Avrupa Topluluğu Konseyi.....	9
Ayrırma Aşaması.....	14

B

Bütünleştirme Aşaması	15
-----------------------------	----

F

FAFT	39, 44, 45, 55, 63, 76, 79, 123, 131
Finansal Kuruluş	19

H

Hak ve alacakların dondurulması.....	106
Hawala	23

I

Interpol	49
----------------	----

K

Karapara Aklama	6, 8, 9, 12, 20, 24, 39, 54, 57, 64, 68, 71, 72, 74, 90, 91, 98, 108, 128, 129, 130, 131, 132
Karapara Aklayıcıları	13, 129
Kayıtdışı Ekonomi	5, 18, 29, 33, 128, 129, 130, 131
Kimlik Tespiti	76, 78
Kontrollü Teslimat	85, 86, 87, 88
Küreselleşme	1, 6, 68, 130

M

Mafya.....	22, 33, 34, 129, 131
Mali Suç	68, 74, 75, 79, 80, 87, 90, 128, 130, 131
MASAK.	5, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 20, 24, 39, 70, 74, 76, 78, 79, 80, 81, 84, 85, 90, 104, 128
Müsadere	8, 41, 64, 131

O

OECD	44, 52, 54
Organize Suç	2, 9, 19, 33, 34, 71, 72, 73, 87, 128, 129, 130, 131
Otofinans	16, 18

S

Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerleri.....	106
---	-----

Ş

Şirinler	16, 17
Şüpheli İşlem.....	81, 84, 85

T

Terörizm	71, 72, 73
----------------	------------

Y

Yerleştirme Aşaması	13
---------------------------	----

Z

Zamanaşımı	106, 122
------------------	----------